

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA

Īpašais ziņojums Nr. 6

2013

VAI DALĪBVALSTIS UN KOMISIJA IR LIETDERĪGI
IZMANTOJUŠAS FINANŠU LĪDZEKĻUS, ĪSTENOJOT
**LAUKU EKONOMIKAS DAŽĀDOŠANAS
PASĀKUMUS**

ISSN 1831-0877

Īpašais ziņojums Nr. 6 // 2013

VAI DALĪBVALSTIS UN KOMISIJA IR LIETDERĪGI IZMANTOJUŠAS FINANŠU LĪDZEKĻUS, ĪSTENOJOT LAUKU EKONOMIKAS DAŽĀDOŠANAS PASĀKUMUS

(saskaņā ar LESD 287. panta 4. punkta otro daļu)

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tālrunis +352 4398-1
Fakss +352 4398-46410
E-pasts: eca-info@eca.europa.eu
Internets: <http://eca.europa.eu>

Īpašais ziņojums Nr. 6 // 2013

Papildu informācija par Eiropas Savienību ir pieejama portālā *Europa* (<http://europa.eu>).

Kataloga dati ir atrodami šīs publikācijas beigās.
Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2013. gads

ISBN 978-92-9241-300-2
doi:10.2865/90015

© Eiropas Savienība, 2013. gads
Reproducēšana ir atļauta, ja tiek norādīts avots.

Printed in Luxembourg

SATURS

Punkts

GLOSĀRIJS

I–VIII KOPSAVILKUMS

1–10 IEVADS

11–13 REVĪZIJAS TVĒRUMS UN PIEEJA

14–84 APSVĒRUMI

14–43 PIRMĀ DAĻA. VAI DAŽĀDOŠANAS PASĀKUMI IR PLĀNOTI UN TIEK ĪSTENOTI TĀ, LAI DOTU EFEKTĪVU IEGULDĪJUMU IZAUGSMĒ UN DARBAVIETU RADĪŠANĀ

18–22 IZRAUDZĪTIE MĒRĶI BIJA PĀRĀK PLAŠI UN NE VIENMĒR BIJA SAISTĪTI AR NOSACĪJUMIEM RADĪT IZAUGSMES UN NODARBINĀTĪBAS IESPĒJAS

23–24 KOMISIJA APSTIPRINĀJA LAUKU ATTĪSTĪBAS PROGRAMMAS, NERAUGOTIES UZ TO NEPILNĪBĀM

25–26 REVIDĒTO DALĪBVALSTU FORMULĒTIE ATTIECINĀMĪBAS NOSACĪJUMI/KRITĒRIJI NEIEROBEŽO DAŽĀDOŠANAS ATBALSTA TVĒRUMU

27–38 ATLASES PROCEDŪRĀS FINANSĒJUMS NETIKA PIEŠĶIRTS LABĀKAJIEM PROJEKTIEM

39–40 PASĀKUMI NETIKA PROAKTĪVI PĀRVALDĪTI

41–43 KOMISIJA NAV PIETIEKAMI IZMANTOJUSI INFORMĀCIJU PAR PASĀKUMU ĪSTENOŠANAS REZULTĀTIEM, LAI UZLABOTU DAŽĀDOŠANAS PASĀKUMU LIETDERĪBU UN EFEKTIVITĀTI

44–71 OTRĀ DAĻA. VAI RISKI ATTIECĪBĀ UZ PASĀKUMU LIETDERĪBU UN SAIMNIECISKUMU TĪKA PIETIEKAMI MAZINĀTI

49–62 LIETDERĪBA

49–50 DALĪBVALSTU PĀRBAUDES NESNIEDZ PIETIEKAMU PĀRLIECĪBU PAR PROJEKTU FINANŠU STABILITĀTI

51–57 DALĪBVALSTU VEIKTĀ PASĀKUMU PLĀNOŠANA UN ĪSTENOŠANA EFEKTĪVI NEMAZINA LIEKĀS PALĪDZĪBAS RISKU...

58–62 ... UN AIZSTĀŠANU

63–71 **SAIMNIECISKUMS**

64–66 **VĀJAS IZMAKSU PAMATOTĪBAS PĀRBAUDES**

67–71 **ADMINISTRATĪVAIS SLOGS KAVĒ PROGRAMMU EFEKTĪVU UN LIETDERĪGU ĪSTENOŠANU**

72–84 **TREŠĀ DAĻA. VAI FAKTISKI TIKA FINANSĒTI EFEKTĪVI UN LIETDERĪGI PROJEKTI**

75–81 **TRŪKST INFORMĀCIJAS PAR PASĀKUMU UZRAUDZĪBU, UN PROJEKTU ĪSTENOŠANAS REZULTĀTI UZRĀDA NEVIENDABĪGU LIETDERĪBAS UN EFEKTIVITĀTES KOPAINU**

82 **DAŽĀDOŠANAS PROJEKTI VAR PALĪDZĒT UZLABOT LAUKSAIMNIEKU FINANSIĀLOS REZULTĀTUS...**

83 **... BET KAD TO MĒRĶIS IR DARBAVIETU RADĪŠANA, TIE IR TIKAI DAĻĒJI EFEKTĪVI**

84 **... TURKLĀT NAV ZINĀMS, VAI ŠĪS DARBAVIETAS IR IESPĒJAMS SAGLABĀT**

85–97 **SECINĀJUMI UN IETEIKUMI**

I PIELIKUMS. ES FONDU LĪDZEKĻI, KAS PLĀNOTI UN IZLIETOTI TREŠĀS ASS DAŽĀDOŠANAS PASĀKUMIEM (LĪDZ 2012. GADA FEBRUĀRIM)

II PIELIKUMS. PALĀTAS SNIEGTAIS REVIDĒTO PROJEKTU NOVĒRTĒJUMS

KOMISIJAS ATBILDE

GLOSĀRIJS

Asis: lauku attīstība 2007.–2013. gada plānošanas periodā tiek īstenota saskaņā ar trim tematiskajām asīm, kas atbilst saskaņotām lauku attīstības pasākumu grupām, kā arī vienu horizontālo asi, kas veltīta *Leader* pieejai (*Leader ass*).

Aizstāšana: pakāpe, kādā viens ar publiskā sektora atbalstu veicināts pasākums tiek kompensēts, samazinot pasākumu kādā citā vietā.

ELFLA: Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai.

FTE: pilnslodzes ekvivalents, vienība, ar kuru mēra personu — darba ņēmēju — nodarbinātību un kura dod iespēju salīdzināt šīs personas pat tad, ja to darba stundu skaits nedēļā ir atšķirīgs. Šo vienību iegūst, salīdzinot darba ņēmēja vidējo nostrādāto stundu skaitu ar pilna darba laika darba ņēmēja vidējo nostrādāto stundu skaitu.

GVA: bruto pievienotā vērtība.

Kopienas stratēģiskās pamatnostādnes: pamatojoties uz tām, Padome nosaka Eiropas Savienības prioritātes Eiropas Lauksaimniecības fondam lauku attīstībai (ELFLA). Tas veido sasaisti ar Lisabonas Eiropadomē un Gēteborgas Eiropadomē izvirzītajiem mērķiem un iestrādā tos lauku attīstības politikā. Galvenā ideja ir nodrošināt lauku attīstības saskaņotību ar citiem ES politikas virzieniem, īpaši kohēzijas un vides jomā, un papildināt jaunās kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) īstenošanu un ar to saistīto pārstrukturēšanu.

LAP: Lauku attīstības programma, plānošanas dokuments, ko sagatavojusi dalībvalsts un apstiprinājusi Komisija, lai plānotu un īstenotu ES lauku attīstības politiku. LAP var sagatavot gan reģionālā, gan valsts līmenī.

Liekā palīdzība: gadījumi, kad subsidēto projektu varētu pilnīgi vai daļēji īstenot bez dotācijas atbalsta.

Pasākums: atbalsta shēma politikas īstenošanai. Pasākumā formulēti to projektu noteikumi, kurus var finansēt katras ass ietvaros.

Plānošanas periods: daudzgadu pamatprogramma ES politikas — piemēram, lauku attīstības politikas — plānošanai un īstenošanai; pašreizējais lauku attīstības periods ietver 2007.–2013. gadu.

VSP: Valsts stratēģijas plāns ir dokuments, ko sagatavojusi dalībvalsts, kura nodrošina, ka Kopienas atbalsts lauku attīstībai ir saskaņā ar Kopienas stratēģiskajām pamatnostādnēm un ir saskaņotas Kopienas, valsts un reģionālās prioritātes. Valsts stratēģijas plāns ir atsaucē instruments, kad tiek plānotas ELFLA programmas. To īsteno ar lauku attīstības programmu starpniecību.

VUNS: Vienotā uzraudzības un novērtēšanas sistēma

311. pasākums: pasākums "ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošanai".

312. pasākums: "mikrouzņēmumiem paredzēts uzņēmumu dibināšanas un attīstības" pasākums.

313. pasākums: pasākums "tūrisma aktivitāšu veicināšanai"

KOPSAVILKUMS

I.

ES lauku attīstības politika ir paredzēta, lai risinātu lauku problēmas, piemēram, tādas kā iedzīvotāju skaita samazināšanās, šauras ekonomiskās iespējas un bezdarbs. Tā sniedz finansējumu izaugsmes, nodarbinātības un ilgtspējīgas attīstības atbalstam lauku apvidos.

II.

Vienas no trim ES lauku attīstības politikas tematiskajām asīm mērķis ir dzīves kvalitātes uzlabošana lauku apvidos un lauku ekonomikas dažādošana; to pazīst kā trešo asi. Saskaņā ar šo asi lauku ekonomikas dažādošanai ir paredzēti trīs īpaši pasākumi:

- nelauksaimniecisku aktivitāšu dažādošana (**311. pasākums**);
- atbalsts mikrouzņēmumu radīšanai un attīstībai, veicinot uzņēmējdarbību un attīstot saimnieciskas struktūras (**312. pasākums**); un
- tūrisma aktivitāšu veicināšana (**313. pasākums**).

III.

Šiem pasākumiem paredzētais ES budžets 2007.–2013. gada laikposmam ir 5 miljardi EUR. Šo ES finansējumu papildina plānotie 2 miljardi EUR no valsts līdzekļiem.

IV.

Palāta pārbaudīja, vai Komisija un dalībvalstis ir lietderīgi izmantojušas finanšu līdzekļus, īstenojot lauku ekonomikas dažādošanas pasākumus. Palāta jo īpaši novērtēja, vai šie trīs pasākumi bija plānoti un īstenoti tā, lai sniegtu efektīvu ieguldījumu izaugsmē un darbavietu radīšanā, un vai finansēšanai bija izraudzīti visefektīvākie un vislietderīgākie projekti. Turklāt Palāta novērtēja, vai pieejamā uzraudzības un novērtēšanas informācija sniedz ticamus, pilnīgus un savlaicīgus datus par pasākumu rezultātiem.

V.

Palāta secina, ka Komisija un dalībvalstis kopumā ir tikai daļēji lietderīgi izmantojušas finanšu līdzekļus lauku ekonomikas dažādošanas pasākumiem, jo atbalsts netika regulāri piešķirts projektiem, kas bija visvairāk piemēroti pasākumu mērķu sasniegšanai. Tas notika tāpēc, ka trūka skaidri formulētu vajadzību pēc intervences pasākumiem vai īpašu LAP paredzētu mērķu. Tika pieņemti pārāk plaši formulēti attiecināmības kritēriji, kas neaprobežojās ar projektiem, kuri bija visvairāk piemēroti, lai panāktu dažādošanu, kā arī atlases kritēriji, saskaņā ar kuriem netika izvēlēti visefektīvākie projekti, vai arī atlases kritēriji vispār netika piemēroti. Pārāk bieži, un jo īpaši plānošanas perioda sākumā, projektu atlasi vairāk motivēja vajadzība iztērēt piešķirtos budžeta līdzekļus nekā pašu projektu kvalitāte. Dažās dalībvalstīs tika finansēti visi atbilstīgie projekti, ja bija pieejami pietiekami budžeta līdzekļi, neatkarīgi no projektu novērtējuma.

VI.

Dalībvalstis pietiekamā mērā nemazināja liekās palīdzības un aizstāšanas riskus, tādējādi nenodrošinot vislietderīgāko resursu izmantojumu. Dalībvalstu veiktās izdevumu pamatotības pārbaudes pietiekamā mērā nemazināja pārāk lielu izmaksu risku, un bija sastopami pārmērīga administratīvā sloga gadījumi attiecībā uz pieteikumu iesniedzējiem, kā arī kavēšanās ar maksājumiem.

VII.

Trūka efektīvas uzraudzības un pasākumu novērtējuma, tādējādi pastāv reāls risks, ka netiks uzzināti projektiem piešķirtā finansējuma rezultāti. ES stratēģiskā prioritāte — darbavietu radīšana — netika mērķtiecīgi virzīta, un trūka aktīvas pārvaldības, kad kļuva skaidrs, ka paredzētie mērķi netiks sasniegti.

KOPSAVILKUMS

VIII.

Palāta tāpēc ieteica, ka:

- lauku attīstības programmās (LAP) dalībvalstīm ir skaidri jānorāda, kā un kāpēc publiskā intervence ieguldījumu pasākumos, kas nav saistīti ar lauksaimniecību, palīdzēs novērst, piemēram, tirgus nepilnības, ko izraisījuši šķēršļi nodarbinātībai un izaugsmei. Saistībā ar šīm vajadzībām dalībvalstīm jānosaka konkrēti un izmērāmi mērķi. Komisijai jāapstiprina tikai tās LAP, kas piedāvā motivētas un visaptverošas stratēģijas ar skaidru pamatojumu, kurš parāda, kādā veidā politikas intervence dos ieguldījumu stratēģisko mērķu īstenošanā — radīt izaugsmes nosacījumus un nodarbinātības iespējas;
- dalībvalstīm ir jāizstrādā un konsekventi jāpiemēro kritēriji, lai savu īpašo mērķu sasniegšanai nodrošinātu visefektīvāko un ilgtspējīgāko projektu atlasī. Komisijai jānodrošina, ka šie kritēriji tiek pareizi un konsekventi piemēroti, ne tikai nepietiekama budžeta gadījumā;
- Komisijai un dalībvalstīm jāveicina paraugprakse attiecībā uz liekās palīdzības un aizstāšanas riska mazināšanu. Komisijai jāmudina dalībvalstis pieņemt tādu praksi, saskaņā ar kuru ieguldījumu izdevumi būtu attiecināmi tikai no dotācijas apstiprināšanas dienas;
- Komisijai jānodrošina, lai dalībvalstīm būtu efektīvas sistēmas izmaksu pamatotības pārbaudēm;
- Komisijai un dalībvalstīm jānodrošina, ka par nākamā plānošanas periodu tiek iegūta būtiska un ticama informācija, lai atvieglotu pasākumu pārvaldību un uzraudzību un parādītu, kādā apmērā attiecīgais atbalsts palīdz īstenot ES prioritātes. Darbavieta radīšanas mērķiem jābūt reāli sasniedzamiem, un izveidotās darbavietas precīzi jāuzrauga; visā plānošanas periodā pasākumi ir labāk jāpārvalda, jo īpaši tad, ja kļūst skaidrs, ka izvirzītie mērķi netiks sasniegti;
- Komisijai un dalībvalstīm jāpieliek lielākas pūles, lai mazinātu administratīvo slogu un nodrošinātu, ka maksājumi tiek veikti saprātīgā laikposmā.

IEVADS

1. ES lauku attīstības politika ir paredzēta, lai risinātu lauku problēmas, piemēram, tādas kā iedzīvotāju skaita samazināšanās, šauras ekonomiskās iespējas un bezdarbs. Tā sniedz finansējumu izaugsmes, nodarbinātības un ilgtspējīgas attīstības atbalstam lauku apvidos.
2. ES lauku attīstības politika 2007.–2013. gadam ir koncentrēta uz trim tēmām (pazīstamas kā "tematiskās asis"). Tās ir:
 - o 1. ass — lauksaimniecības un mežsaimniecības nozares konkurētspējas uzlabošana;
 - o 2. ass — vides un lauku ainavas uzlabošana;
 - o 3. ass — dzīves kvalitātes uzlabošana lauku apvidos un lauku ekonomikas dažādošanas veicināšana¹.
3. Astoņiem pasākumiem, kas tiek atbalstīti saskaņā ar 3. asi, ir noteikti šādi mērķi²:

"dažādot lauksaimniecības aktivitātes nelauksaimniecisku aktivitāšu virzienā un attīstīt nelauksaimnieciskas nozares, veicināt nodarbinātību, uzlabot pamatpakalpojumus, tostarp vietējo piekļuvi informācijas un komunikāciju tehnoloģijām (IKT), un veikt investīcijas, padarot lauku apvidus pievilcīgākus, lai apturētu ekonomisku un sociālu lejupslīdi un lauku iedzīvotāju skaita samazināšanos [...]".
4. Lai īstenotu vienu no 3. ass mērķiem — ES mērķi dažādot lauku ekonomiku —, ir paredzēti trīs īpaši pasākumi:
 - i) nelauksaimniecisku aktivitāšu dažādošana (**311. pasākums**);
 - ii) atbalsts mikrouzņēmumu radīšanai un attīstībai, veicinot uzņēmējdarbību un attīstot saimnieciskas struktūras (**312. pasākums**), un
 - iii) tūrisma aktivitāšu veicināšana (**313. pasākums**).

¹ Padomes 2005. gada 20. septembra Regulas (EK) Nr. 1698/2005 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) 4. panta 1. punkta c) apakšpunkts (OV L 277, 21.10.2005., 1. lpp.), ar ko nosaka šādu vispārēju mērķi: "dzīves kvalitātes uzlabošana lauku apvidos un ekonomiskās aktivitātes dažādošanas veicināšana".

² Regulas (EK) Nr. 1698/2005 46. apsvērums.

5. Kopienas stratēģiskajās pamatnostādnēs, kuras pieņēma Padome³, ir noteiktas Eiropas Savienības prioritātes, kuras finansē Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (ELFLA). Šajās pamatnostādnēs ir izklāstīts, kādus mērķus paredzēts sasniegt, izmantojot 3. asij atvēlēto finansējumu:

“Resursiem, kas saskaņā ar 3. asi paredzēti [..], būtu jāveicina galvenā prioritāte — jaunu darba iespēju un izaugsmes nosacījumu radīšana [..].”

Pamatnostādnēs ir formulēta stratēģiskā pieeja, kas jāievēro dalībvalstīm, izstrādājot savus valsts stratēģijas plānus (VSP) un pēc tam savas lauku attīstības programmas (LAP) 2007.–2013. gadam. Saskaņā ar Lisabonas stratēģiju gaidāmais ieguldījums izaugsmei un darbavietu izveidē lauku apvidos bija atspoguļots arī piemērošanas noteikumu rezultātu rādītājos⁴.

6. Dažādošanas pasākumi kā daļa no lauku attīstības politikas ir pakļauti Komisijas un dalībvalstu kopīgai pārvaldības sistēmai. LAP ierosina dalībvalstis, un tās apstiprina Komisija. Pēc tam dalībvalstis atlasa projektus, kuriem, pamatojoties uz iesniegtajām programmām, piešķir finansējumu. **1. attēlā** parādīts, kā tiesiskais regulējums ietekmē finansējuma piešķiršanu dažādošanas projektiem.

³ Kā paredz Regulas (EK) Nr. 1698/2005 9. pants, ar Padomes 2006. gada 20. februāra Lēmumu 2006/144/EK par Kopienas lauku attīstības stratēģiskajām pamatnostādnēm (2007.–2013. gada plānošanas laikposms) (OV L 55, 25.2.2006., 20. lpp.) ir noteiktas lauku attīstības prioritātes (Pielikuma 3. punkta 3) apakšpunkts).

⁴ VIII pielikuma III punkts Komisijas 2006. gada 15. decembra Regulā (EK) Nr. 1974/2006, ar ko paredz sīki izstrādātus piemērošanas noteikumus Padomes Regulai (EK) Nr. 1698/2005 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) (OV L 368, 23.12.2006., 15. lpp.).

1. ATTĒLS

- 7.** ES ir plānojusi izdot šiem pasākumiem 5 miljardus EUR 2007.–2013. gadā, kā arī tiem piešķirti vēl 2 miljardi EUR no dalībvalstu fondiem. Tā kā pieprasījuma līmenis atsevišķiem pasākumiem bija zemāks nekā cerēts, plānotais finansējums šiem pasākumiem plānošanas perioda laikā dažās dalībvalstīs tika samazināts par kopējo summu 0,3 miljardi EUR (sk. **I pielikumu**).
- 8.** Finansējums tiek nodrošināts kā dotācijas iesniegto projektu atbalstam, un tādā veidā tas papildina finansējumu, ko projektos iegulda dotāciju saņēmēji. Tipiski projektu veidi, kurus finansē saskaņā ar 3. ass pasākumiem, ir šādi:
- 311. pasākums: pakalpojumi (viesu nami, kas piedāvā naktsmītņi un brokastis, lauku tūrisms, izglītība un sociāli pasākumi lauku saimniecībās utt.), amatniecība (podniecība, vietējo produktu ražošana utt.) un tirdzniecības pasākumi (veikalu izveide, kuri sadarbojas ar lauku saimniecībām, kas savu produkciju⁵ pārdod tiešā veidā pircējiem utt.).
 - 312. pasākums: attīstības atbalsts eksistējošiem mikrouzņēmumiem vai personām, kas dibinās jaunus mikrouzņēmumus (mazāk par 10 darbiniekiem un apgrozījums, kas mazāks par 2 miljoniem EUR) nozarē, kura nav saistīta ar lauksaimniecību.
 - 313. pasākums: tūrisma infrastruktūras — apmeklētājiem paredzētu ēku un/vai atrakciju aprīkojuma, izklaidei paredzētu ēku un aprīkojuma — būvniecība vai atjaunošanas darbi, tūrisma produkcijas izstrāde un tirdzniecība, tūrisma tirgus stratēģijas un informācijas materiālu izstrāde.
- 9.** **1. izcēlumā** ir sniegti to Palātas revidēto projektu piemēri, kurus finansē saskaņā ar minētajiem trim dažādošanas pasākumiem.
- 10.** Revidēto projektu kopējās izmaksas svārstījās no EUR 10 000 līdz 3 miljoniem EUR, un publiskā sektora atbalsts svārstījās no EUR 2500 līdz 1,1 miljoniem EUR. Šiem pasākumiem Regulā (EK) Nr. 1698/2005 nebija noteikta ne maksimālā attaisnotā jeb attiecināmā summa, ne maksimālā atļautā atbalsta intensitātes likme. Saskaņā ar vispārīgajiem valsts atbalsta noteikumiem dalībvalstis nosaka atbalsta likmi un maksimālo attiecināmo summu savās LAP.

⁵ Lai atbilstu 311. pasākumam, veikals nedrīkst tirgot tikai savu lauksaimniecības produkciju.

1. IZCĒLUMS

TO IEGULDĪJUMU VEIDU PIEMĒRI, KURUS FINANSĒ SASKAŅĀ AR DAŽĀDOŠANAS PASĀKUMIEM

© Eiropas Revīzijas palāta

Lauku saimniecība Itālijā, kas pārveidota par viesu namu (311. pasākums)

© Eiropas Revīzijas palāta

Savvaļas dabas parks un kafejnīca AK (313. pasākums)

© Eiropas Revīzijas palāta

Ziedu veikals Zviedrijā (312. pasākums)

REVĪZIJAS TVĒRUMS UN PIEEJA

11. Palāta centās novērtēt, vai revidētie pasākumi bija plānoti un īstenoti tā, lai nauda tiktu izdota rentabli, un vai finansētie projekti, kurus revidēja, sasniedza pasākumiem izvirzītos mērķus. Palāta novērtēja arī to, vai pasākumu rezultāti tiek uzraudzīti un vērtēti tādā veidā, kas ļautu dalībvalstīm un Komisijai atklāt radušās problēmas un reaģēt uz tām, kā arī sniegt objektīvu informāciju par pasākumu rezultātiem.

⁶ Šīs dalībvalstis bija izraudzītas, lai nodrošinātu plašu ģeogrāfisku pārklājumu, kā arī tāpēc, ka tās bija īstenojušas visus trīs dažādošanas pasākumus ar pietiekamu skaitu pabeigtu projektu.

12. Revīzijā Palāta centās rast atbildi uz šādu jautājumu:

Vai dalībvalstis un Komisija ir lietderīgi izmantojušas finanšu līdzekļus, īstenojot lauku ekonomikas dažādošanas pasākumus?

Galvenie apakšjautājumi bija šādi:

- o vai dažādošanas pasākumi ir plānoti un tiek īstenoti tā, lai dotu efektīvu ieguldījumu izaugsmē un darbavieta radīšanā;
- o vai riski attiecībā uz pasākumu lietderību un saimnieciskumu tika pietiekamā mērā mazināti un
- o vai faktiski tika finansēti efektīvi un lietderīgi projekti.

13. Revīzijas notika Komisijā, un tika apmeklētas arī sešas dalībvalstis (Čehijas Republika, Francijā — Akvitānija, Itālijā — Kampānija, Polija, Zviedrija (Vesterjētlande) un Apvienotā Karaliste — (Jorkšīra un Hambera))⁶, un revīzija attiecās uz pasākumu plānošanu un īstenošanu, pabeigto projektu rezultātiem, kā arī uz dažādošanas pasākumu finansiālā atbalsta uzraudzību. Tā ietvēra dokumentu kopuma izskatīšanu par 129 projektiem, kuri attiecās uz visiem trim dažādošanas pasākumiem. Tika apmeklēti 57 projektu objekti un analizēta to dokumentācija, kā arī intervēti atbalsta saņēmēji. 72 projektus pārbaudīja, izskatot to dokumentāciju.

APSVĒRUMI

PIRMĀ DAĻA. VAI DAŽĀDOŠANAS PASĀKUMI IR PLĀNOTI UN TIEK ĪSTENOTI TĀ, LAI DOTU EFEKTĪVU IEGULDĪJUMU IZAUGSMĒ UN DARBAVIETU RADĪŠANĀ

14. "3. ass pasākumiem ir jādod ieguldījums galvenajā prioritātē — nodarbinātības iespēju nodrošināšanā lauku apvidos, atbalstot ar lauksaimniecību nesaistītu nodarbošanos un pakalpojumus. Tā ir atbilde uz ekonomiskās un sociālās lejupslīdes tendencēm daudzās Eiropas daļās, kā arī uz lauku iedzīvotāju skaita samazināšanos. Dažādošana ir nepieciešama izaugsmei, nodarbinātībai un lauku apvidu ilgtspējīgai attīstībai, tādējādi nodrošinot labāku teritoriālo līdzsvaru gan ekonomiskā, gan sociālajā ziņā..."⁷
15. Dalībvalstīm ir jāformulē savas strukturālās un teritoriālās vajadzības, nosakot skaidrus un konkrētus mērķus⁸ savās LAP atbilstoši to VSP. Tad tām ir jāīsteno pasākumi, kas vērsti uz šo mērķu sasniegšanu.
16. Lai dalībvalstu politika būtu efektīva un mērķtiecīga, tām jāizprot gan nodarbinātības un izaugsmes virzītājspēks lauku apvidos, gan šķēršļi tā ceļā. Tām ir arī jānodrošina skaidrs intervences pamatojums, norādot, kādā veidā publiskais finansējums var palīdzēt, piemēram, novērst tirgus nepilnības. Dalībvalstīm ir arī jāprecizē rezultāti, kurus tās plāno sasniegt (kādā veidā dažādošana var sniegt un sniegs ieguldījumu ilgtspējīgā izaugsmei un kādas pārmaiņas jāpanāk), tādējādi nodrošinot skaidru sistēmu un skaidras pamatnostādnes pastāvīgai programmas vadībai (piemēram, nosakot, kādi uzlabojumi jāveic, kad tas būs nepieciešams).
17. Palāta pārskatīja ES tiesību aktus un dalībvalstu sistēmas, procedūras un dokumentus, lai pārlicinātos, vai dažādošanas pasākumu plānošana un īstenošanas rezultātā tika lietderīgi finansēti tādi efektīvi projekti, kas risina prioritāros izaugsmes un darbavietu izveides jautājumus. Revīzijā it īpaši pārbaudīja, vai dalībvalstīm ir pamatojums, kas pierāda, ka pasākumiem ir vajadzīga valsts intervence, vai tās ir noteikušas skaidrus mērķus un būtiskus attiecināmības kritērijus, kā arī izveidojušas efektīvas atlases procedūras. Turklāt revīzijā tika novērtēts, kā, spriežot pēc sasniegtajiem rezultātiem, Komisija un dalībvalstis pārvalda pasākumus.

⁷ Vienotās uzraudzības un novērtēšanas sistēmas rokasgrāmata — Metodiskas norādes, E daļa — Pasākumi — pasākumu loģiskā pamatojuma formulējums; Lauksaimniecības ĢD, 2006.

⁸ Regulas (EK) Nr. 1974/2006 43. pants: "Attiecībā uz investīciju pasākumiem dalībvalstis nodrošina, ka atbalstu novirza skaidri formulētiem mērķiem, kas atspoguļo strukturālas un teritoriālas vajadzības un strukturālos trūkumus".

IZRAUDZĪTIE MĒRĶI BIJA PĀRĀK PLAŠI UN NE VIENMĒR BIJA SAISTĪTI AR NOSACĪJUMIEM RADĪT IZAUGSMES UN NODARBINĀTĪBAS IESPĒJAS

- 18.** Saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1698/2005 16. pantu⁹ revidētajās valstu/reģionālajās LAP bija patiešām norādītas vairākas lauku ekonomikas stiprajās un vājajās puses. Tomēr dalībvalstu LAP un citi plānošanas dokumenti nesniedza dziļāku šo problēmu cēloņu analīzi, lai norādītu, kādam jābūt šīs intervences mērķim¹⁰ (sk. **2. izcēlumu**).
- 19.** Lai gan pārbaudītajās LAP bija apzināti daži potenciāli ieguvumi, kurus varētu dot 311., 312. un 313. pasākums, nevienā no tām nebija formulēts skaidrs intervences pamatojums attiecībā uz *identificētajām vajadzībām, īpašiem mērķiem un pasākumiem, kas vajadzīgi, lai sasniegtu šos mērķus*. Piemēram, Zviedrijas LAP bija minētas vairākas jomas, kurās būtu vajadzīga valsts intervence, lai panāktu lauku ekonomikas dažādošanu un atbalstītu izaugsmi (novēršot šķēršļus sieviešu līdzdalībai, izveidojot kredītu garantiju asociācijas utt.), bet tajā nebija noteikti īpaši mērķi, nedz arī īpaši pasākumu veidi, kas finansējami, lai apmierinātu šīs vajadzības.

⁹ "Katru lauku attīstības programma ietver:
a) situācijas analīzi, ņemot vērā stiprās un vājās puses, tās risināšanai izvēlēto stratēģiju un 85. pantā minēto *ex ante* novērtēšanu".

¹⁰ Regulas (EK) Nr. 1974/2006 II pielikuma A daļas 5.2. punktā ir prasīti "pierādījumi, ka atbalsts investīciju pasākumiem ir novirzīts skaidri noteiktiem mērķiem, kas atspoguļo identificētas teritoriālās vajadzības un strukturālās nepilnības".

2. IZCĒLUMS

LAP PIEMĒRS, KURĀ NAV SKAIDRI PIERĀDĪTA VAJADZĪBA FINANSĒT DAŽĀDOŠANAS PASĀKUMUS

Apvienotā Karaliste — Anglija. Saskaņā ar LAP katram reģionam, kad tiek īstenoti šie pasākumi, jāpievērš īpaša uzmanība sliktiem ekonomiskiem rezultātiem un nepilnībām. Jorkšīras un Hamberas Reģionālajā īstenošanas plānā ir paskaidrots, ka reģionā ir mazāks skaits dažādotu saimniecību nekā vidēji valstī, bet tajā nekas nav teikts par nepieciešamību vairāk dažādot lauku ekonomiku gan lauku saimniecību ienākumu ziņā, gan to dzīvotspējās, ieņēmumu svārstību vai citu faktoru ziņā, nedz arī pamatots, kāpēc šajā reģionā ir mazāk dažādības un kā publiska intervence varētu palīdzēt.

- 20.** Visu revidēto valstu/reģionālo LAP definētie mērķi, izņemot vienu piemēru Itālijā (sk. 21. punktu), bija tik vispārīgi un nenoteikti, ka valsts un reģionālās pārvaldes iestādes nespēja izstrādāt izmērāmus mērķus (sk. **3. izcēlumu**). Tāpēc katra pasākuma ieguldījumu darbības mērķu sasniegšanā mērija tikai ar uzraudzības rādītāju mērķiem, kas bija formulēti ES Vienotajā uzraudzības un novērtēšanas sistēmā¹¹. Taču šie mērķi bija noteikti, aprēķinot gaidāmos rezultātus, kas balstās uz plānoto izdevumu apjomu, nevis vispirms uz vēlamajiem rezultātiem, kuri ir jāiegūst, lai apmierinātu kādu vajadzību vai sasniegtu kādu mērķi, un pēc tam — uz aprēķiniem, cik lielā mērā ar pieejamo finansējumu tas sasniedzams.
- 21.** 311. pasākums Itālijā — Kampānijā bija izņēmums, jo tam bija noteikts īpašs mērķis — “veicināt lauku saimniecības locekļu pilnīgu nodarbinātību”, papildus pievienojot kvantitatīvu rādītāju (t. i., plānu): “lauku saimniecības locekļu skaitu, kas atrod darbu atbalstītajos pasākumos”.

¹¹ Piemērošanas noteikumos ir noteikti šādi Vienotās uzraudzības un novērtēšanas sistēmas (VUNS) rezultātu rādītāji:
— atbalstīto uzņēmumu kopējās ar lauksaimniecību nesaistītās pievienotās vērtības pieaugums (311., 312. un 313. pasākums);
— kopējais izveidoto darbavietu skaits (iedalījums atkarībā no darbavietām saimniecībās vai ārpus tām, dzimuma un vecuma kategorijām) (311., 312. un 313. pasākums);
— papildu tūristu skaits (iedalījums atkarībā no nakšņošanu skaita un vienas dienas apmeklētāju skaita (311., 312. un 313. pasākums).

3. IZCĒLUMS

DAŽĀDOŠANAS PASĀKUMU PĀRĀK PLAŠI FORMULĒTU MĒRĶU PIEMĒRS

Čehijas Republikā līdzīgi mērķi tika noteikti visiem trijiem pasākumiem: “lauksaimniecības pasākumu dažādošana ar lauksaimniecību nesaistītajā ražošanā, ar lauksaimniecību nesaistītas produkcijas izstrādi un atbalsts darbavietu izveidei”, “lauku ekonomikas dažādošana”, “dzīves kvalitātes uzlabošana lauku apvidos un lauku ekonomikas dažādošana.” Šie mērķi ir ņemti no Regulas (EK) Nr. 1698/2005 preambulas 46. apsvēruma bez turpmāka precizējuma, un tie ir vispārīgi un nenoteikti. Piemēram, mērķis “lauku ekonomikas dažādošana” nenorāda to pašreizējās situācijas uzlabojumu apmēru, kurus ar pasākumu paredzēts sasniegt, un tāpēc tam nav iespējams piemērot kvalitatīvus un kvantitatīvus rādītājus.

Polijas LAP 313. pasākuma (tūrisms) mērķi integrētā pasākuma sistēmā¹² bija aprakstīti vispārīgi: “Pasākums uzlabos dzīves apstākļus lauku apvidos”. “Tas sniegs ieguldījumu lauku iedzīvotāju identitātes attīstībā”. “Tas sniegs ieguldījumu [...] lauku apvidu raksturīguma [...] saglabāšanā [...]”. Šis vispārīgais formulējums nekonkretizē, kādu ieguldījumu šis pasākums sniegs tūrisma attīstībā.

¹² 313. pasākums “Tūrisma aktivitāšu veicināšana”, 322. pasākums “Ciematu atjaunošana un attīstība” un 323. pasākums “Lauku mantojuma uzlabošana un saglabāšana” bija apvienoti vienā pasākumā.

- 22.** Tas, ka revidētās dalībvalstis un reģioni nav skaidri formulējuši, ko vēlas sasniegt, norāda uz stratēģiju, ko nosaka pieprasījums un nevis mērķi. Līdz ar to daudz dažādu pasākumu un nozaru saglabā tiesības uz atbalstu, bet pastāv risks, ka atbalsts pietiekamā mērā neatbildīs apzinātajām vajadzībām un nenovērsīs strukturālos trūkumus (intervences pamatojums), kas cita starpā rada šķēršļus izaugsmei un darbavietu izveidei.

KOMISIJA APSTIPRINĀJA LAUKU ATTĪSTĪBAS PROGRAMMAS, NERAUGOTIES UZ TO NEPILNĪBĀM

- 23.** Regula (EK) Nr. 1974/2006 nosaka, ka dalībvalstīm ir jāformulē intervences pamatojums, mērķi, piemērošanas joma un pasākumu darbības. Turklāt LAP jāsniedz "pierādījumi, ka atbalsts investīciju pasākumiem ir novirzīts skaidri noteiktiem mērķiem, kas atspoguļo identificētas teritoriālās vajadzības un strukturālās nepilnības". Tāpēc pirms dalībvalstu LAP apstiprināšanas Komisijai ir jāpārbauda LAP mērķu atbilstība ES un valstu stratēģijām, kā arī identificētajām vajadzībām un nepilnībām.

- 24.** Tā kā revidētajās LAP mērķi bija formulēti tik vispārīgā veidā, veikto konsekvences pārbaūžu lietderība varēja būt tikai daļēja. Tomēr Komisija, neraugoties uz nepilnībām, šīs lauku attīstības programmas apstiprināja un kritiski neizvērtēja argumentus par labu intervencei. Tā neapsvēra arī to, cik efektīvi vai lietderīgi ierosinātie pasākumi spēj veicināt izaugsmi un ilgtspējīgas darbavietas.

REVIDĒTO DALĪBVALSTU FORMULĒTIE ATTIECINĀMĪBAS NOSACĪJUMI/ KRITEĒRIJI NEIEROBEŽO DAŽĀDOŠANAS ATBALSTA TVĒRUMU

- 25.** Ja dalībvalstis ir noteikušas savus mērķus, tām ir jāformulē attiecināmības nosacījumi — piemēram, ieguldījumu veids, atbalsta saņēmēju kategorijas un atbalsta veids —, lai nodrošinātu, ka atbalsts ir paredzēts izvirzīto mērķu sasniegšanai.

26. Attiecināmības nosacījumu uzdevums ir ierobežot atbalsta piemērošanas jomu. Palāta konstatēja, ka dalībvalstu noteiktie attiecināmības kritēriji arī ir pārāk plaši un ka tādējādi finansējums bija piešķirts projektiem, kas faktiski nerisināja īpašos pasākumu mērķus, lai gan tie, iespējams, sniedz kādu labumu vietējiem iedzīvotājiem (sk. **4. izcēlumu**). Palāta Čehijas Republikā un Zviedrijā atklāja pat tādus projektus, kas saskaņā ar ES regulu noteikumiem nebija atbilstīgi (sk. **II pielikumu**).

ATLASES PROCEDŪRĀS FINANSĒJUMS NETIKA PIEŠKIRTS LABĀKAJIEM PROJEKTIEM

27. Pēc pasākumu mērķu un attiecināmības kritēriju noteikšanas dalībvalstīm ir jānosaka procedūras, lai no visiem projektiem un darbībām, kas atbilst finansēšanas noteikumiem, atlasītu labākos. Atlases kritērijiem vajadzētu ļaut dalībvalstīm tos noteikt, izdodot pieejamos budžeta līdzekļus par tām darbībām un projektiem, kas dos vislielāko ieguldījumu izvirzīto mērķu sasniegšanā. Efektīva atlases kritēriju piemērošana ir attiecīgo ES tiesību aktu prasība¹³.

¹³ Regulas (EK) Nr. 1698/2005 71. pantā ir teikts: "Lai saņemtu ELFLA ieguldījumu, izdevumi kļūst tiesīgi tikai tad, ja tos rada darbības, par ko lēmumu pieņēmusi attiecīgās programmas vadība vai kas ir pieņemts saskaņā ar tās atbildību, ievērojot izvēles kritērijus, kurus noteikusi kompetenta struktūra".

4. IZCĒLUMS

PĀRĀK PLAŠI FORMULĒTIE ATTIECINĀMĪBAS KRITĒRIJI NOVEDA PIE DAŽU TĀDU PROJEKTU FINANSĒŠANAS, KAS NEBIJA VĒRSTI UZ PASĀKUMU MĒRĶU SASNIEGŠANU

Polija. Lai gan 311. pasākuma mērķis ir dažādot lauku saimniecības, veicinot ar lauksaimniecību nesaistītas darbības, un sekmēt ar lauksaimniecību nesaistītu nodarbinātību lauku apvidos, Mazpolijas reģionā 42 % atbalsta saņēmēju nopirka tehniku (piemēram, traktoros utt.), lai varētu sniegt pamata lauksaimniecības pakalpojumus, kādus tie sniedz trešām personām savās saimniecībās, nedodot nekādu ieguldījumu lauku ekonomikas dažādošanā.

Polijā arī 68 % no projektiem, kurus finansēja saskaņā ar 313. pasākumu (tūrisms), revīzijas laikā attiecās uz vietējo pašvaldību sporta objektu būvniecību vai ieguldījumiem bērnu rotaļu laukumu ierīkošanā. Piemēram, saskaņā ar 313. pasākumu tika modernizēts skolas futbola laukums. Šā projekta mērķis bija uzlabot lauku kopienas dzīves kvalitāti, izveidojot modernu sporta un atpūtas infrastruktūru un nodrošinot pamatskolas bērniem sportošanas iespējas. Tomēr ir maz ticams, ka šāda veida projekti dažādos ekonomiku, piesaistot tūristus, kas ir šā pasākuma mērķis¹⁴.

¹⁴ Regulas (EK) Nr. 1698/2005 55. pantā ir noteikts, kādi ieguldījumi atbilst 313. pasākumam — *Tūrisma aktivitāšu veicināšana* — "Atbalsts, kas minēts 52. panta a) punkta iii) apakšpunktā, attiecas uz: a) maza apjoma infrastruktūrām, piemēram, informācijas centriem un tūrisma objektu ceļarādītājiem; b) rekreācijas infrastruktūrām, piemēram, tādām, kas norāda uz pieeju dabas teritorijām, un nelielas ietilpības naktsmitnēm; c) ar lauku tūrisma saistītu tūrisma pakalpojumu attīstīšanu un/vai mārketingu".

- 28.** Atlases kritērijiem jābūt tādiem, kas ļauj objektīvi un pārredzami novērtēt piedāvāto projektu salīdzinoši labās īpašības; tiem ir arī jānodrošina, ka jebkuri projekti, kas neparedz lietderīgu naudas izlietojumu, tiek noraidīti. Patiesi, pat ja projekti atbilst nosacījumiem, daži no tiem paredz labāku risinājumu mērķiem, kas ir noteikti, lai apmierinātu lauku apvidu vajadzības. Piemēram, tā kā pieejamais finansējums ir ierobežots, tad, citiem apstākļiem esot līdzvērtīgiem, priekšroka jādod tādiem projektiem, kas rada vairāk darbavietu lauku apvidos nekā pārējie.
- 29.** Divas no revidētajām dalībvalstīm nebija noteikušas atlases kritērijus un palāvēs tikai uz plaši formulētiem attiecināmības kritērijiem, lai izveidotu to projektu sarakstu, kuriem jāpiešķir finansējums. Tā gadījās Francijā (Akvitānija) un Polijā plānošanas perioda (2007.–2013.) pirmajos gados. Faktiski šajā laikposmā Polija izvēlējās projektus, pamatojoties uz principu “kas pirmais brauc, tas pirmais maļ” vai nejaušības principu¹⁵. Vēl vienā dalībvalstī, Zviedrijā (Vesterjētlandē), piemērotā atlases procedūra nebija saistīta ar punktu piešķiršanu projektiem vai to klasificēšanu, kas dotu iespēju laika gaitā projektus objektīvi salīdzināt un nodrošināt, ka konsekvēnti tiek atlasīti augstākās prioritātes projekti.
- 30.** Pārējās trīs dalībvalstis (Itālija — Kampānija, Čehijas Republika un Apvienotā Karaliste — Anglija) piemēroja atlases kritērijus un dažādas punktu sistēmas, lai gan Čehijas Republika 2009. gadā pārtrauca piemērot savus atlases kritērijus. Tomēr Itālijā — Kampānijā un Čehijas Republikā tie kļuva bezjēdzīgi, jo neviena no abām dalībvalstīm (reģioniem) nebija noteikusi efektīvu minimālo punktu skaitu, kas projektam jāsasniedz, lai to izvēlētos. Tas nozīmē, ka, kamēr finansējums bija pieejams, projektus varēja atlasīt pat tad, ja tie bija novērtēti kā ne visai piemēroti valsts vai reģionālajām prioritātēm (sk. **5. izcēlumu**).
- 31.** Četras no revidētajām dalībvalstīm (Francija (Akvitānija), Itālija (Kampānija), Zviedrija (Vesterjētlande) un Čehijas Republika) atlasīja iespējami daudz atbilstīgu projektu pieejamajam finansējumam, neņemot vērā to potenciālo ieguldījumu pasākumu mērķu sasniegšanā. Tomēr revīzijā tika konstatēts, ka vēlāk, kad visiem atbilstīgajiem pieteikumiem finansējuma nepietika, dalībvalstis, atlasot projektus, vērtēja tos stingrāk. Tāpēc tikai nepietiekamu budžeta līdzekļu dēļ vēlāk tika noraidīti labāki projekti (sk. **6. izcēlumu**).

¹⁵ Polijā atlases kritērijus piemēroja tikai 2011. gada priekšlikumu konkursā 311. pasākumam, 2010. un 2011. gada priekšlikumu konkursos 312. pasākumam un 2009. un 2010. gada priekšlikumu konkursos 313. pasākumam.

5. IZCĒLUMS

TĀDU ATLASES SISTĒMU PIEMĒRI, KAS NEĻĀVA ATLASĪT ATBILSTĪGUS PROJEKTUS

Itālijā — Kampānijā šķita, ka sistēmas uzbūve pamatojas uz labu praksi, jo finansēšanai piemēroti ieguldījumu projekti tika novērtēti, pamatojoties uz atlases kritēriju sistēmu, kas paredzēja vispārējo minimālo punktu skaitu (sliekšni), kurš atbilstīgiem projektiem jāsasniedz, tostarp arī "projektu kvalitātes" sliekšni. Tomēr šajā sistēmā punkti tika piešķirti ne tikai tiem projektiem, kas atbilda kritērijiem, bet arī tādiem, kas tiem neatbilda.

Kategorijā "projektu kvalitāte" projekts, kas neatbilst nekādiem kritērijiem, iegūst 20 punktus ("minimālais sliekšnis", kas jāsasniedz) un tāpēc tomēr tiek finansēts. Tas padara projektu kvalitātes atlasī bezjēdzīgu, jo visi projekti automātiski tiek kvalificēti kā atbilstīgi, ja ir pieejams pietiekams finansējums.

Francija (Akvitānija). Ja trūkst atlases kritēriju, tad tas apstāklis, ka projektam ir tiesības uz atbalstu un ka finansējums ir pieejams, nozīmē, ka to izvēlēsies. Sekas bija tādas, ka tika izveidota jauna vīna degustācijas telpa, lai gan šādas telpas jau pastāvēja. Šis projekts nepalīdzēja dažādot/paplašināt saimniecības darbību un tāpēc neveda ieguldījumu tā pasākuma mērķu sasniegšanā, saskaņā ar kuru tas tika finansēts.

6. IZCĒLUMS

NEEFEKTĪVU ATLASES PROCESU PIEMĒRI

Čehijas Republika. Pirmajos divos gados (2007. un 2008. gadā), kad nebija minimālā sliekšņa un pietika budžeta līdzekļu, lai finansētu visus atbilstīgos pieteikumus, iesniegtie projekti faktiski netika klasificēti saskaņā ar kritērijiem prioritātes noteikšanai. Līdz ar to projekti, kam bija piešķirts 0 punktu no maksimālajiem 35 punktiem un 1 punkts no maksimāli iespējamā 106 punktu skaita, tika tomēr finansēti. Kopš 2010. gada atbilstīgajiem projektiem ir vajadzīgs daudz lielāks punktu skaits, lai tos finansētu: attiecīgi minimāli 25 punkti no 40 punktiem un 54 punkti no 101 punkta.

Itālija — Kampānija. Pirmajā 312. pasākuma piemērošanas laikposmā (2009. gada jūlijs un augusts) visi 163 atbilstīgie pieteikumi tika finansēti. Otrajā laikposmā (2009. gada septembris un oktobris) 322 pieteikumi bija pieņemami, bet tikai 70 pieteikumus finansēja, jo viss pasākuma budžets jau bija izlietots. Tas nozīmēja, ka otrajā laikposmā tika noraidīti tādi projekti, kas bija labāki par tiem, kurus finansēja pirmajā laikposmā. Piemēram, labākie no projektiem, kurus otrajā laikposmā noraidīja finansējuma trūkuma dēļ, bija saņēmuši par 85 % lielāku punktu skaitu nekā tie, kurus finansēja pirmajā laikposmā.

Zviedrija. Līdz 2011. gadam nebija atbilstīgu projektu pieteikumu noraidīšanas gadījumu tāpēc, ka tie ir zemas prioritātes projekti. Nespēja piešķirt projektiem prioritāti beidzās ar to, ka 2011. gadā pasākumi tika daļēji slēgti budžeta līdzekļu trūkuma dēļ, un projektus noraidīja, aizbildinoties ar to, ka "nauda projektiem ir ierobežota, un mums ir jānosaka prioritātes". Lai gan atlikušie budžeta līdzekļi tika stingri plānoti, lielākā daļa no tiem jau bija iztērēta.

DARBAVIETU RADĪŠANA BIJA DAĻA NO GALVENĀS VISU PASĀKUMU PRIORITĀTES, BET TAS NE VIENMĒR TIKA ATSPoguĻOTS FINANSĒJUMA NOVIRZĪŠANAS VEIDĀ

- 32.** Kā iepriekš minēts (sk. 14. punktu), darbavietu radīšana ir daļa no galvenajām 3. ass prioritātēm. Tāpēc, piešķirot prioritāti projektiem, kas atbilst LAP mērķiem, dalībvalstīm jācenšas atlasīt projektus, kam ir visaugstākais potenciāls radīt darbavietas. Tām jātiecas ne tikai radīt vairāk darbavietu, bet arī pienācīgi ņemt vērā atbalsta finansiālo efektivitāti un lietderību, piemēram, pievēršot uzmanību vienas darbavietas izmaksām un darba kvalitātei.
- 33.** Revīzija parādīja, ka, izņemot Franciju, visas revidētās dalībvalstis, novērtējot projektu piedāvājumus, ņem vērā darbavietu radīšanas potenciālu. Tomēr iepriekš aprakstītie atlases sistēmu trūkumi nozīmē to, ka dažu dalībvalstu praksē šis kritērijs nebija efektīvs, piešķirot prioritāti projektiem, kas veicināja nodarbinātību (sk. 30. un 31. punktu). Piemēram, lai gan Itālijas (Kampānijas) 311. pasākuma atlases sistēma ļāva piešķirt prioritāti projektiem, kas veicina lauku saimniecības locekļu pilnīgu nodarbinātību (sk. 21. punktu), šā kritērija piemērošanā bija trūkumi (sk. **7. izcēlumu**).

7. IZCĒLUMS

LABA SISTĒMA UZ PAPĪRA, NEVIS PRAKSĒ

Itālijā — Kampānijā šis kritērijs, kas saistīts ar mērķi veicināt lauku saimniecības locekļu pilnīgu nodarbinātību, ir raksturots kā ieguldījuma izmaksu un darba ņēmēju skaita attiecība. Tomēr novērtējumā tika aprēķināta to lauku saimniecības locekļu procentuālā daļa, kas bija atraduši pilnīgu nodarbinātību, pārvēršot procentus punktos.

Uzaicinājumā iesniegt priekšlikumus nebija doti nekādi norādījumi, kā aprēķināt šos procentus. Tāpēc aprēķini netika veikti, un punktus piešķīra, pamatojoties uz tehniskā ziņojuma datiem.

Piemēram, kādā lauku tūrisma projektā atbalsta saņēmējs iekļāva "ģimenes locekļu darba laika pieaugumu" kā gaidāmo rezultātu, un, pamatojoties uz to, projektam piešķīra maksimālo punktu skaitu. Pārbaudē uz vietas, ko veica pārvaldes iestādes pirms galīgā maksājuma, atbilstību šim kritērijam nepārbaudīja, bet atbalsta saņēmējs nespēja sniegt revidentiem nevienu pierādījumu, lai pamatotu savu apgalvojumu.

- 34.** To projektu finansiālās lietderības rādītājs, kuru mērķis ir radīt darbavietas, ir vienas izveidotas darbavietas izmaksas. Palāta aprēķināja šo rādītāju¹⁶ 26 revidētajiem projektiem, kuriem bija izdevies radīt darbavietas (sk. **II pielikumu**). Šie aprēķini parādīja, ka vienas radītas darbavietas izmaksas projektos ir ļoti atšķirīgas, svārstoties no EUR 3000 līdz EUR 215 000. Lai gan Palāta atzīst, ka projektiem var būt citi mērķi, kas atlases procesā jāņem vērā, līdzīgos pasākumos vienas radītas darbavietas izmaksu ievērojamās atšķirības liecina par to, ka šim aspektam jāpievērš lielāka uzmanība.
- 35.** Trīs no revidētajām dalībvalstīm traktēja iesniegto projektu priekšlikumu finansiālo lietderību vienas darbavietas izmaksu izteiksmē. Savos projektu vērtējumos AK pārvaldes iestādes novērtēja un aprēķināja projektos plānotajām darbavietām nepieciešamo prasmju līmeni, un pārvērtā to naudas izteiksmē (vienas darbavietas izmaksas un prasmju līmeņa izmaksas noteica dotācijas apjomu).
- 36.** Polijā projektiem piešķirtā summa ir dažāda — atkarībā no darbavietu skaita, ko atbalsta saņēmējs apņemas izveidot, bet Itālijā vienas darbavietas izmaksas tiek novērtētas tikai 312. pasākumā, un vērā tiek ņemti visi izdevumi (t. i., visas ieguldījuma izmaksas) salīdzinājumā ar vidējo vērtību, ko nosaka pārvaldes iestādes. Papildu punktus piešķir, pamatojoties uz vienas darbavietas izmaksu aprēķinu.
- 37.** Tikai Polija, Čehijas Republika un Apvienotā Karaliste noteica, ka dotācija ir atkarīga no radītajām darbavietām, ja tās bija paredzētas projektā. Polijā un Apvienotajā Karalistē kopā ar maksājumu pieprasījumu bija jāiesniedz pierādījumi (lai gan AK pieņēma arī gaidāmos rezultātus), bet Čehijas Republikā projektu iniciatori pēc projektu īstenošanas bija pakļauti mērķtiecīgām pārbaudēm. Polijā un Čehijas Republikā tika izdoti skaidri noteikumi attiecībā uz saistību periodu radīto darbavietu saglabāšanai — attiecīgi divi gadi pēc galīgā maksājuma un līdz piecu gadu saistību perioda beigām¹⁷.
- 38.** Turpretī pārvaldes iestādes Itālijā — Kampānijā paļāvās tikai uz aprēķinu par darbavietām, kas vēl tiks radītas, kā apgalvots atbalsta saņēmēja pieņemumā. Šo darbavietu radīšana neietekmēja maksājumu, un tā netika pārbaudīta, ne izsniedzot pēdējo maksājumu, ne vēlāk — uzraudzības pasākumu laikā. Revidenti konstatēja, ka tikai četros no deviņiem revidētajiem projektiem mērķis bija darbavietu radīšana, bet divos no tiem darbavietu izveide neatbilda sagaidāmajam īstenošanas līmenim.

¹⁶ Aprēķināts kā kopējais publiskā sektora atbalsts, ko izmaksā atbalsta saņēmējam, dalīts ar radīto darbavietu skaitu (pilnas darba slodzes ekvivalenta izteiksmē).

¹⁷ Regulas (EK) Nr. 1698/2005 72. pants.

PASĀKUMI NETIKA PROAKTĪVI PĀRVALDĪTI

39. Pat tad, kad uzraudzībā un novērtēšanā iegūtā informācija liecināja, ka pasākumu mērķi nav sasniegti, dalībvalstu pārvaldes iestādes nepārstrādāja intervences plānus un necentās palielināt tās ietekmi, atbalstot efektīvākus un lietderīgākus projektus, kas varētu dot reālus rezultātus attiecībā uz izvirzītajiem mērķiem.
40. Tas bija jo īpaši acīmredzams Čehijas Republikā, kur — lai gan darbavietu radīšanas mērķis tika īstenots zemā līmenī, ko daļēji var izskaidrot ar nereālajiem un ambiciozajiem mērķiem, kurus noteikušas pārvaldes iestādes, — nekas netika darīts, lai lielāku priekšroku dotu projektiem, kas rada darbavietas. Zviedrijā 3. ass budžeta līdzekļu pārdalē starp lēmēm vērā tika ņemts izdevumu līmenis, bet ne progress rezultātu sasniegšanā. Itālijā augstu atbalsta līmeni piedāvāja, lai palielinātu finansējuma apgūšanas spēju, bet nesaistīja to ar rezultātu sasniegšanu (sk. **8. izcēlumu**).

8. IZCĒLUMS

PROAKTĪVAS PĀRVALDĪBAS TRŪKUMA PIEMĒRI

Čehijas Republika. Starpposma novērtējumā, ko izdeva 2010. gadā, bija uzsvērtas trīs revidēto pasākumu niecīgā ietekme. Novērtējumā konstatēja, ka 311. pasākumā sasniegtais rādītājs ir tikai 0,8 % no izveidojamajām bruto darbavietām. 312. pasākumā bija sasniegti tikai 1,4 % no sākotnēji noteiktā darbavietu radīšanas mērķa, un 313. pasākumā bija sasniegts tikai 1 % pēc trim programmas īstenošanas gadiem. Par spīti šīm neveiksmēm Čehija Republika nebija pielāgojusi pasākumus. Tā vietā Čehijas pārvaldes iestādes, saglabājot to pašu plānoto izdevumu līmeni vienam pasākumam, par 90 % samazināja savus mērķus attiecībā uz rezultātu rādītāju "radīto bruto darbavietu skaits" — no 29 000 uz 2700 darbavietām.

Itālija — Kampānija. Lai veicinātu pasākumu finansiālo īstenošanu 2010. gadā, pārvaldes iestādes palielināja publiskā atbalsta maksimālo likmi līdz 100 % par vienu 311. un 312. pasākuma projektu, kura izmaksas bija līdz EUR 50 000. Šāda atbalsta saņēmēja atbrīvošana no pienākuma pašam veikt ieguldījumu projektā nebija saistīta ar līdzekļu lietderīgāku izmantošanu un labākiem rezultātiem.

Zviedrija. Lai gan VUNS rezultātu rādītājs attiecībā uz darbavietu radīšanas mērķi 2010. gadā sasniedza tikai 6,6 %, ne pasākumi, ne atlases kritēriji netika pielāgoti, lai padarītu tos efektīvākus un nodrošinātu mērķa sasniegšanu. Turklāt lēnes tika informētas, ka gadījumā, ja tās līdz 2010. gada oktobrim neapņemsies izpildīt vismaz 50 % saistību, to budžeta līdzekļi tiks pārdalīti un piešķirti citām lēmēm, kas spēs tos izlietot ātrāk.

KOMISIJA NAV PIETIEKAMI IZMANTOJUSI INFORMĀCIJU PAR PASĀKUMU ĪSTENOŠANAS REZULTĀTIEM, LAI UZLABOTU DAŽĀDOŠANAS PASĀKUMU LIETDERĪBU UN EFEKTIVITĀTI

- 41.** Komisija uzrauga un kontrolē programmu īstenošanu, jo īpaši, piedaloties uzraudzības komitejas sanāksmēs¹⁸, pārbaudot ikgadējos progresa ziņojumus un veicot revīzijas apmeklējumus dalībvalstīs. Turklāt, tā kā Komisija ir atbildīga par pareizu finanšu pārvaldību, tai ir attiecīgi jāuzlabo programmu īstenošana. Regulas (EK) Nr. 1698/2005 77. panta 2. punkts nodrošina Komisijai iespēju piedalīties Uzraudzības komitejas sanāksmēs "ar padomdevēja tiesībām".
- 42.** Visā plānošanas periodā Komisija ir pastāvējusi uz to, ka pasākuma īstenošanā ir vajadzīga lielāka selektivitāte un plānošana neatkarīgi no "budžeta līdzekļu pietiekamības". Tomēr revīzijā tika konstatēts, ka Komisija ne vienmēr bija nodrošinājusi, lai dalībvalstis noteiktu pienācīgus atlases kritērijus un/vai konsekventi tos piemērotu. Patiesi, Komisija nerīkojās efektīvi, lai gan Francija, Polija un Čehijas Republika (2009. gadā) nepiemēroja nekādus atlases kritērijus. Tomēr attiecībā uz citiem lauku attīstības pasākumiem Komisija ir rīkojusies, lai novērstu līdzīgas nepilnības, un ierosinājusi finanšu korekcijas.
- 43.** Turklāt Komisija neveica atbilstīgus pasākumus ne Uzraudzības komitejā, ne arī, ik gadus veicot programmu progresa pārbaudi¹⁹, lai nodrošinātu, ka dalībvalstis efektīvāk atlasa un apstiprina projektus, kas sniedz ieguldījumu izvirzīto mērķu sasniegšanā. Attiecībā uz gadījumu, kas aprakstīts **8. izcēlumā**, Komisija nav pieprasījusi uzlabot dažādošanas pasākumu efektivitāti Čehijas Republikā, bet pieņēmusi vienkāršu mērķu samazināšanu attiecībā uz izveidojamo bruto darbavietu skaitu.

¹⁸ Regulas (EK) Nr. 1698/2005 78. pantā ir teikts: "Uzraudzības komiteja pārliecinās par lauku attīstības programmas īstenošanas efektivitāti". Tas tiek darīts, apsverot un pārskatot atlases kritērijus, uzraugot virzību uz mērķiem, mērķu sasniegšanu utt.

¹⁹ Regulas (EK) Nr. 1698/2005 83. pantā ir teikts: "Komisija un vadošā iestāde ik gadus, kad iesniegts gada progresa ziņojums, pārbauda iepriekšējā gada galvenos rezultātus saskaņā ar procedūram, kas jānosaka, vienojoties ar attiecīgo dalībvalsti un vadošo iestādi".

OTRĀ DAĻĀ. VAI RISKI ATTIECĪBĀ UZ PASĀKUMU LIETDERĪBU UN SAIMNIECISKUMU TIKA PIETIEKAMI MAZINĀTI

- 44.** Lai panāktu lietderīgu finanšu līdzekļu izlietojumu, ir optimāli jāizmanto resursi paredzēto rezultātu sasniegšanai. Vispārējie riski, kas apdraud pareizu finanšu pārvaldību, papildus efektivitātei attiecas uz lietderību un saimnieciskumu.
- 45.** Risks lietderībai ir iespēja, ka pasākums:
- nedod maksimālu rezultātu apmaiņā pret sniegto ieguldījumu vai arī dod maksimālu rezultātu, bet nenodrošina pienācīgu kvalitāti; vai
 - nesamazina ieguldījumu, lai sasniegtu attiecīgo rezultātu, vai arī samazina to, bet nenodrošina pienācīgu kvalitāti.
- 46.** Risks saimnieciskumam ir iespēja, ka pasākums:
- nesamazina resursu izmaksas vai arī samazina tās, bet nenodrošina pienācīgu kvalitāti.
- 47.** Ar labu plānošanu riskus lietderībai un saimnieciskumam var ievērojami samazināt. Tomēr tas neatbrīvo pārvaldes iestādes no atbildības par pasākumu īstenošanas pārbaužu veikšanu.
- 48.** Šā iemesla dēļ un saskaņā ar lietderības un saimnieciskuma principiem, kas formulēti Regulas (ES, Euratom) Nr. 966/2012 30. panta 2. punktā,²⁰ Palāta uzskata, ka dalībvalstīm:
- pirms finansējuma piešķiršanas jānodrošina, ka pieteikumu iesniedzēji spēj pierādīt, ka viņu projekti ir finansiāli dzīvotspējīgi un ilgtspējīgi;
 - jāpiemēro procedūras, kas mazina liekās palīdzības un aizstāšanas risku²¹;
 - jānodrošina, ka projektu izmaksas ir pamatotas;
 - jānodrošina, ka projekti tiek īstenoti saprātīgā laika periodā un bez nepamatotiem birokrātiskiem šķēršļiem un nepamatotām izmaksām.

²⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 25. oktobra Regula (ES, Euratom) Nr. 966/2012 par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, un par Padomes Regulas (EK, Euratom) Nr. 1605/2002 atcelšanu (OV L 298, 26.10.2012., 1. lpp.).

²¹ Definīcijas sk. 51. un 58. punktā.

LIETDERĪBA

DALĪBVALSTU PĀRBAUDES NESNIEDZ PIETIEKAMU PĀRLIECĪBU PAR PROJEKTU FINANŠU STABILITĀTI

- 49.** Lai izvairītos no valsts finansējuma izšķiešanas par projektiem, kuri jau iepriekš ir lemti neveiksmei, dalībvalstīm, veicot samērīgas projektu dzīvotspējas pārbaudes, jāanalizē pieteikumu iesniedzēju finansiālā stabilitāte un uzņēmējdarbības plānošana un jādokumentē savs vērtējums.
- 50.** Pašreizējos tiesību aktos nav nepārprotami pieprasītas šādas dzīvotspējas pārbaudes²², un tikai trīs revidētās dalībvalstis (Polija, Zviedrija un AK) regulāri veica pieteikumu iesniedzēju finansiālā stāvokļa pārbaudes. Tomēr revīzijā, jo īpaši Polijā un Zviedrijā, tika atklāti vairāki trūkumi, galvenokārt attiecībā uz pavisam un nepārliciecināmiem novērtējumiem un kļūdainu dokumentāciju. Citas revidētās dalībvalstis neveica regulāras projektu dzīvotspējas pārbaudes (Francija — Akvītānija un Itālija — Kampānija) vai bija tās pārtraukušas (Čehijas Republika) (sk. **9. izcēlumu**).

²² Tomēr Regulas (EK) Nr. 1698/2005 72. pantā ir paredzēts, ka visiem atbalstītajiem projektiem jābūt ilgtspējīgiem, proti, dalībvalstīm jānodrošina, ka investīciju darbības piecus gadus pēc vadošās iestādes lēmuma piešķirt finansējumu netiek būtiski pārveidotas, tostarp, izbeidzoties vai pārvietojoties ražošanas darbībām. Turklāt Komisija atzina, ka šādi kritēriji jāiekļauj projektu novērtējumā, ko publicēs tematiskā žurnāla *EU Rural Review* pirmajā numurā. "Tiek pieliktas pūles, lai nodrošinātu, ka no ievērojamajām summām, kas atvēlētas 3. ass finansēšanai, tiek gūts maksimāls labums un ka ekonomiska ilgtspējība ir galvenais kritērijs visu ELFLA projektu priekšlikumu novērtēšanā" (31. lpp.), (sk. http://enrd.ec.europa.eu/publications-and-media/eu-rural-review/en/eu-rural-review_en.cfm).

9. IZCĒLUMS

DZĪVOTSPĒJAS PĀRBAUDES — LABAS PRAKSES UN TRŪKUMU PIEMĒRI

Apvienotā Karaliste — Anglija. Atkarībā no dotācijas apmēra pārvaldes iestādes piemēro vairākas procedūras, ko var uzskatīt par labu praksi: finanšu koeficienti tiek aprēķināti, pamatojoties uz grāmatvedības informāciju un naudas plūsmas prognozēm, neatkarīgu viedokli sniedz grāmatvedis, un ir jānodrošina arī uzņēmējdarbības plāns ar tajā iekļautām tirdzniecības prognozēm, kā arī tirgus analīze. Attiecīgos pieņēmumus vērtētājs un vadība kritiski pārskata, ņemot vērā projektu īstenošanas riskus.

Polija. Vienā gadījumā atbalsta saņēmēja sākotnējais uzņēmējdarbības plāns uzrādīja negatīvu neto pašreizējo vērtību (NPV), kas būtu varējusi padarīt projektu par nepieņemamu. Kad Polijas pārvaldes iestādes pieprasīja, lai atbalsta saņēmējs paskaidro negatīvo NPV, viņš tikai iesniedza jaunu plānu, kurā tirdzniecības prognozes bija ievērojami palielinātas. NPV no negatīvas kļuva par pozitīvu, un projekts tika pieņemts. Palāta konstatēja, ka projekta rezultāti bija ievērojami samazinājušies, nesasniedzot ne sākotnējās, ne pārstrādātās prognozes.

Francija (Akvītānija). Dažiem projektiem tiek pieprasīta finanšu analīze un priekšizpēte, lai gan netiek veikta oficiāla dzīvotspējas pārbaude, pamatojoties uz šiem dokumentiem. Vienā gadījumā projektu apstiprināja un piešķīra tam finansējumu, lai gan priekšizpētē konstatēja, ka uzņēmumam ir finansiālas grūtības, jo tā vispārējā maksātspēja bija zema, pastāvēja ievērojami īstermiņa riski, kā arī uzņēmuma finansiālā patstāvība bija ierobežota. Palāta revīzijas apmeklējumā atklāja, ka uzņēmumam draud bankrots.

Čehijas Republika. Pieteikumu iesniedzēja kredītspējas pārbaudes sākumā veica tikai projektiem, kuru attiecināmās izmaksas pārsniedza 2 miljonus CZK (aptuveni EUR 78 000). Ņemot vērā ekonomikas krīzi, un, lai izvairītos no atbilstīgu pretendentu skaita samazināšanās krīzes laikā, Čehijas pārvaldes iestādes nolēma pārtraukt atbalsta saņēmēju kredītspējas vērtēšanu, sākot ar 2009. gada vidu.

DALĪBVALSTU VEIKTĀ PASĀKUMU PLĀNOŠANA UN ĪSTENOŠANA EFEKTĪVI NEMAZINA LIEKĀS PALĪDZĪBAS RISKU...

51. Liekā palīdzība attiecas uz apjomu, kādā atbalsta saņēmējs būtu veicis ieguldījumu pat bez dotācijas. Dotāciju piešķiršana šādos gadījumos mazina ES un valstu budžeta līdzekļu lietderību, jo publiskie izdevumi nav vajadzīgi, lai sasniegtu vēlamo rezultātu.
52. Galvenais veids, ka mazināt liekās palīdzības risku, ir plānot un izstrādāt 311.–313. pasākumus tā, lai publiskais finansējums tiktu novirzīts uz jomām, kurās ir konstatēta vajadzība (piemēram, tirgus nepilnības) vai kurās ir jāveicina pozitīvi ārējie faktori un sabiedriskie labumi (piemēram, videi nekaitīgu ilgtspējīgu tehnoloģiju ieviešana vai projekti, kas sniedz lielāku sabiedrisko labumu). Tomēr pat tad, ja sistēma bija veidota tā, lai veicinātu sabiedriskā labuma gūšanu, atbalstot privātas personas, praksē tās potenciālā pozitīvā ietekme dažos gadījumos bija līdzvērtīga nullei (sk. **10. izcēlumu**).
53. Dalībvalstis var mazināt liekās palīdzības risku jau projektu atlases procesā. Dalībvalstis būtu varējušas pieprasīt — atsaucoties uz finanšu, mārketinga un pārvaldības informāciju, kas iegūta projektu dzīvotspējas pārbaudei, — lai pieteikumu iesniedzēji pierāda, ka viņiem ir vajadzīga dotācija. Ja pretendents ir pietiekami kapitāls, lai finansētu visu projektu, vai arī, ja projekta izredzes uz veiksmi ir augstas, tas parasti nozīmē, ka ieguldījums neapšaubāmi tiks veikts — ar atbalstu vai bez tā. Atbalsts šajā gadījumā nozīmētu nelietderīgu ierobežoto publisko līdzekļu izmantošanu.

10. IZCĒLUMS

GADĪJUMA PIEMĒRS, KAD POTENCIĀLĀ POZITĪVĀ IETEKME PRAKSĒ NAV JŪTAMA

Itālija — Kampānija. Projektu novērtēšanas sistēma paredzēja punktu skaita aprēķināšanu attiecībā uz vides kritērijiem. Revīzijā konstatēja, ka desmit punkti varēja tikt piešķirti kritērijam “ūdens taupīšana” vai pieci punkti — “atkritumu apsaimniekošanai, kas pārsniedz prasības” tikai par solījumu veikt pamata ieguldījumus, kā, piemēram, tualetes pods ar divkāršu ūdens skalošanas sistēmu vai zemu izmaksu komposta tvertne (komposta tvertnes izmaksa vienā piemērā bija EUR 350, bet projekta kopējā izmaksa bija EUR 247 000). Nebija vajadzības sniegt solījumu par vispārēju ūdens taupīšanu, un šo kritēriju arī nevērtēja. 15 punktus (daudzos gadījumos izšķirošais punktu skaits) tādējādi varēja iegūt bez vērā ņemamas ūdens taupīšanas vai bez ietekmes uz vidi novērtējuma iekļaušanas projektā.

- 54.** Divu no sešām revidētajām dalībvalstīm (Zviedrijas un AK — Anglijas) lauku attīstības programmās bija uzsvērts tas, ka liekā palīdzība rada risku pareizai finanšu pārvaldībai. Tomēr tikai Apvienotajā Karalistē pārvaldes iestādes pieprasīja, lai atbalsta saņēmēji pierāda vajadzību pēc dotācijas, noraidot projektus, kuros vajadzība pēc publiska finansējuma nebija pierādīta. Apvienotajā Karalistē projektu vērtēšanas laikā tika ņemti vērā šādi aspekti: cik pārliecinoši pretendents varēja pamatot vajadzību pēc dotācijas, kādas tirgus nepilnības projektā bija risinātas, finansējuma iztrūkums (piemēram, alternatīvu naudas plūsmu prognožu salīdzināšana — “aizņemšanās scenārijs” un “publiskās intervences scenārijs”) un projekta rezultātu vērtība reģionam, aprēķinot rezultātu proporciju, kas būtu sasniegta bez dotācijas.
- 55.** Palāta jau ir norādījusi (piemēram, savos ziņojumos par *Leader* pieeju, par 121. un 123. pasākumu²³), ka gadījumi, kad ieguldījumu projekti ir sākti vai pat pabeigti, pirms pieņemts lēmums piešķirt dotāciju, nopietni liecina par lieko palīdzību. Šajās situācijās atbalsta saņēmēja sākotnējais ieguldījumu lēmums jau liecina par to, ka viņš/viņa ir gatavs/gatava un spēj īstenot ieguldījumu projektu pat bez atbalsta piešķiršanas. Tādējādi tiek uzskatīts, ka par labu dalībvalstu praksi liecina tas, ka projekts ir tiesīgs saņemt finansējumu no dotācijas apstiprināšanas dienas.
- 56.** Apvienotā Karaliste (Anglija) piemēroja šo labo praksi. Citās revidētajās dalībvalstīs ieguldījumus uzskatīja par attiecināmiem no dienas, kad tika iesniegts projekta pieteikums. Revidenti konstatēja, ka 25 no apmeklētajiem projektiem (t. i., 44 %) bija sākti, pirms tika pieņemts lēmums par dotācijas piešķiršanu (sk. **Tabulu**).
- 57.** Liekās palīdzības risku pēc tam novērtēja, pamatojoties uz intervijām ar atbalsta saņēmējiem un dokumentāriem pierādījumiem attiecībā uz finansējuma avotiem, kas izmantoti, lai pabeigtu projektu, ieguldījuma rentabilitāti un ieguldījuma laiku saistībā ar lēmuma pieņemšanu par dotāciju. Analīze rāda, ka 35 no 57 projektiem (61 % no piemēriem) būtu īstenoti katrā ziņā, lai gan dažos gadījumos mazākā apmērā un ilgākā laika posmā (sk. **II pielikumu**). Tas jo īpaši attiecās uz gadījumiem, kad dotācijas summa bija ļoti maza, kā tas bija Zviedrijā, kur vairāk nekā trešā daļa piešķirto dotāciju bija aptuveni EUR 10 000 vai pat mazāk. Turklāt Zviedrijā Palāta atklāja gadījumu, kurā projektu apstiprināja pēc tā pabeigšanas (sk. **11. izcēlumu**).

²³ Īpašais ziņojums Nr. 5/2010 par *Leader* pieejas īstenošanu lauku attīstībā, Īpašais ziņojums Nr. 8/2012 par atbalsta mērķtiecīgu virzīšanu lauku saimniecību modernizēšanai un Īpašais ziņojums Nr. 1/2013 “Vai ES atbalsts pārtikas pārstrādes nozarei ir efektīvi un lietderīgi nodrošinājis lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšanu” (<http://eca.europa.eu>).

TABULA

PROJEKTI, KURU ĪSTENOŠANA BIJA SĀKTA PIRMS DOTĀCIJAS APSTIPRINĀŠANAS

Dalībvalsts	Kopējais revidējamo projektu skaits	Revidēto projektu skaits, kas sākti pirms to apstiprināšanas
Čehijas Republika	11	4
Francija (Akvitānija)	10	8
Itālija — Kampānija	9	3
Polija	8	3
Zviedrija (Vesterjētlande)	10	7
Apvienotā Karaliste — Anglija (Jorkšīra un Hambera)	9	0
Kopā	57	25

11. IZCĒLUMS

NOPIETNAS LIEKĀS PALĪDZĪBAS PAZĪMES: ES FINANSĒJUMA PIEŠKIRŠANA PROJEKTAM, KAS JAU IR PABEIGTS

Zviedrijā dotācija SEK 240 000 (EUR 22 000) apmērā tika piešķirta mežkopības mašīnu tehniskās apkopes un remonta uzņēmumam darbnīcas telpu paplašināšanai. Atbalsta saņēmējs 2008. gada maijā iesniedza nepilnīgi noformētu pieteikumu dotācijas saņemšanai, kurā projekta apraksts aizņēma vienu rindiņu un kuram trūka uzņēmējdarbības plāna. Pēc tam 2009. gada maija sākumā viņš noformēja pieteikumu dotācijas saņemšanai, sniedzot informāciju, ko pieprasīja lēnes Padome. Lēmumu piešķirt dotāciju pieņēma nedēļu vēlāk, un tajā pašā mēnesī pretendents uz atbalstu iesniedza maksājuma pieprasījumu. Projekts bija jau pabeigts 2009. gada aprīlī pirms pilnīgi noformētā pieteikuma iesniegšanas.

Palātas revīzijas apmeklējuma laikā atbalsta saņēmējs paziņoja, ka viņš bija nolēmis īstenot šo projektu, pirms uz-
zināja par iespēju saņemt dotāciju. Viņam bija vienošanās ar banku par aizdevumu līdz 1,2 miljonu SEK (aptuveni
EUR 110 000) apmērā, kuru viņš būtu izmantojis, lai finansētu visu projektu, ja dotācija nebūtu viņam piešķirta.

... UN AIZSTĀŠANU

- 58.** Aizstāšana ir pakāpe, kādā ieguvumi no pasākuma, kas atbalstīts ar publisko finansējumu, tiek "atmaksāti" ar darbības samazināšanu kādā citā jomā. Subsīdijai, kas ļauj vienam atbalsta saņēmējam palielināt savu tirgus daļu uz konkurenta rēķina, iespējams, nav nekādas neto ietekmes uz politikas mērķiem, piemēram, darbavietu radīšanu. Tādas subsīdijas tāpēc *a priori* neliecina par ES fondu lietderīgu izmantošanu un var novest pie tirgus kropļojumiem vietēja līmenī. Zināmā mērā aizstāšana tomēr var būt pamatota, ja tā dod pietiekamu neto ietekmi politikas mērķu īstenošanā.
- 59.** Tāpat kā liekās palīdzības gadījumā galvenais nepamatotas aizstāšanas riska mazināšanas līdzeklis ir pasākuma koncepcija. LAP ir jāpaskaidro vajadzība pēc izdevumiem (piemēram, analizējot gaidāmo pieprasījumu un izslēdzot nozares, kurās tirgus šķiet piesātināts), jānosaka vajadzības, kas ir pietiekami vērienīgas, lai attaisnotu jebkādu aizstāšanu, kura notiek, un īpaši šīm vajadzībām jādefinē mērķi un attiecināmības nosacījumi. Kā parādīts šā ziņojuma pirmajā daļā, revidētajās dalībvalstīs tas netika darīts. Tomēr Zviedrijas un AK lauku attīstības programmās aizstāšana ir uztverta kā potenciāls risks pareizai finanšu pārvaldībai.
- 60.** Dalībvalstīm ir jānovērtē aizstāšanas risks jau projektu apstiprināšanas posmā. Ja ir iespējama aizstāšana, tām jānodrošina, ka projekta ieguldījums pasākuma mērķu sasniegšanā ir pietiekami liels, lai attaisnotu dotācijas piešķiršanu.
- 61.** Tikai Apvienotā Karaliste²⁴ bija veikusi pienācīgus pasākumus, lai novērtētu un mazinātu aizstāšanu; tās īstenošanas noteikumi īpaši izslēdz priekšlikumus "ekonomikas nozarēs, kas sasniegušas piesātinājumu, kurš novedis pie pārmērīgi liela piedāvājuma, kaitē produktivitātei un aizstāj līdzīgus uzņēmumus". Turklāt Palāta AK vērtēšanas sistēmā konstatēja šādas labas prakses pazīmes: prasību, lai atbalsta saņēmējs pierāda pieprasījumu tirgū un apraksta ietekmi uz konkurentiem, aizstāšanas riska novērtējumu kā daļu no projekta vērtējuma un atlases, un projekta noraidījumu, ja pastāvēja aizstāšanas risks.

²⁴ Arī Francija (Akvitānija) bija īpašam kempingu aprīkojuma veidam paredzējusi aizstāšanas riska novērtējumu.

- 62.** Palāta novērtēja aizstāšanas risku 57 apmeklētajos projektos, pamatojot savu pārskatu ar veikto dokumentācijas pārbaudi un pārrunām ar saņēmējiem par viņu uzņēmumu produkciju, tirgiem un konkurentiem, kā arī par ieguldījuma ietekmi uz šiem faktoriem. 19 projektos konstatēja aizstāšanas riska pazīmes (sk. **II pielikumu**). Aizstāšanas pazīmju piemēri ir aprakstīti **12. izcēlumā**. Par trim projektiem tika uzskatīts, ka aizstāšanas risks uz tiem neattiecas, un četros projektos Palātai nebija pietiekamu pierādījumu, lai to novērtētu.

SAIMNIECISKUMS

- 63.** Saimnieciskuma princips nosaka, ka finanšu resursiem ir jābūt pieejamiem savlaicīgi, pietiekamā apjomā un kvalitātē un par labāko cenu. Pastāv risks, ka atbalsta saņēmēji varētu necensties īstenot projektus par vajadzīgās kvalitātes viszemākajām izmaksām. Šādā gadījumā ES un valstu budžetu izmaksas varētu tikt nevajadzīgi "uzpūstas". Tas ir ekonomiski neizdevīgi un nelietderīgi un samazina finansējumu, kas būtu vajadzīgs citiem projektiem. Komisijai un dalībvalstīm jānodrošina, lai projektu izmaksas, ko ierosina 311.–313. pasākumu atbalsta pretendenti, būtu pamatotas un lai administratīvās procedūras būtu pēc iespējas vienkāršākas un ļautu efektīvi un lietderīgi īstenot projektus, dodot labumu lauku apvidiem.

12. IZCĒLUMS

PIEMĒRS, KURĀ PARĀDĪTS AIZSTĀŠANAS RISKS

Zviedrija. 313. pasākumā bija atbalstīta apmeklētāju centra konferenču telpu būvniecība. Atbalsta saņēmējs organizē konferences, kas ilgst divas dienas, kuru laikā aptuveni 15 konferenču dalībniekus izvieto tuvējā viesnīcā. Jaunais ieguldījumu projekts, ko virza apmeklētāju centrs un ar finansējumu atbalsta ES, paredz viesu naktsmītnes būvniecību aptuveni 20 cilvēkiem. Zviedrijas iestādes, piešķirot dotāciju, neizvērtēja aizstāšanas risku. Lai gan izskatās, ka šis projekts radīs zaudējumus tuvējās viesnīcas uzņēmējdarbībai, kurā pašlaik nakšņo konferenču dalībnieki.

Tomēr revīzijā atklāja arī labas prakses piemērus

Apvienotā Karaliste — Anglija. Vienā lauku saimniecības veikala gadījumā Reģionālā attīstības aģentūra projekta novērtējumā apsvēra, cik tuvu atrodas tuvāko konkurentu saimniecību veikali un vai minētais veikals var ietekmēt viņu uzņēmējdarbību. Pamatoti tika uzskatīts, ka aizstāšana ir maz iespējama, jo reģionālās tūrisma iestādes bija sniegušas pozitīvu vērtējumu.

VĀJAS IZMAKSU PAMATOTĪBAS PĀRBAUDES

- 64.** Regulas (ES) Nr. 65/2011 24. panta 2. punkta d) apakšpunktā²⁵ ir noteikts, ka dalībvalstīm jānovērtē pieteikumā deklarēto izmaksu pamatotība, veicot atbalsta pieteikumu administratīvās pārbaudes. Šis novērtējums jāveic, izmantojot piemērotu novērtēšanas sistēmu, piemēram, standarta izmaksas, dažādu piedāvājumu salīdzināšanu vai novērtēšanas komitejas iesaistīšanu.
- 65.** Palāta konstatēja, ka Francija nepiemēro šādas procedūras. Tas bija nopietns pārkāpums, jo Komisija jau 2008. gadā bija pieprasījusi, lai Francijas pārvaldes iestādes ieviestu sistēmu izmaksu pamatotības novērtēšanai, veicot administratīvās pārbaudes, un Komisija jau iepriekš citos ieguldījumu pasākumos bija piemērojusi šim nepilnību veidam finanšu korekcijas.
- 66.** Citas revidētās dalībvalstis piemēroja atbilstīgas sistēmas, kas ietvēra īpašus iepirkuma noteikumus, salīdzinājumu ar standarta izmaksām vai abus aspektus. Tomēr šo pārbaūžu kvalitāte bija atšķirīga. Palāta atklāja ES noteikumu pārkāpumus Zviedrijā un nozīmīgas nepilnības Čehijas Republikā, Itālijā — Kampānijā un Polijā, kas izpaudās kā nepilnīgas, paviršas un slikti dokumentētas pārbaudes (sk. **13. izcēlumu**). Pēc Palātas apmeklējuma Itālijas pārvaldes iestādes izdeva vienai vietējai pašvaldībai piešķirtā atbalsta (EUR 45 780) anulēšanas rīkojumu daļēji to problēmu dēļ, kas radās saistībā ar izraudzīto piedāvājumu un finansēto pakalpojumu apstiprināto cenu.

²⁵ Komisijas 2011. gada 27. janvāra Regula (ES) Nr. 65/2011, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus, lai īstenotu Padomes Regulu (EK) Nr. 1698/2005 attiecībā uz pārbaudes kārtību, kā arī savstarpējo atbilstību saistībā ar lauku attīstības atbalsta pasākumiem (OV L 25, 28.1.2011., 8. lpp).

13. IZCĒLUMS

SLIKTAS UN LABAS PRAKSES NOTEIKUMU UN PĀRBAUŽU PIEMĒRI, KAS KONSTATĒTI DALĪBVALSTĪS

Zviedrija. Parastā metode, ko izmanto, lai noteiktu, vai izmaksas ir pamatotas, ir prasība pretendentiem sniegt divus izmaksu piedāvājumus, kas veido vismaz 25 % no kopējām izmaksām. Tas nozīmē, ka projekta iniciatoram nav jāpierāda, ka 75 % no piedāvātajām kopējām izmaksām ir pamatoti.

Attiecināmie izdevumi neaprobežojas ar piedāvātajām summām, un atbalsta saņēmēji tāpēc var pieprasīt summas, kas pārsniedz piedāvātās summas (kuras pieņemtas kā pamatotas), un tomēr saņemt pilnu dotācijas summu, ja viņiem izdodas panākt zemākas cenas citās projekta pozīcijās (kuru pamatotība nav pārbaudīta) vai atteikties īstenot dažus projekta aspektus, kas minēti piedāvājumā. Tas nedod nekādus ES budžeta ietaupījumus, jo atbalsta saņēmējs var izmantot šos "ietaupījumus", lai nopirktu papildu izstrādājumus par apstiprināto projekta kopējo izmaksu maksimālo summu.

Vienā no revidētajiem projektiem nebija nekāda izmaksu piedāvājuma attiecībā uz 2,5 miljoniem SEK jeb EUR 290 000 par jauna restorāna un atsevišķa viesu nama būvniecību un aprīkojumu (dotācija bija SEK 900 000 jeb EUR 94 000, dotācijas likme — 30 %). Projekta dokumentos nebija minēti nekādi pasākumi, lai pārbaudītu, vai projekta izmaksas ir pamatotas.

Itālija — Kampānija. Itālijā vienīgā projektu vispārējo izmaksu pamatotības pārbaude, ko veica provinces iestādes, ietvēra noteikumu, ka to vērtība nedrīkst pārsniegt maksimālo summu, kas minēta uzaicinājumā iesniegt priekšlikumus, neņemot vērā sniegto pakalpojumu detalizēto raksturu un apjomu (parasti konsultāciju pakalpojumi). Piemēram, par vienkāršu projektu, kurā iekļauta autobusa iegāde, konsultants pieprasīja maksu EUR 15 000 apmērā (5,1 % no autobusa cenas); šī maksa bija atbilstīga, lai saņemtu publiskā sektora atbalstu.

Turklāt dažos projektos mašīnas un aprīkojumu piegādāja citi uzņēmumi nekā tie, kurus izvēlējās neatkarīgi eksperti un apstiprināja eksperts vērtētājs. Vienā gadījumā atbalsta saņēmējs paziņoja, ka viņš ir uzticējies tīmekļa vietnes izveidi kādam draugam, kas spēj veikt šo darbu par to pašu cenu, kādu pieprasīja eksperta izraudzītais uzņēmums. Tomēr revidenti konstatēja, ka revīzijas laikā (2012. gada martā) tīmekļa vietne vēl pilnībā nedarbojās, lai gan rēķins tika apmaksāts 2010. gada 9. augustā. Apmeklējuma laikā, kurā pārbaudīja avansa izmaksas, nepabeigto tīmekļa vietni nepamanīja.

Palāta konstatēja šādu labu praksi: **Anglijā** pārbaudes, kuras veica saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1975/2006 27. un 30. pantu (5 % tūlītēja maksājuma un 1 % *ex post* maksājuma), ietvēra kredīta avizo vai atlaižu pārbaudes. **Itālijā — Kampānija** reģions iekļāva 2011. gada uzaicinājumā iesniegt priekšlikumus prasību pievienot piedāvājumam pārdevēja publicēto cenrādi un norādīt piedāvātās atlaides.

ADMINISTRATĪVAIS SLOGS KAVĒ PROGRAMMU EFEKTĪVU UN LIETDERĪGU ĪSTENOŠANU

- 67.** Kā teikts 63. punktā, dalībvalstu procedūras nedrīkst būt pārmērīgi garas un apgrūtināšas, lai neatturētu pretendentes no projektu priekšlikumu iesniegšanas. Šis risks ir jo īpaši nopietns tiem potenciālajiem atbalsta saņēmējiem, kas nevar atļauties riskēt, ka viņu pieteikumu dotācijas saņemšanai noraida, piespiežot viņus pašiem pilnībā finansēt projektu vai atlikt ieguldījumu un palaist garām uzņēmējdarbības iespēju.
- 68.** Administratīvais slogs un ar to saistītās birokrātijas izmaksas un aizkavējumi ir galvenie faktori, kas traucē programmas mērķu sasniegšanu, jo īpaši gadījumos, kad tie nav attaisnojami ar efektīvāku projektu atlasī (sk. **14. izcēlumu**).

14. IZCĒLUMS

SISTĒMA, KAS MAZINA PRETENDENTA SLOGU, UN TĀDA SISTĒMA, KAS TO NEDARA

Apvienotā Karaliste — Anglija. AK pārvaldes iestādes ik nedēļu pārbaudīja intereses izteikuma veidlapas un sniedza pretendentiem informāciju par viņu projektu iespējamo atbilstību un par to, cik lielā mērā tie saskan ar reģiona prioritātēm. Šī procedūra aiztaupīja pretendentiem izdevumus par pilnīgi noformēta pieteikuma iesniegšanu, kuru, iespējams, noraidītu, vienlaikus mazinot arī administratīvo slogu, ko radītu pieteikuma izvērtēšana utt. Katram projektam iecēla lauku uzņēmējdarbības vidutāju, kam bija jāpalīdz pretendentam sagatavot pieteikumu.

Kad projekta iniciators bija iesniedzis pieteikumu, atlases procesu pabeidza aptuveni deviņu nedēļu laikā. Vērtējums attiecās uz projekta stratēģisko saderību ar reģiona prioritātēm, inovāciju, pastiprinošu efektu, produkta vai pakalpojuma pieprasījumu, projekta finansiālo dzīvotspēju, izmaksu pamatotību, priekšlikuma iznākumu un rezultātiem, lieko palīdzību un publiskā finansējuma lietderību.

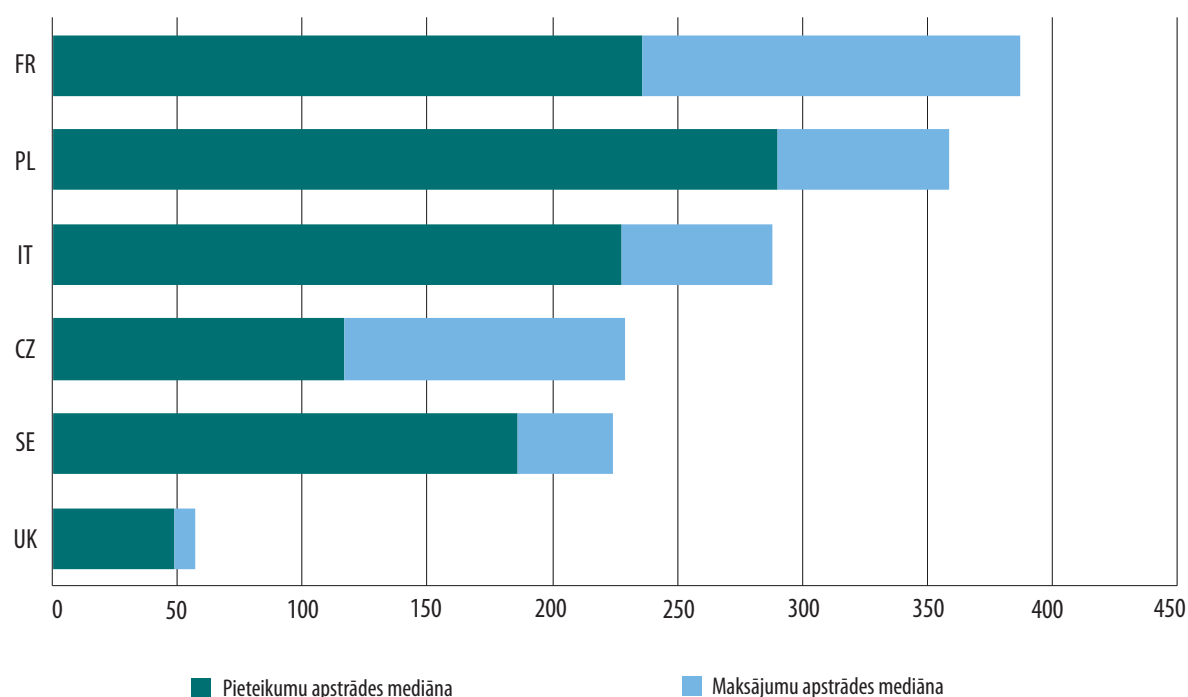
Polija. Polijā vairākuma pieteikumu apstiprināšanas procedūra ilga vairāk nekā 6 mēnešus, bet 55 % 312. pasākuma pieteikumu apstiprināšana — vairāk nekā gadu. Tā galvenais iemesls bija pieteikumu zemā kvalitāte un nepilnīgums, kā arī elastīgie noteikumi, kas deva atbalsta saņēmējiem iespēju katrā novērtējuma posmā divas reizes grozīt savu pieteikumu. Atlases kritēriji, ko bija noteikušas Polijas pārvaldes iestādes, neparedzēja individuālu projektu kvalitātes novērtējumu, bet gan saimniecību raksturojošus kvantitatīvus rādītājus (piemēram, saimniecības lielumu un to, ka iepriekš nebija piešķirts ES finansējums) vai apvidu, kurā saimniecība atradās. Projektu priekšlikumu salīdzinošās priekšrocības netika vērtētas.

69. Francijā, Itālijā — Kampānijā, Polijā un Zviedrijā dotāciju pieteikumu apstrādes process ilga no septiņiem līdz astoņiem mēnešiem²⁶ (sk. **1. grafiku**). Turklāt Francijas pārvaldes iestādēm bija vajadzīgi pieci mēneši, lai apstrādātu maksājumu pieprasījumus un veiktu galīgos maksājumus. Ārkārtas gadījumos šis process ilga vairāk nekā gadu. Palāta uzskata, ka tas ir nesamērīgi ilgi, ņemot vērā vairākuma saskaņā ar 311.–313. pasākumu atbalstīto projektu samērā nelielās izmaksas un zemo sarežģītības līmeni.

²⁶ Vidējā vērtība (izteikta kalendārajās dienās).

1. GRAFIKS

PIETEIKUMU UN MAKSĀJUMU PIEPRASĪJUMU APSTRĀDE (KALENDĀRAJĀS DIENĀS)

- 70.** Projektu apstiprināšanas un maksājumu aizkavējumiem var būt negatīva ietekme uz savlaicīgu projekta īstenošanu un finansēto projektu mērogu, un, galu galā, uz pretendenta ekonomisko situāciju (sk. **15. izcēlumu**).
- 71.** Itālijā (Kampānijā), Francijā (Akvitānijā) un Čehijas Republikā intervētie projektu iniciatori uzskatīja, ka viņu valstīs procedūras ir pārāk apgrūtinātas. Turklāt jāpiebilst, ka Palāta revidēja tikai tos projektus, kas bija veiksmīgi pabeigti, neņemot vērā pretendentes, kurus atturēja administratīvais slogs vai kavējumi. Turklāt vairākums atbalsta saņēmēju izmantoja konsultantu pakalpojumus — dažreiz par ievērojamu maksu —, lai sagatavotu pieteikumus, daļēji tāpēc, ka paši nejutās spējīgi to paveikt.

15. IZCĒLUMS

MAKSĀJUMU SISTĒMAS VAR PALĪDZĒT ATBALSTA SAŅĒMĒJIEM VAI KAVĒT TOS

Apvienotā Karaliste — Anglija. AK šī sistēma garantēja atbalsta saņēmējiem samērā lielu drošību par projektu apstiprināšanu un maksājumu datumiem, ļaujot viņiem vienoties par īstermiņa finansējumu un mudinot pieteikties uz dotācijām tādus uzņēmējus, kas citādi nebūtu spējuši atļauties segt projektu izmaksas. Turklāt pretendentes jau iepriekš informēja par atlases žūrijas sanāksmju datumiem, un tika noteikta sanāksmes diena, kad pieteikums bija jāiesniedz. Projektu iniciatorus informēja, ka viņi var pajauties uz to, ka viņu maksājumu pieprasījumus apmaksās nākamajā mēnesī pēc pieprasījuma iesniegšanas. Palāta uzskatīja, ka tie ir labas prakses piemēri.

Itālija — Kampānija. Lai saņemtu avansa maksājumu, atbalsta saņēmējiem pieprasa iesniegt apdrošināšanas polisi, kas garantē pieprasīto summu. Itālijas maksājumu aģentūras (AGEA) garantiju apstrādes procedūra bija pilnībā gatava darbam tikai no 2010. gada maija, lai gan uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus publicēja 2008. gadā. Tas noveda pie nopietniem avansa maksājumu kavējumiem, kas attiecīgi ietekmēja programmu īstenošanu: no 430 projektiem, kurus apstiprināja laikposmā no 2008. līdz 2011. gadam, tikai 27 projekti (6 %) bija sasnieguši galīgo maksājumu stadiju 2012. gadā. Atbalsta saņēmējiem radās jaunas problēmas ar garantiju izdošanu, kas noveda pie tā, ka revīzijas laikā 2012. gada martā dažiem atbalsta saņēmējiem bija radušās ievērojamas izmaksas, kuras bija saistītas ar garantijām, lai gan viņi saņēma galīgo maksājumu 2011. gadā.

TREŠĀ DAĻA. VAI FAKTISKI TIKA FINANSĒTI EFEKTĪVI UN LIETDERĪGI PROJEKTI

- 72.** Ir vajadzīga informācija par to izdevumu efektivitāti un lietderību, kas veltīti lauku attīstībai, lai parādītu, kas ir sasniegts ar ES budžeta līdzekļu palīdzību, un pārliecinātos, ka tie izmantoti racionāli (pārskatatbildība); tā jāizmanto, lai uzlabotu ES budžeta lietderību un efektivitāti, informējot par tā pārvaldību (aicinājumi iesniegt priekšlikumus vai lēmumus par dotācijām), konstatējot, kādi uzlabojumi jāveic pašreizējā plānošanas periodā, un informējot par lēmumiem attiecībā uz turpmāko politiku.
- 73.** Lai parādītu, kas sasniegts ar ES budžeta līdzekļiem, kuri izlietoti dažādošanas pasākumu atbalstam, dalībvalstīm jāvēl dati par iegūtajiem rezultātiem projektu īstenošanā. Saskaņā ar Vienoto uzraudzības un novērtēšanas sistēmu (VUNS) dalībvalstīm jāvēl informācija vismaz par kopējiem īstenošanas un rezultātu rādītājiem (sk. 12. zemsvītras piezīmi). Diviem kopējo rezultātu rādītājiem, kas noteikti 311.–313. pasākumam, ir jāsniedz informācija par projektu rezultātiem attiecībā uz kopējās ar lauksaimniecību nesaistītās pievienotās vērtības (GVA) pieaugumu²⁷ un radīto bruto darbavieta skaitu.
- 74.** Palāta pārbaudīja apkopotos datus un uzraudzības sistēmas sešās dalībvalstīs un, tāpat kā iepriekšējos ziņojumos, konstatēja²⁸, ka trūkst būtiskas un ticamas informācijas, lai varētu izdarīt secinājumus par minēto pasākumu efektivitāti. Tāpēc revidenti mērija projektu rezultātus (izmantojot abus VUNS rādītājus, kas minēti iepriekš) un sasniegtos īpašos projektu mērķus, kur bija iespējams, pamatojoties uz pierādījumiem, kas iegūti, apmeklējot projektu objektus.

TRŪKST INFORMĀCIJAS PAR PASĀKUMU UZRAUDZĪBU, UN PROJEKTU ĪSTENOŠANAS REZULTĀTI UZRĀDA NEVIENDABĪGU LIETDERĪBAS UN EFEKTIVITĀTES KOPAINU

- 75.** Ņemot vērā līdzfinansēšanas aspektu, un neatkarīgi no VUNS uzraudzības un vērtēšanas uzdevuma dalībvalstu pārvaldes iestādes ir ieinteresētas projektu uzraudzībā, jo tā dod labu iespēju sekot projektu virzībai un būt informētām par to, vai tie dod gaidītos rezultātus un sasniedz LAP mērķus. To dalībvalstis varētu veikt, izmantojot pieejamo administratīvo un kontroles informāciju un periodiski vācot attiecīgo informāciju no atbalsta saņēmējiem, vismaz līdz piecu gadu perioda beigām, lai saglabātu aktīvus, kā paredz Regulas (EK) Nr. 1698/2005 72. pants.

²⁷ Lai izmērītu atbalstīto uzņēmumu GVA, VUNS rokasgrāmatas I norādījumā ir ierosinājums izmantot šādu formulu: "Ražošanas kopapjoms — (mīnus) kopējais starppatēriņš". Norādījumā ir atzīts, ka GVA izmaiņas gadu gaitā var izskaidrot ne tikai ar saņemto atbalstu, bet arī ar citiem faktoriem.

²⁸ Sk. Īpašos ziņojumus Nr. 8/2012 un Nr. 1/2013 (<http://eca.europa.eu>).

- 76.** Revidenti konstatēja, ka dalībvalstis neuzrauga projektu īstermiņa un vidēja termiņa rezultātus — ne attiecībā uz sasniegto LAP mērķu īstenošanā, ne uz paša projekta mērķiem. To darīt kavēja skaidru, konkrētu un reālistisku mērķu un uzdevumu trūkums pieteikumos un/vai lēmumos par dotācijas piešķiršanu (sk. **16. izcēlumu**). Francija (Akvitānija) nebija iesniegusi pat obligāto uzraudzības informāciju, kas VUNS bija vajadzīga revīzijas laikā.
- 77.** Revidenti konstatēja, ka uzraudzības informācija, ko sniedza revidētās dalībvalstis, nav ticama. Dati, ko bija apkopojušas dalībvalstis, lielā mērā pamatojās uz aprēķiniem pieteikumu iesniegšanas laikā (Itālija, Zviedrija un Čehijas Republika) vai galīgā maksājuma pieprasīšanas laikā (Apvienotā Karaliste). Turklāt atbalsta saņēmēju uzraudzības pārskatu datus iestādes nepārbaudīja (Polija un Čehijas Republika). Revidenti atklāja vairākas neatbilstības un kļūdas paziņotajos datos, jo īpaši atšķirības starp prognozēm un faktiskajiem skaitļiem (sk. piemērus **17. izcēlumā**).
- 78.** Lai gan dalībvalstu pārvaldes iestādes būtu varējušas iegūt ticamus datus par projektu mērķu sasniegšanu un rezultātiem pārbaudēs uz vietas un *ex post* pārbaudēs, revīzijā tika konstatēts, ka šādas pārbaudes nav iekļautas procedūrās. Piemēram, lai gan kāds projekts Itālijā bija pārbaudīts vairākas reizes, cenšoties noskaidrot, vai pirkumi patiešām ir veikti un vai objekts pēc projekta īstenošanas strādā, nevienā no šīm pārbaudēm nebija pievērsta uzmanība tam, ka faktiskie ienākumi bija daudz zemāki par projekta pieteikumā prognozētajiem ienākumiem.
- 79.** Ņemot vērā to, ka ticama uzraudzības informācija nebija pieejama un ka plānošanas līmenī bija maz pārliecības, ka atbalsts 3. ass pasākumiem ir novirzīts projektiem, kas vislabāk atbilst pasākuma mērķiem, Palātas revidenti novērtēja 57 revidēto projektu lietderību un efektivitāti, pamatojoties uz informāciju, kas tika sniegta revīzijas apmeklējumu laikā. Analīze rāda, ka vairākums projektu sasniedza savu mērķi attiecībā uz fiziskajiem rezultātiem un pozitīvo ietekmi uz GVA, bet tiem, kuru mērķis bija darbavietu radīšana, bija tikai viduvējas sekmes nodarbinātības veicināšanā (sk. **II pielikumu**).

16. IZCĒLUMS

VISPĀRĒJIE MĒRĶI NOVEDA PIE SITUĀCIJAS, KURĀ “BIOLOĢISKĀS DAUDZVEIDĪBAS VEICINĀŠANA” VĀR TIKT PIEŅEMTA PAR KONDITOREJAS MĒRĶI

Kādā **Itālijas — Kampānijas** konditorejas atjaunošanas projektā (312. pasākums) šādi šķietami nesaistīti mērķi bija minēti pieteikumā: “...līdzsvarot augsta riska situācijas, kā, piemēram, lauku iedzīvotāju skaita samazināšanos, samazināt atšķirību no labāk attīstītām teritorijām [...], veicināt bioloģisko daudzveidību, kā arī zināšanas par tradicionālo saimniekošanu laukos”. Šāda projekta mērķus nav iespējams izteikt skaitliski vai izmērīt.

17. IZCĒLUMS

NEATBILSTĪBU PIEMĒRI DALĪBVALSTU APKOPOTAJOS UZRAUDZĪBAS DATOS

Zviedrija. VUNS rādītāju dati bija apkopoti no informācijas par projektiem, ko sniedza atbalsta saņēmēji dotācijas pieteikumu iesniegšanas posmā (uzņēmējdarbības plāns un finanšu prognozes), un nebija atjaunināti, pamatojoties uz faktiskajiem sasniegumiem. Pierādījumi par restorāna un viesu nama projektu, kurus ieguva revīzijas apmeklējuma laikā, liecināja, ka VUNS dati par bruto pievienoto vērtību ir pārāk augsti — SEK 1 800 000 (EUR 202 000) — salīdzinājumā ar faktisko rezultātu — SEK 238 000 (EUR 27 000) —, un VUNS datu bāzē bija minētas trīs pilna darba laika līdzvērtīgas darbavietas, salīdzinot ar faktisko rezultātu — vienu pilna darba laika līdzvērtīgu darbavietu, kas radīta ar atbalstītā ieguldījuma palīdzību.

Apvienotā Karaliste — Anglija. Pierādījumi, kas iegūti, apmeklējot projektu objektus, liecina, ka rezultāti, kuri atrodami VUNS datu bāzē, nav precīzi. Piecos gadījumos no deviņiem revidētajiem projektiem izveidoto un saglabāto darbavietu skaits bija pārspīlēti augsts, bet pārējos gadījumos tas bija pārāk zems.

Polija. Ar lauksaimniecību nesaistīta projekta GVA, ko deklarēja kāds atbalsta saņēmējs uzraudzības pārskatā, nesaskanēja ar datiem par viņa ienākumiem, kas tika iegūti revīzijas apmeklējuma laikā. Deklarētā GVA bija augstāka par atbalstītā uzņēmuma ražošanas kopapjomu, bet tas saskaņā ar bruto pievienotās vērtības definīciju nav iespējams.

- 80.** Lai gan varēja uzskatīt, ka projekti sasnieguši gaidītos fiziskos rezultātus (piemēram, uzbūvēta ēka, nopirkts transportlīdzeklis), pasākumu mērķi dažādot lauku ekonomiku ne vienmēr tika sasniegti. Tā gadījās, ja ieguldījuma nolūks nesaskanēja (vai saskanēja tikai daļēji) ar pasākuma mērķi (kopā pavisam 11 projekti — trīs Francijā un Polijā, divi Zviedrijā un Itālijā un viens Čehijas Republikā) vai arī ja bija nepārprotamas pazīmes, ka projekts nav ilgtspējīgs (divi gadījumi Čehijas Republikā), vai arī ja uzņēmums bija bankrotējis (viens projekts Francijā).
- 81.** Palāta atklāja gadījumus, kas liecināja par to, ka ES finansējums tūrisma nozares attīstībai vai mikrouzņēmumu atbalstam bija izlietots ieguldījumiem, kuri vismaz daļēji bija izmantoti privātiem nolūkiem (sk. **18. izcēlumu**).

18. IZCĒLUMS

IEGULDĪJUMI, KAS EFEKTĪVI NEVEICINĀJA TŪRISMA NOZARES ATTĪSTĪBU UN NEATBALSTĪJA UZŅĒMĒJDARBĪBAS INICIATĪVAS

Itālija — Kampānija. Apmeklējot uz vietas lauku tūrisma projekta objektu, tika konstatēts, ka dzīvokli, kas bija renovēts par 311. pasākumam piešķirtajiem līdzekļiem, izmantoja atbalsta saņēmēja ģimenes loceklis, un tādējādi šis projekts nedeva lielu ieguldījumu pasākuma mērķu sasniegšanā — palielināt ar lauksaimniecību nesaistītu GVA ar pasākumu dažādošanas palīdzību.

Polija. Privāta lietojuma pazīmes tika atklātas arī kādā projektā, kura mērķis bija iegādāties biroja aprīkojumu un kurš saņēma 312. pasākumam paredzētu atbalstu. Pasākumā finansētais ādas dīvāns klientu uzņemšanai atradās dzīvojamā istabā atbalsta saņēmēja mājās (kas kalpoja par uzņēmējdarbības telpām). Šim projektam nebija izmaksāts avanss, kas pārbaudītājiem būtu varējis radīt aizdomas par finansēto preču privāto lietojumu.

DAŽĀDOŠANAS PROJEKTI VAR PALĪDZĒT UZLABOT LAUKSAIMNIEKU FINANSIĀLOS REZULTĀTUS...

- 82.** Ar lauksaimniecību nesaistītu GVA izdevās palielināt 33 no atbalstītajiem uzņēmumiem (58 %), tomēr astoņos gadījumos saikne starp GVA un dotācijas ieguldījumu bija vāja. GVA nebija iespējams aprēķināt piecos revidētajos projektos Polijā un Čehijas Republikā, jo tie bija pakļauti vienkāršotiem grāmatvedības noteikumiem. Lai gan šī situācija bija zināma, pārvaldes iestādes nebija ieviesušas sistēmu, kas ļautu iegūt ticamus datus. GVA palielinājumu nevarēja novērtēt vēl sešos projektos (Polijā un Itālijā), jo vai nu bija par agru novērtēt finanšu ietekmi, vai arī atbalsta saņēmējs nebija sniedzis attiecīgos finanšu datus. Seši projekti nebija devuši GVA pieaugumu ar lauksaimniecību nesaistītos pasākumos.

... BET, KAD TO MĒRKIS IR DARBAVIETU RADĪŠANA, TIE IR TIKAI DAĻĒJI EFEKTĪVI...

- 83.** No 27 projektiem, kas bija paredzēti darbavietu radīšanai, tikai 13 saņiedza izvirzīto mērķi (lai gan divos gadījumos Palāta šaubās par radīto darbavietu ilgtspējību), bet deviņi projekti tikai daļēji radīja paredzēto darbavietu skaitu, un pieci projekti neradīja nevienu darbavietu. Revidenti konstatēja, ka galvenokārt darbavietas tika radītas, kā bija paredzēts, tajās dalībvalstīs, kurās dotācija bija atkarīga no darbavietu radīšanas un kurās notika mērķtiecīgas pārbaudes, lai nodrošinātu, ka darbavietu radīšanas noteikums tiek ievērots. Šāda prakse bija Polijā, Čehijas Republikā (dažos apakšpasākumos) un Apvienotajā Karalistē (sk. 33. punktu). Un otrādi, revidenti norādīja, ka darbavietu radīšana nebija svarīga revidētajos projektos Francijā, Itālijā un Zviedrijā, kur šis nosacījums netika piemērots un mērķtiecīgas pārbaudes netika veiktas (sk. *II pielikumu*).

**... TURKLĀT NAV ZINĀMS, VAI ŠIS DARBVIETAS IR IESPĒJAMS
SAGLABĀT**

- 84.** Lai gan ne visu projektu mērķis ir darbavietu radīšana, ieguldījumi var palīdzēt saglabāt vai nosargāt darbavietas. Tomēr dalībvalstīm nepieprasa vākt datus apkopošanai uzraudzības un novērtēšanas sistēmā. Tikai Apvienotā Karaliste — Anglija savā VUNS datu bāzē noteica papildu rādītāju “nosargāto darbavietu” mērīšanai, kvalificējot tās kā darbavietas, kas tiktu zaudētas, ja netiktu piešķirta dotācija, lai gan šīs definīcijas piemērošana nebija konsekventa. Palāta atklāja, ka vienā projektā, kurā bija ziņots, ka nosargātas divas darbavietas, faktiskais skaits bija nulle. Polijā revīzija atklāja, ka tiek ziņoti dati par saglabātajām darbavietām, taču tie tiek ziņoti kopā ar datiem par radītajām darbavietām. Tāpēc revidenti nespēja izdarīt nekādus secinājumus par projektu ietekmi uz nosargātajām un saglabātajām darbavietām, jo nebija nekādu datu, kas ļautu to novērtēt dalībvalstu un atbalsta saņēmēju līmenī.

SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

85. Īstenojot lauku attīstības politiku, dalībvalstis var izmantot ES budžetu, lai finansētu projektus, kas vērsti uz lauku ekonomikas dažādošanu, lai atbalstītu lauku teritoriju izaugsmi, nodarbinātību un ilgtspējīgu attīstību. Tas tiek veikts, ES un dalībvalstīm līdzfinansējot projektus nelauksaimniecisku aktivitāšu dažādošanas, mikrouzņēmumu radīšanas un tūrisma aktivitāšu veicināšanas jomās.

86. Revīzijā tika pārbaudīts, vai Komisija un dalībvalstis ir lietderīgi izmantojušas finanšu līdzekļus, īstenojot lauku ekonomikas dažādošanas pasākumus. Palāta kopumā secina, ka Komisija un dalībvalstis ir tikai daļēji lietderīgi izmantojušas finanšu līdzekļus lauku ekonomikas dažādošanas pasākumiem, jo atbalsts netika regulāri novirzīts projektiem, kas bija visvairāk piemēroti pasākumu mērķu sasniegšanai. Tas notika tāpēc, ka trūka skaidri formulētu vajadzību pēc intervences pasākumiem vai īpašu LAP paredzētu mērķu. Tika pieņemti pārāk plaši formulēti attiecināmības kritēriji, kas neaprobežojās ar projektiem, kuri bija visvairāk piemēroti, lai panāktu dažādošanu, kā arī atlases kritēriji, saskaņā ar kuriem netika izraudzīti visefektīvākie projekti, vai arī atlases kritēriji vispār netika piemēroti.

87. Pārāk bieži, un jo īpaši plānošanas perioda sākumā, projektu atlasi galvenokārt motivēja vajadzība iztērēt piešķirtos budžeta līdzekļus, nevis pašu projektu kvalitāte. Dažās revidētajās dalībvalstīs tika finansēti visi atbilstīgie projekti, ja bija pieejami pietiekami budžeta līdzekļi, — neatkarīgi no projekta novērtējuma atlases procedūrā. Galvenā prioritāte — darbavietu radīšana — nebija mērķtiecīgi plānota, uzraudzība neļāva iegūt pareizu priekšstatu par radītajām darbavietām, kā arī trūka aktīvas projektu pārvaldības, jo īpaši, ja kļuva skaidrs, ka mērķi netiks sasniegti.

88. Dalībvalstis pietiekamā mērā nemazināja liekās palīdzības un aizstāšanas riskus, tādējādi nenodrošinot vislietderīgāko resursu izmantojumu. Dalībvalstu veiktās izmaksu pamatotības pārbaudes nespēja pietiekamā mērā novērst līdzekļu pārtēriņu, un bija sastopami pārmērīga administratīvā sloga un maksājumu kavējumu gadījumi.

89. Šīs nepilnības un ar tām saistītie Palātas ieteikumi ir sīkāk aprakstīti turpmāk tekstā.

- 90.** Labāka atbalsta lauku attīstībai plānošana ir galvenais uzdevums, lai uzlabotu pasākumu lietderību. Tā kā plānošana pamatojas uz prioritāro jomu, atbalsta saņēmēju vai pasākumu veidu, vai sasniegumu noteikšanu, tās efektivitāte ir atkarīga galvenokārt no programmas stratēģijas kvalitātes. Tāpēc uzlabota plānošana izriet no uzlabotas stratēģijas izstrādes un galvenokārt no skaidras izpratnes, kādu ieguldījumu dažādošana var dot un dos ilgtspējīgā izaugsmei (intervences pamatojums). Tomēr vairākumā revidēto LAP nebija formulēts rezultāts, kuru paredzēts sasniegt, nedz izskaidrots, kādā veidā dažādošanas pasākumiem garantētais finansējums uzlabos lauku teritoriju ekonomisko ilgtspējību. Komisija tomēr apstiprināja šīs LAP.

1. IETEIKUMS

Savās lauku attīstības programmās (LAP) dalībvalstīm ir skaidri jānorāda, kā un kāpēc valsts intervence ieguldījumu pasākumos, kas nav saistīti ar lauksaimniecību, palīdzēs, piemēram, novērst tirgus nepilnības, ko izraisa šķēršļi nodarbinātībai un izaugsmei.

Saistībā ar šīm vajadzībām LAP jānosaka konkrēti un izmērāmi mērķi;

Komisijai jāapstiprina tikai tās LAP, kas piedāvā motivētas un visaptverošas stratēģijas ar skaidru pamatojumu, kurš parāda, kādā veidā politikas intervence dos ieguldījumu stratēģiskajos mērķos radīt izaugsmes nosacījumus un nodarbinātības iespējas.

- 91.** Saskaņā ar attiecināmības nosacījumiem, kurus izvirzīja dažas dalībvalstis, atbalsta piešķiršana neaprobežojās tikai ar pasākumiem, kas nav saistīti ar lauksaimniecību un veicina lauku ekonomikas dažādošanu. Turklāt ES tiesību aktos ir prasība, lai dalībvalstis ieviestu atlases kritērijus, kuriem jānodrošina, ka prioritāte tiek piešķirta visefektīvākajiem un vislietderīgākajiem atbilstīgajiem projektiem, kā arī jārada pamats nelietderīgu projektu noraidīšanai. Tikai četras no sešām revidētajām dalībvalstīm (reģioniem) ieviesa atlases kritērijus un pat tos ne vienmēr piemēroja praksē.

- 92.** Ja revidētajām dalībvalstīm vēl bija pieejams finansējums, kas bija iekļauts budžetā, tās finansēja visus atbilstīgos projektus neatkarīgi no to efektivitātes un lietderības. Vēlāk, kad finansējums bija ierobežots, noraidīti tika pat labāki projekti.

2. IETEIKUMS

Dalībvalstīm ir jāizstrādā kritēriji un konsekventi tie jāpiemēro, lai savu īpašo mērķu sasniegšanai nodrošinātu visefektīvāko un ilgtspējīgāko projektu atlasī, īstenojot dalībvalstu īpašos mērķus, lai attīstītu pasākumus, kas nav saistīti ar lauksaimniecību, un veicinātu nodarbinātību. Turpmākās politikas izstrādē ir jāņem vērā projektu potenciāls pozitīvi ietekmēt nodarbinātību un ienākumus, un dalībvalstīm tam jāpievērš lielāka uzmanība projektu atlases sistēmās. Atlases sistēmās ir regulāri jānosaka obligātā robežvērtība ("sliekšnis"), ņemot vērā projekta kvalitāti. Ir jāveic mērķtiecīga kontrole, lai nodrošinātu, ka šos kritērijus ievēro (piemēram, tas jāpārbauda apmeklējumos uz vietas vai *ex post* pārbaudēs).

Komisijai jānodrošina, ka šie kritēriji tiek pareizi un konsekventi piemēroti, ne tikai nepietiekama budžeta gadījumā.

- 93.** Palāta konstatēja, ka dalībvalstis ne vienmēr regulāri novirzīja finansējumu projektiem, kuriem acīmredzami bija vajadzīgs publiskā sektora atbalsts. Tāpēc pastāv liela iespēja, ka tiek sniegt liekā palīdzība, un saņemtos projektu rezultātus ne vienmēr var izskaidrot ar dotācijas ietekmi. Turklāt šādas subsīdijas var nozīmēt ierobežoto publisko līdzekļu izšķiešanu, ja tās noved pie tirgus kropļojumiem vietējā līmenī (t. i., pie aizstāšanas riska). Tikai viena dalībvalsts ņēma šos riskus vērā, novērtējot projektus.

3. IETEIKUMS

Komisijai un dalībvalstīm jāveicina paraugprakse liekās palīdzības un aizstāšanas riska mazināšanai. Laba prakse nozīmē, ka dalībvalstīm jāizvēlas projekti, kuriem nepārprotami ir vajadzīgs publiskā sektora atbalsts (kas nodrošina pievienoto vērtību). Dalībvalstīm ir jāapsver liekās palīdzības un aizstāšanas riski, gan izstrādājot savas LAP, gan atlasot projektus. Komisijai jā mudina dalībvalstis pieņemt tādu praksi, saskaņā ar kuru ieguldījumu izdevumi būtu attiecināmi tikai no dotācijas apstiprināšanas dienas.

- 94.** Palāta konstatēja nepilnības dalībvalstu ieviestajās sistēmās projektu izmaksu pamatotības novērtēšanai. Šīs nepilnības palielina risku, ka publiskais finansējums tiek izlietots, pienācīgi neņemot vērā saimnieciskuma principu.

4. IETEIKUMS

Dalībvalstīm jāmazina risks saimnieciskumam, regulāri novērtējot izmaksas, un šis vērtējums nedrīkst aprobežoties tikai ar attiecināmības jautājumiem, turklāt šā vērtējuma rezultāti ir pienācīgi jādokumentē. Ja iespējams, ir jāizstrādā salīdzinošie rādītāji kopējām izmaksu pozīcijām, lai atvieglotu izmaksu novērtējumu projektu priekšlikumos.

Komisijai jānodrošina, ka dalībvalstis ievieš efektīvas sistēmas izmaksu pamatotības pārbaudēm.

- 95.** VUNS ir izveidota kā uzraudzības un vērtēšanas instruments dalībvalstu un Komisijas vajadzībām. Palāta konstatēja, ka VUNS nesniedz ticamus datus, kurus varētu izmantot, lai uzraudzītu pasākumu īstenošanas efektivitāti, savlaicīgi konstatētu problēmas un rastu risinājumus. Turklāt Komisija un dalībvalstis nav izmantojušas uzraudzības informāciju, lai aktīvi pārvaldītu pasākumus nolūkā uzlabot to efektivitāti.
- 96.** Attiecībā uz darbavietu radīšanu, kas ir daļa no 3. ass galvenās prioritātes, revidētās dalībvalstis nespēja sniegt precīzu informāciju ne par radītajām vai saglabātajām darbavietām, nedz arī — mērķu nesasniegšanas gadījumā — par to, vai tās bija pielāgojušas izdevumus, lai ņemtu vērā šo aspektu.

5. IETEIKUMS

Komisijai un dalībvalstīm jānodrošina, ka par nākamo plānošanas periodu tiek iegūta būtiska un ticama informācija, kas atvieglotu pasākumu pārvaldību un uzraudzību un parādītu, kādā apmērā attiecīgais atbalsts palīdz īstenot ES prioritātes. Turklāt dalībvalstīm jānodrošina, ka projektiem, kuriem atvēlēti līdzekļi, ir jānosaka skaidri, konkrēti mērķi. Ja iespējams, mērķi ir jāizsaka skaitļos, lai sekmētu projektu uzraudzības īstenošanu un nodrošinātu noderīgu atgriezenisko saiti vadošajai iestādei.

Darbavietu radīšanas mērķiem jābūt reāli sasniedzamiem, un izveidoto darbavietu skaitam — precīzi uzraudzītam. Visā plānošanas periodā pasākumi ir labāk jāpārvalda, jo īpaši tad, ja kļūst skaidrs, ka izvirzītie mērķi netiks sasniegti.

Dalībvalstis ir jāmudina izstrādāt saviem apstākļiem piemērotus rādītājus, kas atspoguļo šo valstu īpašo situāciju un vajadzības un ir paredzēti pasākumu pārvaldības un novērtēšanas nolūkiem.

- 97.** Administratīvais slogs ir jāmazina, cik vien iespējams, jo īpaši attiecībā uz maza apjoma projektiem; pārmērīgi maksājumu kavējumi var atturēt atbalsta saņēmējus no projektu īstenošanas.

6. IETEIKUMS

Komisijai un dalībvalstīm jāpieliek lielākas pūles, lai mazinātu administratīvo slogu un nodrošinātu, ka maksājumi tiek veikti saprātīgā laikposmā. Varētu apsvērt paātrinātu procedūru maza apjoma ieguldījumiem (īsāks pieteikumu apstrādes laiks) un maksājumiem.

Šo ziņojumu 2013. gada 5. jūnija sēdē Luksemburgā pieņēma Revīzijas palātas I apakšpalāta, kuru vada Revīzijas palātas loceklis *Ioannis SARMAS*.

Revīzijas palātas vārdā —

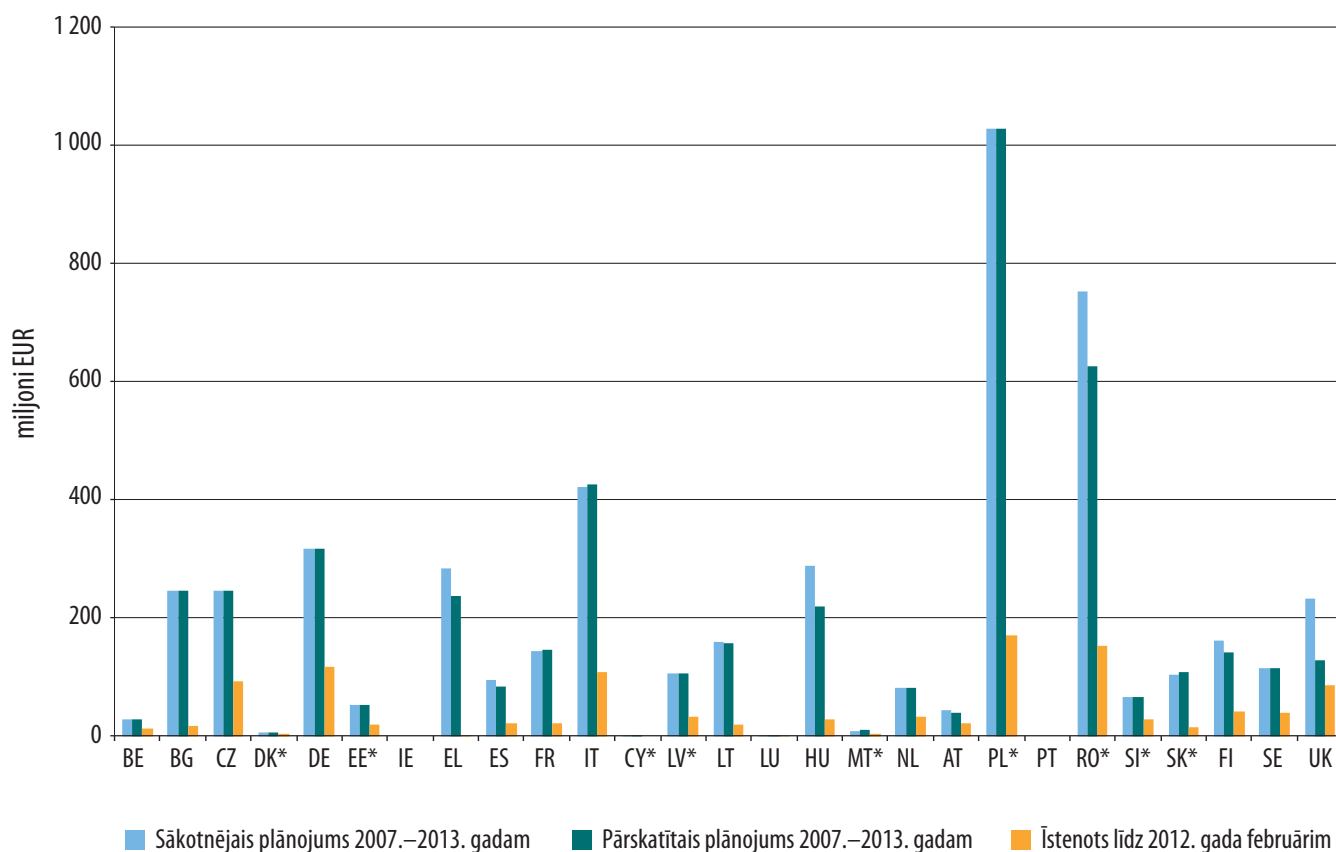
President

Vítor Manuel da SILVA CALDEIRA

I PIELIKUMS

ES FONDU LĪDZEKĻI, KAS PLĀNOTI UN IZLIETOTI TREŠĀS ASS DAŽĀDOŠANAS PASĀKUMIEM (LĪDZ 2012. GADA FEBRUĀRIM)

- Sākotnēji plānotie izdevumi (2007.–2013. gadam): EUR 4 922 400 000
- Pārskatītie plānotie izdevumi (2007.–2013. gadam): EUR 4 619 133 731¹
- Īstenotie izdevumi (2007.–2012. gada februāris): EUR 1 090 970 738

¹ Līdz 2011. gada 31. decembrim.

Avots: Eiropas Revīzijas palātas apkopojums, pamatojoties uz Eiropas Lauku attīstības tīkla tīmekļa vietnes datiem: finanšu un fiziskie rādītāji (http://enrd.ec.europa.eu/policy-in-action/rural-development-policy-in-figures/rdp-monitoring-indicator-tables/financial-and-physical-indicators/en/financial-and-physical-indicators_en.cfm). Īrija un Portugāle nav plānojušas 311., 312. un 313. pasākumu. Simbols "*" norāda dalībvalstis (Dānija, Igaunija, Kipra, Latvija, Malta, Polija, Rumānija, Slovēnija un Slovākija), kas nav plānojušas visus trīs pasākumus. Līdz 2012. gada februārim Kipra nav ziņojusi par izdevumiem.

II PIELIKUMS

PALĀTAS SNIEGTAIS REVIDĒTO PROJEKTU NOVĒRTĒJUMS

Dalībvalsts	Pasākums	Projekta apraksts	Attiecināmās izmaksas (noapaļotas, EUR)	Valsts atbalsts % no attiecināmajām izmaksām	Projekta rezultāti, iegūti saskaņā ar pasākuma vispārējiem mērķiem	Projekta rezultāti		Liekās palīdzības pazīmes	Aizstāšanas pazīmes
						Ar lauksaimniecību nesaistītas bruto pievienotās vērtības pieaugums (GVA)	Radīto / prognozēto darbavietu skaits (FTE)		
Čehijas Republika	312	Tipogrāfijas būvniecība	200 000	60 %			0 / 0	izteiktas	nelielas
	312	Grāmatu iesiešanas plūsmas līnijas iegāde	95 000	49 %			1 / 1	izteiktas	nelielas
	313	Informācijas stendu un atpūtas zonu ierīkošana ceļā caur vinogu dārziem	20 000	90 %			0 / 0	dažas	nav
	313	Tūristu mītnes būvniecība, paplašinot vīna pagrabu	75 000	60 %			0 / 0	nelielas	nelielas
	312	Gatera un tā palīgierīču iegāde	45 000	50 %			2 / 2 **	dažas	dažas***
	311	Biogāzes rūpnīcas (500 kW) būvniecība	1 600 000	35 %			0 / 0	dažas	nav pietiekamu pierādījumu
	311	Biogāzes rūpnīcas (par 250 kW) paplašināšana un citi būvniecības darbi	550 000	30 %			0 / 0	nelielas	nav pietiekamu pierādījumu
	312	Ražošanas telpas pārbūve un metālapstrādes iekārtas iegāde	190 000	50 %	*		6 / 6 **	izteiktas	izteiktas
	311	Biogāzes rūpnīcas (537 kW) būvniecība	2 380 000	45 %			0 / 0	dažas	nav pietiekamu pierādījumu
	311	Kokmateriālu kaltes iekārtu iegāde un tām paredzētās vietas sagatavošana	155 000	60 %			0 / 0	dažas	dažas
	311	Biogāzes rūpnīcas (526 kW) būvniecība	1 890 000	46 %			0 / 0	dažas	nav pietiekamu pierādījumu

 pozitīvs novērtējums

 galvenokārt pozitīvs novērtējums

 galvenokārt negatīvs novērtējums

 negatīvs novērtējums

 nav radītas jaunas darbavietas / darbavietas nav prognozētas

 nav pietiekamu pierādījumu / par agru, lai vērtētu

 nav piemērojams

II PIELIKUMS

Dalībvalsts	Pasākums	Projekta apraksts	Attiecināmās izmaksas (noapaļotas, EUR)	Valsts atbalsts % no attiecināmajām izmaksām	Projekta rezultāti, iegūti saskaņā ar pasākuma vispārējiem mērķiem	Projekta rezultāti		Liekās palīdzības pazīmes	Aizstāšanas pazīmes
						Ar lauksaimniecību nesaistītas bruto pievienotās vērtības pieaugums (GVA)	Radīto / prognozēto darbavietu skaits (FTE)		
Francija (Akvitānija)	311	Veikala ierīkošana vietējās produkcijas tirgošanai	135 000	29 %			0,8 / 0	izteiktas	dažas
	311	Vīna degustācijas telpas izveide	130 000	21 %			0 / 0	izteiktas	nelielas
	311	Lauku saimniecības veikala ierīkošana savas produkcijas (siera) tirgošanai	60 000	38 %			0 / 0	nelielas	nelielas
	311	Lauku saimniecības veikala ierīkošana savas produkcijas (siera) tirgošanai	55 000	50 %			0 / 0	dažas	nelielas
	312	Veikala pārcelšana uz citu tirdzniecības vietu	35 000	25 %			0 / 0	izteiktas	nelielas
	312	Elektropiederumu veikala izveide	35 000	25 %			0 / 0	izteiktas	dažas
	312	Elektriskās maizes krāsns iegāde	35 000	25 %			-3,3 / 0	nelielas	dažas
	313	Tūristu ekomītnes būvniecība un modernizācija	3 000 000	10 %			0 / 1	nelielas	dažas
	313	Ekoloģiska kempinga izveide	625 000	16 %			2,58 / 2	dažas	nelielas
	313	Banketu zāles / veikala ierīkošana, renovējot apmeklētājiem atvērtu pili	200 000	50 %			1,2 / 0	izteiktas	—

pozitīvs novērtējums

galvenokārt pozitīvs novērtējums

galvenokārt negatīvs novērtējums

negatīvs novērtējums

nav radītas jaunas darbavietas / darbavietas nav prognozētas

nav pietiekamu pierādījumu / par agru, lai vērtētu

nav piemērojams

II PIELIKUMS

Dalībvalsts	Pasākums	Projekta apraksts	Attiecināmās izmaksas (noapaļotas, EUR)	Valsts atbalsts % no attiecināmajām izmaksām	Projekta rezultāti, iegūti saskaņā ar pasākuma vispārējiem mērķiem	Projekta rezultāti		Liekās palīdzības pazīmes	Aizstāšanas pazīmes
						Ar lauksaimniecību nesaistītas bruto pievienotās vērtības pieaugums (GVA)	Radīto / prognozēto darbavietu skaits (FTE)		
Itālija (Kampānija)	311	Lauku tūrisma kompleksa renovācija un dārzkopības piederumu iegāde	400 000	50 %			0 / 0	izteiktas	dažas
	311	Lauku tūrisma mītnes pārbūve	245 000	50 %			0,75 / 0	dažas	nelielas
	311	Lauku saimniecības ēku apkārtnes bruģēšana un mācību telpas mēbeļu iegāde izglītojošai saimniecībai	125 000	50 %			0 / 0	izteiktas	dažas
	313	Pasākumu un festivālu organizēšana laukos un tīmekļa vietnes izveide	45 000	100 %	****	—	—	dažas	—
	312	Invalidiem paredzēta autobusa iegāde, lai ļautu viņiem apmeklēt tūrisma objektus	305 000	50 %			1,2 / 3	izteiktas	dažas
	312	Konditorejas veikala atjaunošana un saules bateriju iegāde, automatizētas konditorijas iekārtas iegāde	205 000	40 %			1 / 1	nelielas	dažas
	312	Kroga renovācija un picērijas ierīkošana, iekārtot ar malku kurināmas krāsns ierīkošanu	50 000	50 %			1 / 3	nelielas	nelielas
	311	Mazu ēku restaurācija tūrisma vajadzībām	190 000	50 %			0 / 0	nelielas	dažas
	311	Lauku saimniecības ēkas restaurācija tūrisma vajadzībām	400 000	50 %			0,92 / 1	dažas	nelielas

 pozitīvs novērtējums

 galvenokārt pozitīvs novērtējums

 galvenokārt negatīvs novērtējums

 negatīvs novērtējums

 nav radītas jaunas darbavietas / darbavietas nav prognozētas

 nav pietiekamu pierādījumu / par agru, lai vērtētu

 nav piemērojams

II PIELIKUMS

Dalībvalsts	Pasākums	Projekta apraksts	Attiecināmās izmaksas (noapaļotas, EUR)	Valsts atbalsts % no attiecināmajām izmaksām	Projekta rezultāti, iegūti saskaņā ar pasākuma vispārējiem mērķiem	Projekta rezultāti		Liekās palīdzības pazīmes	Aizstāšanas pazīmes
						Ar lauksaimniecību nesaistītas bruto pievienotās vērtības pieaugums (GVA)	Radīto / prognozēto darbavieta skaits (FTE)		
Polija	311	Traktora iegāde lauksaimniecības pakalpojumu sniegšanai tuvākajā apkaimē	25 000	50 %			0 / 0	dažas	dažas
	311	Ekskavatora-transportiera iegāde, lai radītu alternatīvu, ar lauksaimniecību nesaistītu ienākumu avotu	55 000	43 %			0 / 0	nelielas	dažas
	312	Biroja aprīkojuma un automašīnas iegāde	15 000	50 %			1 / 1	izteiktas	dažas
	312	Ekskavatora iegāde, lai paplašinātu būvniecības pakalpojumu jomu	175 000	37 %			4 / 3	nelielas	dažas
	313	Sporta un pludmales volejbola laukumu iekārtošana	90 000	100 %		—	—	dažas	dažas
	311	Lauku tūrisma saimniecības renovācija un iekārtu iegāde	40 000	56 %			0 / 0	nelielas	dažas
	312	Kravas automašīnas iegāde un vairumtirdzniecības ēkas pārbūve	30 000	50 %			1 / 1	izteiktas	nelielas
	313	Amfiteātra rekonstrukcija	140 000	100 %		—	—	dažas	—

 pozitīvs novērtējums

 galvenokārt pozitīvs novērtējums

 galvenokārt negatīvs novērtējums

 negatīvs novērtējums

 nav radītas jaunas darbavietas / darbavietas nav prognozētas

 nav pietiekamu pierādījumu / par agru, lai vērtētu

 nav piemērojams

II PIELIKUMS

Dalībvalsts	Pasākums	Projekta apraksts	Attiecināmās izmaksas (noapaļotas, EUR)	Valsts atbalsts % no attiecināmajām izmaksām	Projekta rezultāti, iegūti saskaņā ar pasākuma vispārējiem mērķiem	Projekta rezultāti		Liekās palīdzības pazīmes	Aizstāšanas pazīmes
						Ar lauksaimniecību nesaistītas bruto pievienotās vērtības pieaugums (GVA)	Radīto / prognozēto darbvietu skaits (FTE)		
Zviedrija	312	Personāla un pieskaitāmās izmaksas asociācijai, kas plāno izveidot lauku uzņēmumu tīklu	120 000	62 %	*	—	0 / 4	dažas	dažas
	312	Kooperatīva izveide tirdzniecībai ar rokdarbības un uzskaites pakalpojumu sniegšanai	65 000	98 %		—	1 / 0	dažas	dažas
	312	Manēžas būvniecība zirgu izjādēm telpās	170 000	30 %			0 / 2	nelielas	nelielas
	312	Šķūņa pārbūve par jaunu ziedu un stādu veikalu	10 000	30 %			1 / 1	nelielas	dažas
	312	Ziedu veikala uzņēmējdarbības paplašināšana, piedāvājot floristikas kursus	10 000	25 %			0 / 0	izteiktas	dažas
	313	Vestibīla, dāvanu veikala, mākslas galerijas un konferenču telpu būvniecība	160 000	30 %			4 / 1,5	nelielas	nelielas
	313	Tūrisma objekta kafējnīcas paplašināšana, lai palielinātu tās apgrozījumu	190 000	25 %		—	0 / 0	dažas	dažas
	311	Darbnīcas ar pacelšanas ierīcēm paplašināšana	90 000	25 %	*		0 / 0,25	izteiktas	dažas
	311	Uzņēmējdarbības konsultācijas un tirgvedības materiāli ceļojumu aģentūrai, kas specializējas lauku tūrismā	10 000	30 %			0 / 1	izteiktas	dažas
	311	Jauna restorāna un atsevišķa viesu nama (naktsmītne un brokastis) būvniecība	315 000	30 %			1 / 4	izteiktas	nelielas

 pozitīvs novērtējums

 galvenokārt pozitīvs novērtējums

 galvenokārt negatīvs novērtējums

 negatīvs novērtējums

 nav radītas jaunas darbavietas / darbavietas nav prognozētas

 nav pietiekamu pierādījumu / par agru, lai vērtētu

 nav piemērojams

II PIELIKUMS

Dalībvalsts	Pasākums	Projekta apraksts	Attiecināmās izmaksas (noapaļotas, EUR)	Valsts atbalsts % no attiecināmajām izmaksām	Projekta rezultāti, iegūti saskaņā ar pasākuma vispārējiem mērķiem	Projekta rezultāti		Liekās palīdzības pazīmes	Aizstāšanas pazīmes
						Ar lauksaimniecību nesaistītas bruto pievienotās vērtības pieaugums (GVA)	Radīto / prognozēto darbavieta skaits (FTE)		
Apvienotā Karaliste (Anglija)	312	Šķūņa pārbūve, lai to izmantotu to uzņēmējdarbībai, un IT aprīkojuma iegāde	105 000	40 %			2 / 3	nelielas	dažas
	312	Ēkas renovācijas pabeigšana un zobārstniecības kabineta ierīkošana tajā	140 000	40 %			4,8 / 5,3	izteiktas	nelielas
	311	Lauku saimniecības kafejnīcas/veikala paplašināšana un aprīkojuma iegāde, tīmekļa vietnes izveide	320 000	40 %			5,9 / 5,5	dažas	nelielas
	313	Kafejnīcas, pagalma un gājēju celiņa ierīkošana jaunā tūristu objektā	315 000	40 %			3,5+ / 4	dažas	dažas
	313	Kafejnīcas būvniecība un aprīkošana, un drošas noliktu teritorijas ierīkošana	205 000	40 %			1,25 / 6	izteiktas	dažas
	311	Vēja turbīnu iegāde un uzstādīšana lauku saimniecībā	75 000	50 %			0 / 0	dažas	nav
	313	Jaunas dārzu ieejas un veikala būvniecība un aprīkojuma iegāde	155 000	50 %		—	1,5 / 2,5	dažas	dažas
	311	Šķūņa pārbūve, lai ierīkotu tajā kafejnīcu un telpas pašreizējam lauku saimniecības veikalam	220 000	50 %			2,5 / 4	dažas	dažas
	312	Iekārtas jaunai veļas mazgātavai, kas piedāvās pakalpojumus tūristu mītnē	30 000	40 %			4,5 / 2,5	izteiktas	nelielas

 pozitīvs novērtējums

 galvenokārt pozitīvs novērtējums

 galvenokārt negatīvs novērtējums

 negatīvs novērtējums

 nav radītas jaunas darbavietas / darbavietas nav prognozētas

 nav pietiekamu pierādījumu / par agru, lai vērtētu

 nav piemērojams

II PIELIKUMS

- * Palāta konstatēja, ka trīs projekti neatbilst prasībām. Divi projekti Zviedrijā neatbilda prasībām, jo vienā gadījumā atbalsta saņēmējs nebija mikrouzņēmums (saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1698/2005 54. pantu), un otrajā gadījumā atbalsta saņēmējs nebija lauku saimniecības loceklis (Regulas (EK) Nr. 1698/2005 53. pants). Čehijas Republikā Palātas revidenti konstatēja, ka metālapstrādes uzņēmums, kam saskaņā ar 312. pasākumu bija piešķirts atbalsts, nav mikrouzņēmums: tiks izdots piedziņas rīkojums par gandrīz EUR 97 000.
- ** Palātai ir šaubas par darbavietu ilgspēju.
- *** Projekts, kura mērķis ir pārņemt no ražošanas ķēdes pasākumus, kas iepriekš bija uzticēti ārpakalpojumu sniedzējiem, bet tas līdz revīzijas sākumam nebija panākts.
- **** Pēc Palātas veiktās revīzijas Itālijas iestādes izdeva iekasēšanas rīkojumu, jo saņēmējs (komūna) Palātas revidentiem nedeja iespēju piekļūt dokumentiem.

II PIELIKUMS

Novērtējuma kritēriji	
Projekta rezultāti, kas gūti saskaņā ar pasākuma mērķiem¹	Projekta rezultāti: — ieguldījums galvenajā ES Regulā (EK) Nr. 1698/2005) paredzēto pasākuma mērķu īstenošanā; ņem vērā privāta izmantojuma pazīmes; — finansētā pasākuma ilgtspēja revīzijas laikā (kā mērķu sasniegšanas priekšnoteikums)
Ar lauksaimniecību nesaistītas bruto pievienotās vērtības pieaugums (GVA)	Projekta rezultāti attiecībā uz GVA (bruto pievienotā vērtība) pieaugumu, kurš nav saistīts ar lauksaimniecību, kur $GVA = \text{ražošanas kopapjoms} - \text{kopējais vidējais patēriņš}$. Ražošanas kopapjoms = pārdošanas apjoms + krājumu bilance + pašu lietojums vai patēriņš. Kopējais vidējais patēriņš = tiešais ieguldījums + pieskaitāmās izmaksas (t. i., saistītas ar ražošanu, bet ne ar īpašu ražošanas veidu), piemēram, ēku un mašīnu uzturēšana, elektroenerģija, ūdens, ēku apdrošināšana un citas pieskaitāmās izmaksas. <i>Piezīme: GVA izmaiņas var radīt arī citi faktori bez saņemtā atbalsta. Zema cēloņsakarība ar atbalstīto projektu ir norādīta dzeltenā krāsā.</i>
Darbavietu radīšana	Projekta rezultāti: — radīto darbavietu skaits (izteikts ar FTE - pilnslodzes ekvivalentu) salīdzinājumā ar skaitu, kas bija paredzēts, kad tika iesniegts pieteikums atbalstam — radīto darbavietu veids (pastāvīgs darbs, sezonas darbs, pagaidu darbs utt.)
Liekās palīdzības pazīmes	— saņēmēja novērtējums, vai viņš būtu ieguldījis naudu projektā bez dotācijas — projekts uzsākts vai pat pabeigts pirms dotācijas pieprasījuma / pirms lēmuma par dotācijas piešķiršanu — projekts priekšfinansēts galvenokārt vai pilnīgi no pašu resursiem — uzņēmuma finanšu stāvoklis pieteikuma iesniegšanas dienā ir ļoti labs — ieguldījumu vērtējums uzrāda augstu ienesīguma līmeni (vai īsu atmaksāšanās laiku), un nav nekādu pazīmju, ka saņēmējam ir bijis grūti iegūt kapitālu
Aizstāšanas pazīmes	— saņēmēja paša sniegtais aizstāšanas vērtējums — saņēmējs darbojas stabilā vai sarūkošā tirgū, vai tādā, kurā nav lielas produktu dažādības, un projekta galvenais mērķis bija palielināt ražotspēju / tirgus daļu vai palielināt produktivitāti / samazināt izmaksas

¹ Regulas (EK) Nr. 1698/2005 4. panta 1. punkta c) apakšpunktā ir teikts: "Atbalsts lauku attīstībai palīdz sasniegt šādus mērķus: (...) dzīves kvalitātes uzlabošanu lauku apvidos un ekonomiskās aktivitātes dažādošanas veicināšanu", un 52. panta a) punktā ir teikts: "Atbalsts attiecas uz:

a) pasākumiem lauku ekonomikas dažādošanai, ietverot:

- nelauksaimniecisku aktivitāšu dažādošanu,
- atbalstu mikrouzņēmumu radīšanai un attīstībai
- tūrisma aktivitāšu veicināšanu".

KOMISIJAS ATBILDES

KOPSAVILKUMS

IV.

Komisija vēlas norādīt, ka jēdziens, ko nozīmē Palātas revīzijai pakļautie pasākumi, ir plašs.

Dažādošanas pasākumu mērķi nav cieši saistīti tikai ar izaugsmi un darbavietu radīšanu. Šādus pasākumus var izmantot arī citu tādu mērķu sasniegšanai, kurus dalībvalsts noteikusi savā LAP¹.

Komisija vēlētos norādīt, ka lauku attīstības politikas trešais pamatmērķis ir dzīves kvalitātes uzlabošana lauku apvidos un lauku ekonomikas dažādošanas veicināšana.

V.

Patlaban spēkā esošais tiesiskais regulējums nodrošina plašu pasākumu tvērumu un nolūku, tādējādi pasākumus var īstenot lielā mērā elastīgi.

Saskaņā ar subsidiaritātes un dalītās pārvaldības principiem dalībvalstīm un reģioniem tiek piešķirta ievērojama rīcības brīvība. Atbilstīgi šiem principiem dalībvalstis atbild par projektu atlasī, tostarp atlasē kritēriju noteikšanu.

Tomēr, veicot uzraudzības funkciju, Komisija vairākkārt ir uzsvērusi nepieciešamību piemērot lielāku selektivitāti² un noteikt mērķi pasākuma īstenošanai.

¹ Padomes 2006. gada 20. februāra Lēmuma Nr. 2006/144/EK par Kopienas lauku attīstības stratēģiskajām pamatnostādnēm (2007.–2013. gada plānošanas laikposms) 3.3. iedaļa.

² Piemēram, gada sanāksmju laikā, īpaši plānošanas perioda sākumposmā, Komisija nosūta vēstuli visu programmu pārvaldes iestādēm, aicinot tās ņemt vērā to, cik svarīgi ir labi definēti atlasē kritēriji, lai īstenošana būtu efektīva visa perioda laikā. Turklāt 2009. gadā dalībvalstīm tika nosūtīta cita vēstule, kurā tās tika aicinātas nodrošināt, ka līdzekļu piešķiršanai ir noteikti un tiek izmantoti atbilstīgi atlasē kritēriji.

Komisija uzskata, ka vajadzības un iespējas tika raksturotas pietiekami skaidri, lai revidēto pasākumu plānošana būtu atbilstīga un iespējama arī tādā gadījumā, ja dažos gadījumos varētu uzlabot attiecīgo analīzi. Komisija uzskata, ka dalībvalsts definēta attiecināmības kritērija nolūks *per se* nav izslēgt noteiktu ekonomikas nozares uzņēmumu no ES atbalsta saņēmēju rindām. Attiecināmības kritēriju mērķim atbalstāmās darbības līmeni drīzāk vajadzētu mērķtiecīgāk atbalstīt attiecīgās teritorijas faktiskās vajadzības, pamatojoties uz stratēģisko plānošanu un stipro pušu, trūkumu, iespēju un draudu (SWOT) analīzi. Tiesību akti jau ir labvēlīgi mikrouzņēmumiem, lauku tūrisma darbībām un darbībām lauku saimniecību dažādošanai. Saistībā ar mērķu noteikšanu Komisija piekrīt Palātas apgalvojumam, ka dalībvalstīs ir jāuzlabo atbalsta mērķu noteikšana.

Mērķu noteikšana var būt arī sīki izstrādāti noteikumi par attiecināmību, dažādošana reģiona un nozares līmenī, atbalsta intensitātes dažādošana un atbalsta maksimālā līmeņa noteikšana, tādējādi dalībvalsts varēs iepriekš atlasīt iespējamās saņēmējus.

Kaut gan Komisija norāda, ka revīzijai pakļautajiem pasākumiem ir plašāki mērķi un tie nekavē darbavietu radīšanu un izaugsmi, tā piekrīt, ka LAP jānorāda izmērāmi mērķi, kuri veicina politikas mērķu sasniegšanu.

Tā kā Komisija apzinās, ka šajā jomā pastāv noteikti trūkumi, tā ir ierosinājusi, ka nākamajā 2014.–2020. gada plānošanas periodā saistībā ar ELFLA jāstiprina tiesiskais regulējums, lai *ex ante* kvantitatīvi izteikti mērķi būtu noteikti katrai Savienības prioritāšu jomai. Programmas saturā jāiekļauj stratēģijas apraksts un norāde par to, ka atlasītie pasākumi saistībā ar Savienības prioritātēm pamatojas uz stabilu intervences loģiku un *ex ante* novērtējumu.

KOMISIJAS ATBILDES

VI.

Prasība noteikt ieguldījumu atbalsta mērķi (Komisijas Regulas (EK) Nr. 1974/2006 43. pants) pirmo reizi tika skaidri ieviesta šajā plānošanas periodā, lai cita starpā mazinātu liekās palīdzības un aizstāšanas radīto ietekmi.

Atbalsts projektiem būtu piešķirams, pamatojoties uz novērtējumu par to, vai projekts veicina LAP mērķus.

Komisija piekrīt, ka pašreizējo sistēmu var uzlabot. Tomēr, ja, novērtējot lieko palīdzību, atbalsta saņēmēja finanšu spējas tiek aplūkotas izolēti, var veidoties risks, ka tiek atbalstīti projekti, kuri nav dzīvotspējīgi, un iestādēm veidojas lielākas administratīvās izmaksas, un atbalsta saņēmējiem rodas lielāks administratīvais slogs.

Jāapsver pārmērīgu izdevumu risks. Atbalsta intensitātes līmenim būtu jāveicina šādu risku samazināšana.

Saistībā ar administratīvo slogu Komisija ir ierosinājusi nākamajā 2014.–2020. gada plānošanas periodā apvienot vienā pasākumā trīs Palātas revidētos pasākumus, nodrošinot labāku koncentrēšanos uz atbalsta saņēmēju, uzlabojot attiecināmības nosacījumus un noteikumus maksājumu veikšanai, lai samazinātu administratīvo slogu, kāds varētu būt saistīts ar šādiem pasākumiem. Komisija plāno vēl vairāk samazināt administratīvo slogu, ieviešot vienkāršotas izmaksas.

Komisija mudina dalībvalstis (piemēram, Uzraudzības komitejas sanāsmēs un ikgadējās pārskatīšanas sanāsmēs) saīsināt kavēšanos saistībā ar projektu apstiprināšanu un maksājumiem atbalsta saņēmējiem, un saņem informāciju, ka situācija uzlabojas. Tomēr dalībvalsts atbild par to, lai valsts/reģiona līmenī būtu efektīvs mehānisms rezultātu sasniegšanai un labi funkcionējošas administratīvās procedūras.

VII.

Komisija uzskata, ka principā VUNS³ ir piemērots instruments, lai uzraudzītu un novērtētu progresu ES lauku attīstības politikas mērķu sasniegšanā, un tas izrādījies spēcīgs, kaut gan ir radušās arī dažas grūtības.

Lai novērstu trūkumus dalībvalstu izstrādātajā metodoloģijā dažu rādītāju novērtēšanai, Komisija 2010. gadā izstrādāja, izplatīja un skaidroja metodoloģiskas vadlīnijas tām personām, kuras dalībvalstī atbild par novērtējuma veikšanu. Tagad tiek gaidīti ticamāki rādītāji.

Katras dalībvalsts stratēģiskā pieeja lauku attīstībai ir definēta attiecīgajā valsts stratēģijas plānā (VSP).

LAP būtu jāatbilst VSP noteiktajai stratēģiskajai pieejai, un tās mērķim vajadzētu būt atbalsta iespēju izstrādei atbilstīgi ES tiesību aktiem tā, lai veicinātu ES un dalībvalsts stratēģisko prioritāšu, tostarp tādas prioritātes kā darbvietu radīšana lauku apgabalos, sasniegšanu.

Nākamajam plānošanas periodam Komisija kopā ar dalībvalstīm izstrādā jaunu VUNS versiju, kurā varēs novērtēt katras LAP īstenošanas progresu, salīdzinot ar kopīgi definētiem mērķu rādītājiem saistībā ar programmai atlasītajām prioritātēm un svarīgākajām jomām. Par pamatu kalpos rādītāju plāns, kurš saistībā ar katru svarīgāko jomu nosaka mērķus, plānotos rezultātus un izdevumus pasākumiem, kuri tiks veikti programmas mērķu sasniegšanai. Salīdzinājumā ar pašreizējo neelastīgo asu struktūru rādītāju plāns precīzāk rāda kvantitatīvi izteiktu intervences loģiku saistībā ar katru atsevišķo programmu.

³ Vienota uzraudzības un novērtējuma sistēma.

KOMISIJAS ATBILDES

VIII.

Komisija norāda, ka daudzi no turpmāk minētajiem ieteikumiem ir adresēti dalībvalstīm un saskaņā ar subsidiaritātes un dalītās pārvaldības principiem dalībvalstīm un reģioniem ir ievērojama rīcības brīvība.

— Apstiprinot LAP, Komisija veic analīzi, lai novērtētu, vai programmas un pasākumi atbilst Kopienas stratēģiskajām pamatnostādnēm, konkrētajiem valstu stratēģijas plāniem un atbilstīgajiem tiesību aktiem⁴.

Kaut gan Komisija norāda, ka revīzijai pakļautajiem pasākumiem ir plašāki mērķi, nevis tikai tirgus nepilnību novēršana saistībā ar šķēršļiem nodarbinātībai un izaugsmei, tā piekrīt, ka LAP jānorāda izmērāmi mērķi, kuri veicina politikas mērķu sasniegšanu.

Tā kā Komisija apzinās, ka šajā jomā pastāv noteikti trūkumi, tā ir ierosinājusi, ka nākamajā 2014.–2020. gada plānošanas periodā saistībā ar ELFLA jāstiprina tiesiskais regulējums, lai *ex ante* kvantitatīvi izteikti mērķi būtu noteikti katrai Savienības prioritāšu jomai. Programmas saturā jāiekļauj stratēģijas apraksts un norāde par to, ka atlasītie pasākumi saistībā ar Savienības prioritātēm pamatojas uz stabilu intervences loģiku un *ex ante* novērtējumu. Ja ierosinātajā programmā nebūs šādas stratēģijas un atbilstīgu mērķu, Komisija to neapstiprinās.

⁴ Padomes Regula (EK) Nr. 1698/2005 un Komisijas Regula (EK) Nr. 1974/2006 (Padomes Regulas (EK) Nr. 1698/2005 18. pants).

— Būtu jāatzīst, ka revidētajiem pasākumiem ir plašs tvērums, jo tie ne tikai ietekmē nodarbinātību un ienākumus, bet arī veicina ilgtspējību lauku apgabalos.

Pašreizējā plānošanas periodā Komisija vairākkārt ir uzsvērusi nepieciešamību piemērot lielāku selektivitāti un ir gatava arī turpmāk rosināt dalībvalstis to nodrošināt.

Veicot revīzijas misijas, Komisija pārbauda, vai tiek piemēroti atlases kritēriji vai līdzvērtīgi mehānismi mērķu noteikšanai, un saistībā ar šo dalībvalstīm ir izteikusi vairākus novērojumus. Vajadzības gadījumā Komisija ierosina veikt finanšu korekcijas.

Komisija piekrīt ieteikumam un priekšlikumam⁵ par ES lauku attīstības politiku 2014.–2020. gada plānošanas periodā ir paredzējusi, ka atlases kritēriji jādefinē visiem pasākumiem un jācenšas nodrošināt vienlīdzīgu attieksmi pret pieteikumu iesniedzējiem, labāku finanšu līdzekļu izmantošanu un mērķtiecīgākus pasākumus atbilstīgi Savienības prioritātēm lauku attīstībai. Tika izteikts ierosinājums obligāti izmantot atlases kritērijus arī tad, ja pieejamie līdzekļi ir pietiekami, izņemot gadījumos, kad ir runa par kādu kompensācijas jomu un ar dzīvniekiem saistītiem pasākumiem.

Komisija arī piekrīt, ka projektu atlases sistēmai dalībvalstīs būtu jāņem vērā projektu kvalitāte un jāizmanto minimālo punktu skaita piešķiršanas sistēma. Komisija iesniegs dalībvalstīm pamatnostādnes par attiecināmības un atlases kritēriju izmantošanu nākamajā plānošanas periodā.

⁵ Tiesiskais pamats ir priekšlikums par lauku attīstības regulu un tās 49. pants, kā arī saistītie īstenošanas/deleģētie akti. Sk. 2011. gada 19. oktobra dokumentu COM(2011) 627 (galīgā redakcija/2).

KOMISIJAS ATBILDES

— Komisija piekrīt ieteikumam un ir gatava organizēt paraugprakses apmaiņu ar dalībvalstīm par to, kā mazināt liekās palīdzības un aizstāšanas riskus.

Saskaņā ar tiesību aktiem vispārīgus valsts atbalsta noteikumus piemēro atbalstam saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1698/2005 52. panta a) apakšpunktu. Minētie noteikumi nosaka, ka izdevumi ir attiecināmi no atbalsta pieteikuma iesniegšanas brīža. Šī prasība ir noteikta valsts atbalsta noteikumos, lai izveidotu nepieciešamo stimulējošo elementu liekās palīdzības nepieļaušanai⁶. Līdzfinansētiem pasākumiem un atsevišķām atbalsta shēmām, kuras pazīnatas saskaņā ar valsts atbalsta režīmu, būtu jāpiemēro tādi paši noteikumi.

Ja, novērtējot lieko palīdzību, atbalsta saņēmēja finanšu spējas tiek aplūkotas izolēti, var veidoties risks, ka tiek atbalstīti projekti, kuri nav dzīvotspējīgi, un iestādēm veidojas lielākas administratīvās izmaksas, un atbalsta saņēmējiem rodas lielāks administratīvais slogs.

— Jautājums par izmaksu pamatotības novērtējumu ir iekļauts Komisijas revīzijas misijā par ieguldījumu pasākumiem. Komisija pārliecinās, vai dalībvalsts ir izveidojusi efektīvu sistēmu izmaksu pamatotības novērtēšanai. Tā kā jautājums ir sarežģīts, Komisija arī turpmāk to skatīs savās revīzijas misijās. Tiks arī turpinātas diskusijas ar dalībvalstīm ārpus grāmatojumu noskaidrošanas sistēmas.

Revīzijas apmeklējumu skaits ir ierobežots pieejamo darbinieku skaita dēļ. Tādējādi lēmums par šo apmeklējumu skaitu un tvērumu tiek pieņemts, pamatojoties uz riska analīzi.

— Programmas līmenī dažādus mērķus nosaka pārvaldes iestāde saskaņā ar programmas stratēģiju. Projektu līmenī aplēstos/plānotos rezultātus, ar kuru palīdzību attiecīgais projekts veicinās programmas mērķu sasniegšanu, iespējamie atbalsta saņēmēji nosaka *ex-ante* savos pieteikumos. Tomēr saistībā ar noteikto mērķu sasniegšanu vienmēr pastāv nenoteiktība un ārēji faktori, tādēļ jābūt iespējai mērķus attiecīgi koriģēt, ja tas ir nepieciešams.

⁶ Komisijas Regulas (EK) Nr. 800/2008 8. pants. Minētā panta 2. punktā noteikts šādi: "Ja pirms projekta vai pasākumu uzsākšanas saņēmējs ir iesniedzis atbalsta pieteikumu attiecīgajai dalībvalstij, atbalstu MVU, uz ko attiecas šī regula, uzskata par atbalstu ar stimulējošu ietekmi."

Komisija piekrīt šim ieteikumam un rūpēsies par to, lai jaunajā vienotajā uzraudzības un novērtējuma sistēmā, kura patlaban tiek izstrādāta⁷, tiktu ņemti vērā šajā periodā novērotie trūkumi. Tādēļ nākamajā plānošanas periodā rezultātu rādītāji tiks drīzāk novērtēti LAP novērtējuma ietvaros. Tiks arī izstrādāti precīzāki paskaidrojuma dokumenti par katru rādītāju, lai novērstu iespējamās neatbilstības datu apkopošanā, ko rada nepareizs skaidrojums.

Nākamajam 2014.–2020. gada plānošanas periodam Komisija kopā ar dalībvalstīm izstrādā jaunu VUNS, kurā varēs novērtēt katras LAP īstenošanas progresu, salīdzinot ar kopīgi definētiem mērķu rādītājiem saistībā ar programmai atlasītajām prioritātēm un svarīgākajām jomām. Par pamatu kalpos rādītāju plāns, kurš saistībā ar katru svarīgāko jomu nosaka mērķus, plānotos rezultātus un izdevumus pasākumiem, kuri tiks veikti programmas mērķu sasniegšanai. Salīdzinājumā ar pašreizējo neelastīgo asu struktūru rādītāju plāns precīzāk rāda kvantitatīvi izteiktu intervences loģiku saistībā ar katru atsevišķo programmu.

— Komisija mudina dalībvalstis (piemēram, Uzraudzības komitejas sanāksmēs un ikgadējās pārskatīšanas sanāksmēs) saīsināt kavēšanos saistībā ar projektu apstiprināšanu un maksājumiem saņēmējiem, un saņemt informāciju, ka pašreizējā plānošanas periodā situācija uzlabojas.

Nākamajam 2014.–2020. gada plānošanas periodam Komisija plāno vēl vairāk samazināt administratīvo slogu, ieviešot vienkāršotas izmaksas. Tādējādi tādi procesi kā maksājumu atmaksas pieprasīšana, administrēšana un revīzijas veikšana būs vienkāršāki gan atbalsta saņēmējiem, gan administrēšanas veicējiem.

⁷ Tiesiskais pamats ir priekšlikuma par horizontālo tiesību aktu 110. pants, priekšlikuma par lauku attīstības regulu VII sadaļa un saistītie īstenošanas/deleģētie akti. Sk. 2011. gada 19. oktobra dokumentu COM(2011) 628 (galīgā redakcija/2) un 2011. gada 19. oktobra dokumentu COM(2011) 627 (galīgā redakcija/2).

KOMISIJAS ATBILDES

IEVADS

3.

Padomes Regulas (EK) Nr. 1698/2005 47. apsvērumu piemēro arī trešajai asij.

Komisija vēlas norādīt, ka Padomes Regulas (EK) Nr. 1698/2005 11. apsvērumā un 4. pantā ir definēts lauku attīstības politikas trešais pamatmērķis, kas ir dzīves kvalitātes uzlabošana lauku apvidos un lauku ekonomikas dažādošanas veicināšana.

5.

Turklāt Kopienas stratēģiskajās pamatnostādnēs ir noteikts:

“Veicinot apmācību, informētību un uzņēmējdarbību, jāņem vērā arī sievietes, jaunieši un vecāka gadagājuma strādājošo konkrētās vajadzības.”

8. Trešais ievilkums

Tipiski projekti, piemēram, rekreācijas infrastruktūra un maza apjoma infrastruktūra (informācijas centri un tūrisma objektu ceļarādītāji), kuri norādīti Padomes Regulas (EK) Nr. 1698/2005 55. pantā, arī ir nozīmīgi saistībā ar trešo asi.

SECINĀJUMI

16.

Dažādošanas pasākumu mērķi nav cieši saistīti tikai ar izaugsmi un nodarbinātību. Šādus pasākumus var izmantot arī citu tādu mērķu sasniegšanai, kurus dalībvalsts noteikusi savā LAP⁸. Tādējādi situācijas analīze, ņemot vērā stiprās un vājās puses, ir vispārīga, aptver visu plānošanas jomu un neattiecas tikai uz nodarbinātības un izaugsmes virzītājspēkiem (Komisijas Regulas (EK) Nr. 1974/2006 II pielikuma 3.1. punkts).

⁸ Sk. Kopienas lauku attīstības stratēģisko pamatnostādņu (2007.–2013. gada plānošanas laikposms) 3.3. iedaļu.

18.

Apstiprinot LAP, Komisija veic analīzi, lai novērtētu, vai programmas un pasākumi atbilst Kopienas stratēģiskajām pamatnostādnēm, konkrētajiem valstu stratēģijas plāniem un atbilstīgajiem tiesību aktiem. Tās secinājumi tiek paziņoti dalībvalstīm, un rezultātā programmās tiek veikti uzlabojumi. Katrai LAP raksturīgā intervences loģika aptver visu programmas arhitektūru un rezultātu nodrošināšanas mehānismu, tādējādi katrā LAP ir iekļauta nepieciešamā informācija, kas ļauj to apstiprināt atbilstīgi tiesiskajam regulējumam.

Komisija uzskata, ka kopumā vajadzības un iespējas tika raksturotas pietiekami skaidri, lai revidēto pasākumu plānošana būtu atbilstīga un iespējama katrā gadījumā.

Pētījums “2007.–2013. gada lauku attīstības programmu iepriekšējo novērtējumu kopsavilkums”⁹ tika pabeigts 2008. gadā, un tajā secināts, ka “dalībvalstis pielikušas lielus pūliņus, lai noskaidrotu šīs vajadzības, un plānošanas stadijā tās ir pienācīgi ņemtas vērā”. Dalībvalstis arī “pielikušas daudz pūļu, lai izstrādātu savu stratēģiju, kuras pamatā ir rūpīga attiecīgo programmas jomu izvērtēšana”.

LAP līmenī vairākumā *ex ante* ziņojumu konstatēts, ka pasākumu izvēle bijusi atbilstīga un stratēģiska.

2. izcēlums

AK (Anglijas) LAP ir paskaidrots, ka reģionālajām/vietējām iestādēm “jāpievērš īpaša uzmanība sliktiem lauku ekonomikas rezultātiem un nepilnībām [...], pieņemot lēmumu ar savu reģionālo vai vietējo sadarbības partneri par jomām, kurās tiks piešķirti līdzekļi” (5.3.1.3. iedaļas 553. punkts).

19.

Sk. atbildi par 18. punktu.

⁹ Pētījums “2007.–2013. gada lauku attīstības programmu iepriekšējo novērtējumu kopsavilkums” ir pieejams vietnē http://ec.europa.eu/agriculture/eval/reports/rurdev/index_en.htm

KOMISIJAS ATBILDES

20.

Saskaņā ar subsidiaritātes un dalītās pārvaldības principiem dalībvalstīm un reģioniem tiek piešķirta ievērojama rīcības brīvība. Atbilstīgi šiem principiem dalībvalstis atbild par mērķu noteikšanu valsts vai reģiona līmenī.

Tiesiskajā regulējumā nav aizliegti atšķirīgi programmu mērķi tvēruma un izmērāmības izteiksmē. Dalībvalstis vienmēr var papildināt VUNS noteiktos rādītājus ar citiem rādītājiem, ja tas ir nepieciešams.

Komisija ierosinājusi, ka nākamajam plānošanas periodam atbilstīgi mērķi nosakāmi katrai Savienības prioritāšu jomai, pamatojoties uz kopīgiem rādītājiem, un atlasītajiem pasākumiem saistībā ar Savienības prioritātēm būtu jābalstās uz stabilu intervences loģiku un *ex ante* novērtējumu.

3. izcēlums — Čehijas Republika

Tā kā visi trīs pasākumi attiecas uz vienu un to pašu prioritāti trešajā asi (darbavieta radīšana un atbalsts, izmantojot atjaunojamus energoresursus), tiem ir identiski vispārīgie mērķi. Tomēr, ņemot vērā katra pasākuma īpatnības, triju pasākumu paskaidrojuma dokumentos iedaļā "Pasākuma profils" (pasākuma raksturojums) ir skaidri parādīts finansējamā projekta raksturs.

22.

Tiesību aktos ir atļauts plaši skaidrot aktivitāšu un nozaru attiecināmību saskaņā ar trešo asi.

Mērķi var noteikt, ne tikai ierobežojot aktivitāšu vai ekonomikas nozaru attiecināmību, bet arī izmantojot reģionālo un nozaru dažādošanu, atlases kritērijus, atbalsta intensitātes dažādošanu un arī atbalsta maksimālo līmeni, tādējādi dalībvalstis var iepriekš atlasīt iespējamās saņēmējus.

24.

Sk. atbildes par 18., 20. un 22. punktu.

Saistībā ar tādu pasākumu lietderīgumu un efektivitāti, kurus dalībvalstis ierosinājušas izaugsmes un darbavieta radīšanas veicināšanai, Komisija uzskata, ka šos aspektus nevar pilnībā noteikt *ex-ante* (piemēram, to, kā pašreizējā finanšu un ekonomikas krīze ietekmē lauku uzņēmējdarbību).

Izaugsme un darbavieta radīšana nav vienīgie ES lauku attīstības politikas trešās ass mērķi un nav vienīgās teritoriālās vai strukturālās vajadzības, kuras dalībvalstis varētu noteikt savās LAP.

25.

Sk. atbildi par 22. punktu.

26.

Sk. atbildi par 16. punktu.

Pasākumi saskaņā ar trešo asi tiek īstenoti, ievērojot ierobežojumus saistībā ar vispārējiem ES valsts atbalsta noteikumiem. Tiesību aktos nav juridiskas prasības dalībvalstīm noteikt ierobežojošus attiecināmības noteikumus, ja vien stipro pušu, trūkumu, iespēju un draudu (*SWOT*) analīzes un vajadzību novērtējuma dēļ tas nav jādara valsts vai reģiona līmenī.

Komisija sniegs papildu norādījumus par attiecināmības un atlases kritērijiem nākamajā 2014.–2020. gada plānošanas periodā.

Saistībā ar Palātas secinājumiem par to, ka projekti nav attiecināmi, jāņem vērā šādi faktori:

Čehijas Republika: saskaņā ar valsts iestāžu sniegto informāciju projekts patlaban tiek pārskatīts.

Zviedrija: Padomes Regulas (EK) Nr. 1698/2005 54. pantā noteikts tikai tas, ka atbalsts attiecas uz mikrouzņēmumiem, nevis tas, ka mikrouzņēmumiem būtu jābūt vienīgiem saņēmējiem saskaņā ar pasākumu¹⁰.

¹⁰ Kopienas lauku attīstības stratēģiskajās pamatnostādnēs (2007.–2013. gada plānošanas laikposms) sīkāk definēti stratēģiski nodomi saistībā ar atbalstu, kā noteikts Padomes Regulas (EK) Nr. 1698/2005 52. panta a) apakšpunkta ii) daļā. Saskaņā ar 3.3. iedaļu galvenās darbības (iv) ir: "izstrādāt mikrouzņēmumus un amatniecību, kas var izmantot tradicionālās prasmes vai ieviest jaunas kompetences, īpaši savienojumā ar iekārtu pirkšanu, apmācību un konsultēšanu, tādējādi palīdzot veicināt uzņēmējdarbību un attīstīt ekonomikas saturu."

KOMISIJAS ATBILDES

4. izcēlums

Sk. atbildi par 26. punktu.

Polija īstenoja 313. pasākumu integrētā veidā, veicot ciematu atjaunošanu un attīstību (322. pasākums) un lauku mantojuma saglabāšanu un atjaunināšanu (323. pasākums). Integrētā pasākuma mērķis ir arī izveidot pamatpakalpojumus, tostarp kultūras un atpūtas aktivitātes, kādam ciematam vai ciematu grupu, iekļaujot maza apjoma infrastruktūru, kā norādīts Padomes Regulas (EK) Nr. 1698/2005 56. pantā.

29.

Sk. atbildi par 20. punktu.

Saskaņā ar subsidiaritātes un dalītās pārvaldības principiem dalībvalstis atbild par atlases kritēriju noteikšanu un faktisko projektu atlasī.

Komisija vairākkārt ir uzsvērusi nepieciešamību piemērot lielāku selektivitāti pašreizējā plānošanas periodā. Piemēram, gada sanāksmēs vai Uzraudzības komitejas sanāksmēs, īpaši plānošanas perioda sākumposmā, Komisija nosūtīja vēstuli visu programmu pārvaldes iestādēm, aicinot tās ņemt vērā to, cik svarīgi ir labi definēti atlases kritēriji, lai īstenošana būtu efektīva visa perioda laikā. Turklāt 2009. gadā dalībvalstīm tika nosūtīta cita vēstule, kurā tās tika aicinātas nodrošināt, ka līdzekļu piešķiršanai ir noteikti un tiek izmantoti atbilstīgi atlases kritēriji.

Nākamajam plānošanas periodam Komisijas priekšlikumi¹¹ paredz, ka atlases kritēriji jādefinē visiem pasākumiem. Atlases kritēriji parasti jāizmanto obligāti, pat ja pieejamie līdzekļi ir pietiekami¹².

Zviedrija: Zviedrija pieņēma atlases kritērijus programmai Uzraudzības komitejas sanāksmē 2007. gada 9. oktobrī.

¹¹ Tiesiskais pamats ir priekšlikuma par lauku attīstības regulu 49. pants, kā arī saistītie īstenošanas/deleģētie akti.

¹² Tikai saistībā ar dažiem gada vai daudzgadu pasākumiem, piemēram, pasākumiem saistībā ar lauksaimniecību, vidi un klimatu, ja pasākumi tiek īstenoti, izmantojot standartdarbības, kurām jānodrošina vienlīdzīga ietekme uz vidi vai dzīvnieku labturību, atlases kritērijus var izmantot pēc izvēles, ja līdzekļi ir pietiekami.

30.

Sk. atbildi par 29. punktu.

Itālija (Kampānija): sk. atbildi par 5. izcēlumu.

5. izcēlums — Itālija (Kampānija)

Pēc Palātas revīzijas pārvaldes iestāde atzina atklātos trūkumus saistībā ar punktu piešķiršanu atsevišķiem projektiem un veica tūlītējas darbības, lai labotu kļūdas saistībā ar atbalstam iesniegto projektu piešķiršanu. Veiktās darbības bija, piemēram, skaidrāki norādījumi darbiniekiem, kuri atbild par atbalstam iesniegto projektu izskatīšanu. Darbiniekiem jo īpaši tika paskaidrots, ka netiek piešķirts neviens punkts (tiek piešķirti 0 punktu), ja nav izpildīti atlases kritēriji.

5. izcēlums — Francija (Akvitānija)

Reģionālās iestādes norāda, ka veiktie ieguldījumi norādīto kritēriju izpildei, tostarp saistībā ar reģionālās programmas "*Destination Vignobles*" noteiktajiem kritērijiem, ir atbilstīgi saskaņā ar 311. pasākumu. Tas atbilst vispārējai reģiona stratēģijai, kuras mērķis ir uzlabot tūristiem paredzēto iespēju standartus vīnogu audzētavās, mudinot pārvaldniekus veikt nepieciešamos ieguldījumus atbilstīgi kvalitātes skalai.

Saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 1698/2005 atbalstu var nodrošināt pastāvošas lauku uzņēmējdarbības attīstībai, ja ir izpildīti attiecināmības nosacījumi.

5. izcēlums — Itālija (Kampānija)

Komisija atgādina Itālijas iestādēm, cik svarīgas ir atlases procedūras, lai nodrošinātu pasākumu un programmu mērķu sasniegšanu (sk. arī atbildi par 5. izcēlumu).

KOMISIJAS ATBILDES

6. izcēlums — Čehijas Republika

Komisija ir pārbaudījusi šo praksi un risinājusi šo jautājumu kopā ar pārvaldes iestādi gan sanāksmju laikā, gan rakstiskā saziņā 2010. gada sākumā¹³.

6. izcēlums — Itālija (Kampānija)

Sk. atbildes par 5. izcēlumu un 31. punktu.

6. izcēlums — Zviedrija

Saskaņā ar Zviedrijas Lauksaimniecības padomes paskaidrojumu lēnes padome pieņēma pieteikumus to saņemšanas secībā, un tika pieņemti tikai tādi projekti, kuri veicināja programmas mērķu un lēnes noteikto prioritāšu sasniegšanu. Tika vērtēta projektu kvalitāte un spēja sasniegt norādītās prioritātes, pamatojoties uz uzņēmējdarbības un projekta plānu. Šādam novērtējumam turpmāk jābūt pamatotam.

32.

Revidētie pasākumi veicina arī ilgtspējību lauku apgabalos un šādu apgabalu ekonomikas vides attīstību, esošo darbavietu nosargāšanu un nosacījumu attīstīšanu ekonomikas izaugsmei. Turklāt būtu jāņem vērā arī t. s. "prasmju līmenis".

Jāuzsver, ka vienas darbavietas izmaksas dažādos reģionos, dalībvalstīs un ekonomikas nozarēs ir atšķirīgas, un tas nav vienīgais pieteikumu novērtēšanas kritērijs.

Vienas darbavietas izmaksas var nebūt atbilstīgs rādītājs, piemēram, gadījumos, kad ieguldījumi sedz ar augstām tehnoloģijām saistītas darbības, kuru vadīšanai ir nepieciešami nelieli cilvēkresursi, kad runa ir par darbavietu nosargāšanu un esošo darbavietu kvalitātes uzlabošanu vai kad saistībā ar ieguldījumu tiek izveidotas pagaidu darbavietas.

¹³ 1) Savā 19.3.2010. vēstulē Čehijas iestādēm (atsauce Ares(2010)148269) Komisija norādīja, ka sagatavošanās sanāksmē, kas notika 11.11.2009. pirms Uzraudzības komitejas sanāksmes 12.11.2009., tā saņēmusi informāciju, ka 2009. gadā atlases kritēriji netika piemēroti. Šis jautājums tika arī apspriests ar Čehijas iestādēm ikgadējā pārskatīšanas sanāksmē, kas notika 2010. gada februārī, un sagatavošanās sanāksmē, kas notika 24.3.2010. pirms Uzraudzības komitejas sanāksmes 25.3.2010. Savā vēstulē Komisija atsaucas uz Regulas (EK) Nr. 1974/2006 43. pantu un Regulas (EK) Nr. 1698/2005 71. panta 2. punktu.

2) Čehijas iestādes sniedza atbildi savā 7.4.2010. vēstulē (atsauce Cj.10039/10-11200) (tā tika reģistrēta Komisijā 13.4.2010. ar atsauci Ares(2010)189115).

3) Komisija patiesi sniedza atbildi uz šo vēstuli 17.5.2010. (atsauce Ares(2010)261022). Savā vēstulē Komisija norādīja: "Uzraudzības komitejas sanāksmē [kas notika 25.3.2010.] mēs arī secinājām, ka Jūs nodrošināsi, ka turpmāk finanšu paketes tiks noteikti fiksēti, pirms tiks izteikti aicinājumi iesniegt pieteikumus, un pieteikumi tiks atlasīti atbilstīgi noteiktiem kritērijiem. Tādējādi es (t. i., persona, kas Komisijas vārdā parakstījusi vēstuli) uzskatu, ka, pat ja tas nav skaidri norādīts Jūsu vēstulē, Jūs esat uzņēmies saistības, izsakot šādu apgalvojumu minētajās Uzraudzības komitejas sanāksmēs."

34.

Palātas norādītais vienas darbavietas izmaksu diapazons (EUR 3000–EUR 215 000) nav saistīts ar līdzīgām vai vienām un tām pašām darbībām, tādējādi jāatzīst dažādi ieguldījumu veidi.

37.

Komisija norāda, ka saskaņā ar subsidiaritātes un dalītās pārvaldības principiem dalībvalstīm un reģioniem tiek piešķirta ievērojama rīcības brīvība, ņemot vērā to, ka Vienotā uzraudzības un novērtēšanas sistēma (VUNS) neprecizē, kādi papildrādītāji dalībvalstīm jāizmanto, novērtējot un uzraugot projektus. Dalībvalstis ir atbildīgas par projektu atlasīšanu un to īstenošanas uzraudzību.

Savas revīzijas misijas laikā Komisija cenšas konstatēt neatbilstīgu praksi un ierosināt attiecīgus pasākumus saistībā ar to, tostarp korekcijas.

40.

Itālija (Kampānija) un Zviedrija Sk. atbildi par 8. izcēlumu.

8. izcēlums — Čehijas Republika

Čehijas iestādes patiesi sākotnēji noteica diezgan ambiciozus mērķus saistībā ar darbavietu radīšanu. Tajā pašā laikā ekonomikas/finanšu krīze ievērojami kavēja nodarbinātības nodrošināšanu. Tādējādi pēc starpposma novērtējuma un Palātas vizītes 27.9.2012. tika ierosināts pārskatīt šos mērķus saskaņā ar 8. LAP grozījumiem, kuriem Komisija piekrita 13.3.2013.

8. izcēlums — Itālija (Kampānija)

Saskaņā ar vispārējiem valsts atbalsta noteikumiem, kurus piemēro trešajai asij saistībā ar ELFLA, subsīdijas, kuru apjoms ir mazāks par EUR 200 000 un kuras piešķirtas uzņēmumam triju gadu laikā, nav valsts atbalsts (t. s. *de minimis* noteikums). Tomēr Komisija mudina dalībvalstis nepiemērot atbalsta intensitāti 100 % apmērā privātiem projektiem peļņas radīšanai, pamatojoties uz šo noteikumu.

KOMISIJAS ATBILDES

8. izcēlums — Zviedrija

VUNS rezultātu rādītāji tiek noteikti valsts līmenī. Tomēr Zviedrijā ir 21 lēne, un katrai ir atšķirīgas problēmas, vajadzības un administratīvās problēmas.

Sasniegtie galīgo rezultātu rādītāji tiks apkopoti, pamatojoties uz pabeigtajiem projektiem, un tas nozīmē, ka šie mērķi bieži tiek sasniegti gausi, jo projektu realizācija var ilgt vairākus gadus. Līdz 2012. gada beigām saistību apmērs saskaņā ar trešo asi bija apmēram 76 %, tādējādi laikā starp 2010. gadu un 2012. gadu ir panākts ievērojams progress.

42.

Sk. atbildi par 29. punktu.

Revīzijas misiju laikā Komisija izskata atlases kritēriju vai līdzvērtīga mērķa noteikšanas mehānisma piemērošanu. Vairāki novērtējumi saistībā ar šo ir izteikti dalībvalstīm par lauku attīstības pasākumiem. Nepieciešamības gadījumā Komisija ierosina finanšu korekcijas.

Čehijas Republika: sk. atbildes par 30. un 31. punktu.

43.

Sk. atbildi par 42. punktu.

Čehijas Republika: ņemot vērā savu kompetenci un atbildību, Komisija ir veikusi nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu, ka Čehijas noteiktie mērķi tagad ir atbilstīgi.

Ikgadējās pārskatīšanas sanāksmēs¹⁴ 2011. gadā un 2012. gadā "Komisija norādīja, ka pastāv nelīdzsvarotība starp rezultātu rādītāju mērķu sasniegšanu un saistību apjomu, un atkārtoti uzsvēra, ka rādītājus var pielāgot tikai tad, ja nav iespējams veikt citas darbības, lai nodrošinātu mērķu sasniegšanu. Komisija uzsvēra, ka prioritāte piešķirama projektiem, kuri rada darbavietas".

Komisija piekritusi, ka tiek samazināti mērķi par darbavietu bruto skaitu, jo ir skaidrs, ka sākotnējie mērķi bija drīzāk ambiciozi, nevis reāli, un, ņemot vērā ekonomikas un finanšu krīzi, šādi mērķi netiktu sasniegti.

¹⁴ Saistībā ar 311. pasākumu (kods Čehijas LAP III.1.1 "Darbību, kas nav lauksaimniecības darbības, dažādošana") un 313. pasākumu (kods Čehijas LAP III.1.3 "Tūrisma darbību veicināšana").

50. Padomes Regulā (EK) Nr. 1698/2005 nav noteikta prasība, ka uzņēmumiem, kuri saņem ieguldījumu atbalsta, jāparāda, ka no saimnieciskās darbības viedokļa tie ir dzīvotspējīgi. Turklāt saskaņā ar Komisijas Regulas (ES) Nr. 65/2011 24. panta 2. punktu atbalsta pieteikuma administratīvajās pārbaudēs nav jānosaka, vai projekts ir dzīvotspējīgs no saimnieciskās darbības viedokļa.

Prasība ir noteikt LAP vajadzības saistībā ar *SWOT* analīzi attiecīgajā jomā un attiecīgi noteikt atbalsta mērķi atbilstīgi konstatētajām teritorijas vajadzībām un strukturālajiem trūkumiem.

9. izcēlums — Francija (Akvitānija)

Komisija veiks turpmāku darbu saistībā ar šo lietu.

52.

Prasība novirzīt ieguldījumu pasākumu atbalstu skaidri noteiktiem mērķiem (Komisijas Regulas (EK) Nr. 1974/2006 43. pants) tika skaidri ieviesta šajā plānošanas periodā līdz ar citiem aspektiem, lai mazinātu liekās palīdzības un aizstāšanas radīto ietekmi.

10. izcēlums — Itālija (Kampānija)

Pārvaldes iestādes pienākums ir nodrošināt atbilstīgu samērīgumu starp atbalstāmajiem ieguldījumiem (kuri veicina labumu videi) un punktu skaitu, kāds tiek piešķirts saskaņā ar atlases kritērijiem.

53.

Tiesību aktos nav noteikts, ka jāveic *a priori* novērtējums par to, vai pieteikuma iesniedzējiem būtu vajadzīga subsīdija vai ne. Prasība ir noteikt vajadzības LAP saistībā ar *SWOT* analīzi attiecīgajā jomā un attiecīgi noteikt atbalsta mērķi atbilstīgi konstatētajām teritorijas vajadzībām un strukturālajiem trūkumiem.

Liekās palīdzības novērtējums ir sarežģīts process, un tas būtu jāveic kopā ar programmu novērtējumu.

KOMISIJAS ATBILDES

55.

Saistībā ar trešās ass pasākumiem ELFLA jomā tiesību aktos ir noteikts, ka vispārējos valsts atbalsta noteikumus piemēro atbalstam saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1698/2005 52. pantu un *Leader* pieejai, nodrošinot rezultātus saistībā ar trešo asi. Saskaņā ar šādiem noteikumiem izdevumi ir attiecināmi, sākot no atbalsta pieteikuma iesniegšanas brīža. Šāda prasība ir noteikta valsts atbalsta noteikumos, lai nodrošinātu nepieciešamo stimulējošo elementu¹⁵. Līdzfinansētiem pasākumiem un atsevišķām atbalsta shēmām, kuras paziņotas saskaņā ar valsts atbalsta režīmu, būtu jāpiemēro tādi paši noteikumi.

Turklāt atbalsts projektiem būtu jāpiešķir, pamatojoties uz novērtējumu par to, vai projekts veicina LAP mērķu sasniegšanu.

Ja, novērtējot lieko palīdzību, atbalsta saņēmēja finanšu spējas tiek aplūkotas izolēti, var veidoties risks, ka tiek atbalstīti projekti, kuri nav dzīvotspējīgi, un iestādēm veidojas lielākas administratīvās izmaksas, un atbalsta saņēmējiem rodas lielāks administratīvais slogs.

Tomēr Komisija mudina dalībvalstis piemērot sistēmas, kuras samazina liekās palīdzības risku.

57.

Sk. atbildes par 53. un 83. punktu.

58.

Komisija uzskata, ka tad, ja ieguldījumu atbalstam ir skaidri noteikts mērķis (cita starpā izmantojot attiecināmības un atlases kritērijus un atbalsta līmeņa dažādošanu) un tā pamatā ir skaidri noteikti trūkumi/vajadzības¹⁶, tiek pēc iespējas samazināts liekās palīdzības un aizstāšanas risks. Ieguldījumu atbalsta mērķa noteikšana (43. pants) tika ieviesta šajā plānošanas periodā tieši tādēļ, lai ierobežotu liekās palīdzības un aizstāšanas radīto ietekmi, kas parādījās iepriekšējos novērtējumos.

Komisija neuzskata, ka tas, ka subsīdijas ietekmē palielinās tirgus daļa uz konkurenta rēķina, *a priori* ir neefektīvi no saimnieciskās darbības viedokļa. Piemēram, atbalsta rezultātā var veidoties efektīvāki (no saimnieciskās darbības un/vai vides viedokļa) uzņēmumi, kuri var veicināt lauku ekonomikas vispārējo attīstību.

¹⁵ Komisijas Regulas (EK) Nr. 800/2008 8. pants. Attiecīgā panta 2. punktā noteikts: "Ja pirms projekta vai pasākumu uzsākšanas saņēmējs ir iesniedzis atbalsta pieteikumu attiecīgajai dalībvalstij, atbalstu MVU, uz ko attiecas šī regula, uzskata par atbalstu ar stimulējošu ietekmi."

¹⁶ Komisijas Regulas (EK) Nr. 1974/2006 43. pants.

59.

Komisija uzskata, ka trešās ass pasākumi ir izstrādāti, lai nodrošinātu atbilstīgu atbalstu LAP noteikto lauku apgabalu dažādošanai saskaņā ar VSP (sk. atbildi uz 18. punktu). *Ex-ante* analīze par nozarēm, kuras ir piemērotas lauku saimniecību dažādošanai, var palīdzēt iespējamiem atbalsta saņēmējiem izstrādāt produktu un pakalpojumu nišas. Atbalsts, kas piešķirts atbilstīgi trešās ass pasākumiem, ir paredzēts attīstības veicināšanai vietējā mērogā, un tā mērķis ir pārvarēt daudzos lauku apgabalos pastāvošos salīdzinoši negatīvos ekonomikas apstākļus. Atbalsts nelabvēlīgā situācijā esošiem lauku apgabaliem tiek pieprasīts dzīves apstākļu uzlabošanai, apmierinot konstatētās vajadzības saistībā ar attīstību vietējā mērogā un uzlabojot sociālo un ekonomikas situāciju.

Sk. arī atbildi par 58. punktu.

Mērot aizstāšanu, vajadzētu aptvert daudzus faktorus, un to ir atbilstīgāk darīt projektu līmenī.

61.

Dažās dalībvalstīs lauku apgabalu attīstība ir tādā posmā, ka apsvērumi par piesātinātību, pārmērīgu piedāvājumu un aizstāšanu nav būtiski, jo ekonomikas aktivitāšu nav vispār vai tās ir lielā mērā nepietiekamas. Tādēļ šādos gadījumos atbilstīgāk būtu novērtēt aizstāšanu *ex-post* novērtējuma laikā.

Tas, ka dažos revidētajos gadījumos projekti tika atlasīti vietējā mērogā, parasti veicina aizstāšanas radītās ietekmes ierobežošanu, jo aizstāšanu visatbilstīgāk ir noteikt projektu līmenī.

KOMISIJAS ATBILDES

62.

Sk. atbildi par 83. punktu.

Analīzei par aizstāšanu vajadzētu būt pamatīgai un sīki izstrādātai. Analīzes rezultātiem nebūtu automātiski jāaizsargā valsts/reģiona/vietējā monopolsituācija, un šāda analīze drīzāk jāvirza uz veselīgas konkurences veicināšanu starp uzņēmumiem ar līdzīgām darbībām, lai tie piedāvātu kvalitatīvus produktus/pakalpojumus/darbības iespējamiem klientiem. Saistībā ar šo jāpievērš uzmanība konkurentu piedāvāto produktu vai pakalpojumu kvalitātei, cenām, izmantotajām attīstības stratēģijām, nesen veiktiem konkurentu ieguldījumiem, struktūru veidiem un organizatoriskiem un pārvaldības jautājumiem u. c. aspektiem, pirms tiek izdarīts secinājums, ka pastāv aizstāšanas radīta ietekme.

12. izcēlums

Sk. atbildi par 83. punktu.

12. izcēlums — Zviedrija

Sk. atbildi par 62. punktu.

Uzņēmējdarbības attīstība un ieguldījumi saistībā ar fizisko attīstību bieži notiek posmos. Uzņēmējdarbību un veselīgu konkurenci nevajadzēti sodīt, un klientiem nevajadzētu palikt bez izvēles iespējām, pieņemot lēmumus, tādējādi uzņēmumiem būtu jāļauj ieviest inovatīvas idejas saistībā ar to ilgtspējīgumu un konkurētspēju vidējā termiņā un ilgtermiņā, tostarp veikt paplašināšanu. Bieži paplašināšana tiek veikta posmos, nevis vienā piegājienā.

63.

Saskaņā ar subsidiaritātes un dalītās pārvaldības principiem dalībvalstis atbild par projektu atlasīšanu, un Komisija nevar novērtēt *ex-ante*, cik pamatotas ir individuālu projektu izmaksas.

65.

Komisija apliecina, ka tā pieņēmusi lēmumu par finanšu korekciju Francijai, ņemot vērā trūkumus izmaksu pamatotības novērtēšanā; apliecinājums konstatēts viena Francijas reģiona gadījumā, kurā attiecīgie pasākumi bija 121. un 323. pasākums. Turklāt Komisijas dienesti misijas laikā 2013. gadā konstatēja līdzīgus trūkumus citā Francijas reģionā, un šis jautājums patlaban tiek apspriests ar Francijas iestādēm grāmatojumu noskaidrošanas procedūras laikā.

66.

Pēc Palātas veiktās revīzijas reģionālās iestādes veica pasākumus, lai uzlabotu izmaksu pamatotības novērtēšanu klātienēs pārbaudi laikā (jaunie pārbaudāmo jautājumu saraksti).

Čehijas iestādes atbildēja, ka ir vairāki pozitīvi elementi (cenu katalogi ēkām un būvēm, izmaksu ierobežojumi atjaunojamo energoresursu projektiem).

13. izcēlums — Zviedrija

Aplēse par izmaksu pamatotību nav obligāti jāgatavo, pamatojoties uz piedāvājumu salīdzināšanu, un var izmantot citus līdzekļus, piemēram, standarta izmaksas (Komisijas Regulas (ES) Nr. 65/2011 24. panta 2. punkta d) apakšpunkts). Komisija analizēs šo aspektu.

13. izcēlums — Itālija (Kampānija)

Palātas minētajā gadījumā maksas par profesionālu pakalpojumu sniegšanu, kuras tika uzskatītas par pārmērīgām salīdzinājumā ar saņemtajām profesionālajām konsultācijām, atbilst profesionāla uzņēmuma sniegtiem norādījumiem un valsts noteikumiem par vispārējo izmaksu pieļaujamību. Reģionālā iestāde bija precizējusi, ka ir saņemti vairāki dažādi maksas konsultāciju pakalpojumi. Komisija veiks turpmāku darbu saistībā ar šo lietu.

KOMISIJAS ATBILDES

67.

Komisija mudina dalībvalsti (piemēram, Uzraudzības komitejas sanāksmēs un ikgadējās pārskatīšanas sanāksmēs) saīsināt kavēšanos saistībā ar projektu apstiprināšanu un maksājumiem atbalsta saņēmējiem, un saņem informāciju, ka situācija uzlabojas. Tomēr dalībvalsts pienākums ir nodrošināt efektīvu mehānismu rezultātu iegūšanai un labi funkcionējošas administratīvās procedūras valsts/reģiona līmenī.

68.

Sk. atbildi par 67. punktu.

14. izcēlums — Polija

Grūtības, ar kādām Polija saskārās iepriekš, īstenojot 312. pasākumu, ir apspriestas ar Komisijas dienestiem gan Uzraudzības komitejas sanāksmēs, gan ikgadējās pārskatīšanas sanāksmēs.

69.

Sk. atbildi par 67. punktu.

Komisija ir saņēmusi informāciju, ka ir veikti pasākumi, lai dalībvalstī saīsinātu Palātas norādīto apstrādes laiku.

Zviedrija: trešās ass pasākumu īstenošana tika regulāri apspriesta Uzraudzības komitejas sanāksmēs un ikgadējās pārskatīšanas sanāksmēs. Pārvaldes iestāde 2012. gada rudenī noteikusi maksimālo kavēšanās laiku pieteikumam apstrādei (četri mēneši) un arī saistībā ar maksājumu apstrādi (90 dienas).

15. izcēlums — Itālija (Kampānija)

Reģionālās iestādes ir uzsvērušas, ka maksājumu aģentūra pārskatījusi procedūru par avansa maksājuma piešķiršanu atbalsta saņēmējiem un apdrošināšanas polises atbrīvošanu, lai garantētu atbalsta saņēmēja pieprasīto avansa maksājuma summu.

71.

Nākamajam 2014.–2020. gada plānošanas periodam Komisija plāno vēl vairāk samazināt administratīvo slogu, ieviešot vienkāršotas izmaksas. Rezultātā tādi procesi kā maksājumu atmaksas pieprasīšana, administrēšana un revīzijas veikšana būs vieglāki gan atbalsta saņēmējiem, gan administrēšanas veicējiem.

72.

Lauku attīstības izdevumu efektivitātes un lietderības novērtēšanas nolūkā 2006. gadā tika izstrādāta Vienotā uzraudzības un novērtēšanas sistēma, un dalībvalstīm tiek pieprasīts noteikt attiecīgus mērķus un plānoto rezultātu rādītājus par katru pasākumu, kas plānots saskaņā ar ELFLA 2007.–2013. gada plānošanas periodam.

74.

Komisija vairākkārt ir pievērsusi uzmanību jautājumam par rādītāju ticamību, un tas bijis gan saistībā ar gada ziņojumu izskatīšanu, gan ikgadējās pārskatīšanas sanāksmēs un Uzraudzības komitejas sanāksmēs.

Lai sagatavotu rezultātu rādītājus, piemēram, "bruto pievienotās vērtības (GVA) palielinājums", dalībvalstis tiek aicinātas¹⁷ iegūt attiecīgo informāciju par GVA no atbalstāmajiem uzņēmumiem, kad ir apstiprināts pieteikums, un divus gadus pēc ieguldījuma pabeigšanas, lai pēc iespējas integrētu ieguldījuma radīto ilgtermiņa ietekmi.

Sagatavojot uzraudzības un novērtēšanas sistēmu nākamajam 2014.–2020. gada plānošanas periodam, tiek ņemti vērā šī perioda laikā novērotie trūkumi. Tādējādi rādītāji tiks drīzāk novērtēti kopā ar LAP novērtējumu. Tāpat tiks izstrādāti precīzāki paskaidrojuma dokumenti par katru rādītāju, lai novērstu iespējamās neatbilstības saistībā ar datu vākšanu, kas rodas nepareiza skaidrojuma dēļ.

¹⁷ Darba dokuments, kas sniedz norādes dalībvalstīm par rezultātu rādītāju "GVA palielinājums", ir pieejams vietnē http://enrd.ec.europa.eu/app_templates/filedownload.cfm?id=84053593-C697-FF89-ED5C-51797D9754FD

KOMISIJAS ATBILDES

76.

Sk. atbildi par 74. punktu.

16. izcēlums

Komisija vērsīsies pie reģionālās iestādes, pieprasot turpmākus skaidrojumus par šo punktu.

77.

Sk. atbildi par 74. punktu.

Ievērojot subsidiaritātes un dalītās pārvaldības principus, VUNS rokasgrāmatā tiek vispārīgi raksturoti uzraudzības un novērtēšanas uzdevumi un arī piedāvāta savā ziņā elastīga pieeja, dalībvalstīm īstenojot uzraudzību un novērtēšanu. Dalībvalstīm jānosaka pareizais līdzsvars, lai nodrošinātu labas kvalitātes datus par pieņemamām izmaksām saistībā ar uzraudzības procedūrām.

17. izcēlums

Sk. atbildi par 74. punktu.

79.

Sk. atbildes par 74. un 83. punktu.

80.

Itālija (Kampānija)

Reģionālās iestādes uzskata, ka revidētie projekti attiecās uz pasākumu mērķiem un veicināja vispārējo trešajai asij noteikto mērķu sasniegšanu, kas ir lauku aktivitāšu dažādošana, izmantojot ar lauksaimniecību nesaistītas aktivitātes. Tas pats attiecas uz Palātas norādīto projektu Nr. 2 un Nr. 3. Saistībā ar projektu Nr. 3 reģionālās iestādes nemainīja savu nostāju, ka ārējā pagalma uzspodrināšana ir saistīta ar dažādošanas projektiem *fattoria didattica* tāpēc, ka ir svarīgi nodrošināt atbilstīgu piekļuvi saimniecībai.

Komisija analizēs šo gadījumu.

82.

Aplēses par GVA palielinājumu ir sarežģīts jautājums, jo atbalsta saņēmējiem var būt nepieciešams laiks, lai nostabilizētu savu jauno vai paplašināto saimniecisko darbību. Ja pastāv neliela kavēšanās starp projekta realizācijas un novērtēšanas laiku, GVA palielinājums var netikt pietiekami novērtēts. Turklāt jāpievērš uzmanība ieguldījuma veidam, jo dažu ieguldījumu rezultātā var neveidoties tūlītējs vai tiešs GVA palielinājums (piemēram, ceļarādītāji, informācijas centri, tirgzinības pētījumi u. c.).

83.

Lieko palīdzību un aizstāšanu var labāk novērtēt novērtēšanas posmā.

Saistībā ar lieko palīdzību un 20 projektiem, par kuriem Palāta II pielikumā norādījusi, ka tiem ir "izteiktas" liekās palīdzības pazīmes, ES tiesību aktos noteikts, ka vispārējais valsts atbalsta noteikums piemēro atbalstam saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1698/2005 52. pantu un *Leader* pieejai, nodrošinot rezultātus saistībā ar trešo asi. Saskaņā ar šādiem noteikumiem izdevumi ir attiecināmi, sākot no atbalsta pieteikuma iesniegšanas brīža. Šāda prasība ir noteikta valsts atbalsta noteikumos, lai nodrošinātu nepieciešamo stimulējošo elementu¹⁸. Līdzfinansētiem pasākumiem un atsevišķām atbalsta shēmām, kuras paziņotas saskaņā ar valsts atbalsta režīmu, būtu jāpiemēro tādi paši noteikumi.

Sk. arī atbildes par 52., 53. un 55. punktu.

Saistībā ar aizstāšanu sk. atbildes par 58., 59., 61. un 62. punktu un 12. izcēlumu.

Ekonomiskā situācija mainās laika gaitā, īpaši ekonomikas un finanšu krīzes laikā 2008.–2009. gadā. Tādēļ ir iespējams, ka *ex-ante* veikts pieņēmums pilnībā nerealizējas projekta īstenošanas gaitā. Turklāt projektiem, kuru mērķis ir ilgtspējīga nodrošināšana vidējā un ilgā termiņā, šie rādītāji var tikt sasniegti vēlākā posmā (nevis tūlīt pēc ieguldījuma pabeigšanas).

¹⁸ Komisijas Regulas (EK) Nr. 800/2008 8. pants. Attiecīgā panta 2. punktā noteikts: "Ja pirms projekta vai pasākumu uzsākšanas saņēmējs ir iesniedzis atbalsta pieteikumu attiecīgajai dalībvalstij, atbalstu MVU, uz ko attiecas šī regula, uzskata par atbalstu ar stimulējošu ietekmi."

KOMISIJAS ATBILDES

84.

Komisija uzskata, ka esošo darbavietu nosargāšana, izmantojot esošu uzņēmumu atbalstu, ir viens no svarīgākajiem ELFLA pasākumiem ar pievienoto vērtību līdz ar pagaidu darbavietu radīšanu saistībā ar ieguldījumu projektu īstenošanu noteiktās jomās (piemēram, būvniecībā). Ilgums — pieci gadi — arī nodrošina noteiktu drošības elementu katram atbalstītajam projektam.

Patiesi nav viena kopīga rādītāja, piemēram, "Saglabāto darbavietu skaits", bet pārvaldes iestādes tiek aicinātas definēt papildu rādītājus, kuri ir būtiski to LAP. Vajadzētu uzskatīt, ka pašreizējo kopējo rādītāju kopums jau ietver daudzus rādītājus, un daudzas dalībvalstis ir pieprasījušas vienkāršot un samazināt VUNS rādītāju skaitu nākamajā plānošanas periodā.

SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

86.

Saskaņā ar pašreiz spēkā esošo ES tiesisko regulējumu pasākumiem ir plašs tvērums un nolūks, tādējādi tos var zināmā mērā elastīgi īstenot.

Apstiprinot LAP, Komisija veic analīzi, lai novērtētu, vai programmas un pasākumi atbilst Kopienas stratēģiskajām pamatnostādnēm, konkrētajiem valstu stratēģijas plāniem un atbilstīgajiem tiesību aktiem¹⁹.

Komisija uzskata, ka vajadzības un iespējas tika raksturotas pietiekami skaidri, lai revidēto pasākumu plānošana būtu atbilstīga un iespējama arī tādā gadījumā, ja dažos gadījumos varētu uzlabot attiecīgo analīzi.

Saskaņā ar subsidiaritātes un dalītās pārvaldības principiem dalībvalstis atbild par atlases kritēriju un projektu atlasī. Komisijai nepiedalās pastāvīgajā projektu atlases procesā.

Tomēr ir gūta mācība, un tā tiks izmantota nākamajā 2014.–2020. gada plānošanas periodā, īpaši izmantojot norādījumus plānošanas procesā.

¹⁹ Padomes Regula (EK) Nr. 1698/2005 un Komisijas Regula (EK) Nr. 1974/2006 (Padomes Regulas (EK) Nr. 1698/2005 18. pants).

Nākamajam 2014.–2020. gada plānošanas periodam Komisija arī ierosinājusi šos trīs pasākumus apvienot vienā pasākumā, nodrošinot labāku koncentrēšanos uz atbalsta saņēmējiem, uzlabojot attiecināmības nosacījumus un noteikumus maksājumu veikšanai, lai samazinātu administratīvo slogu, kāds varētu būt saistīts ar šādiem pasākumiem. Abi likumdevēji noteiks ierosinātā jaunā vienotā pasākuma tvērumu.

87.

Trešās ass pasākumiem ir nozīme, nodrošinot uzņēmējdarbību un darbavietas un izveidojot nosacījumus ilgtspējīgas izaugsmes nodrošināšanai lauku apgabalos.

Veicot uzraudzības funkciju, Komisija visā plānošanas periodā nemaina savu nostāju par nepieciešamību piemērot lielāku selektivitāti²⁰ un noteikt mērķi pasākuma īstenošanai.

Veicot revīzijas misijas, Komisija pārbauda, vai tiek piemēroti atlases kritēriji vai līdzvērtīgi mehānismi mērķu noteikšanai. Saistībā ar lauku attīstības pasākumiem dalībvalstīm ir izteikti vairāki novērojumi. Vajadzības gadījumā Komisija ierosina veikt finanšu korekcijas.

88.

Prasība noteikt ieguldījumu atbalsta mērķi (Komisijas Regulas (EK) Nr. 1974/2006 43. pants) pirmo reizi tika skaidri ieviesta šajā plānošanas periodā, lai cita starpā mazinātu liekās palīdzības un aizstāšanas radīto ietekmi.

Atbalsts projektiem būtu piešķirams, pamatojoties uz novērtējumu par to, vai projekts veicina LAP mērķu sasniegšanu.

Sk. atbildi par 55. punktu.

Jāapsver pārmērīgu izdevumu risks. Atbalsta intensitātes līmenim būtu jāveicina šādu risku samazināšana.

Komisija mudina dalībvalstis (piemēram, Uzraudzības komitejas sanāksmēs un ikgadējās pārskatīšanas sanāksmēs) saīsināt kavēšanos saistībā ar projektu apstiprināšanu un maksājumiem atbalsta saņēmējiem, un saņemt informāciju, ka situācija uzlabojas. Tomēr dalībvalstis atbild par efektīva rezultātu sasniegšanas mehānisma nodrošināšanu un labi funkcionējošām administratīvām procedūrām valsts/reģiona līmenī.

²⁰ Piemēram, gada sanāksmju laikā, īpaši plānošanas perioda sākumposmā, Komisija nosūta vēstuli visu programmu pārvaldes iestādēm, aicinot tās ņemt vērā to, cik svarīgi ir labi definēti atlases kritēriji, lai īstenošana būtu efektīva visa perioda laikā. Turklāt 2009. gadā dalībvalstīm tika nosūtīta cita vēstule, kurā tās tika aicinātas nodrošināt, ka līdzekļu piešķiršanai ir noteikti un tiek izmantoti atbilstīgi atlases kritēriji.

KOMISIJAS ATBILDES

Nākamajam 2014.–2020. gada plānošanas periodam Komisija ir ierosinājusi apvienot vienā pasākumā trīs Palātas revīdētos pasākumus, nodrošinot labāku koncentrēšanos uz atbalsta saņēmēju, uzlabojot attiecināmības nosacījumus un noteikumus maksājumu veikšanai, lai samazinātu administratīvo slogu, kāds varētu būt saistīts ar šādiem pasākumiem. Komisija plāno vēl vairāk samazināt administratīvo slogu, ieviešot vienkāršotas izmaksas. Tādējādi tādi procesi kā maksājumu atmaksas pieprasīšana, administrēšana un revīzijas veikšana būs vienkāršāki gan atbalsta saņēmējiem, gan administrēšanas veicējiem.

90.

Saistībā ar pašreizējā perioda mērķiem dalībvalstīm jānosaka intervences pamatojums, mērķi, tvērums un aktivitātes. Turklāt jābūt apliecinājumam par to, ka ieguldījumu pasākumu atbalstam ir skaidri noteikts mērķis, kurā tiek atspoguļotas konstatētās teritoriālās vajadzības un strukturālie trūkumi (Komisijas Regulas (EK) Nr. 974/2006 43. pants un II pielikums).

Apstiprinot LAP, Komisija veic analīzi, lai novērtētu, vai programmas un pasākumi atbilst Kopienas stratēģiskajām pamatnostādņēm²¹, konkrētajiem valstu stratēģijas plāniem un atbilstīgajiem tiesību aktiem²².

Tā kā Komisija apzinās, ka saistībā ar noteikšanu pastāv zināmi trūkumi, tā ir ierosinājusi nākamajam plānošanas periodam noteikt atbilstīgus mērķus katrai Kopienas prioritāšu jomai, pamatojoties uz kopējiem rādītājiem, un atlasīto pasākumu pamatā vajadzētu būt stabilai intervences loģikai un *ex ante* novērtējumam.

1. ieteikums

Saskaņā ar subsidiaritātes un dalītās pārvaldības principiem dalībvalstīm un reģioniem ir ievērojama rīcības brīvība.

Apstiprinot LAP, Komisija veic analīzi, lai novērtētu, vai programmas un pasākumi atbilst Kopienas stratēģiskajām pamatnostādņēm, konkrētajiem valstu stratēģijas plāniem un atbilstīgajiem tiesību aktiem²³.

²¹ Padomes 20.2.2006. Lēmums Nr. 2006/144/EK par Kopienas lauku attīstības stratēģiskajām pamatnostādņēm (2007.–2013. gada plānošanas laikposms).

²² Padomes Regula (EK) Nr. 1698/2005 un Komisijas Regula (EK) Nr. 1974/2006 (Padomes Regulas (EK) Nr. 1698/2005 18. pants).

²³ Padomes Regula (EK) Nr. 1698/2005 un Komisijas Regula (EK) Nr. 1974/2006 (Padomes Regulas (EK) Nr. 1698/2005 18. pants).

Kaut gan Komisija norāda, ka pasākumiem, kuriem tiek veikta revīzija, ir plašāki mērķi, nevis tikai tirgus nepilnību novēršana saistībā ar šķēršļiem nodarbinātībai un izaugsmei, tā piekrīt, ka LAP jānorāda izmērāmi mērķi, kuri veicina politikas mērķu sasniegšanu.

Tā kā Komisija apzinās, ka šajā jomā pastāv noteikti trūkumi, tā ir ierosinājusi, ka nākamajā 2014.–2020. gada plānošanas periodā saistībā ar ELFLA jāstiprina tiesiskais regulējums, lai *ex ante* kvantitatīvi izteikti mērķi būtu noteikti katrai Savienības prioritāšu jomai. Programmu saturā jāiekļauj stratēģijas apraksts un norāde par to, ka atlasītie pasākumi saistībā ar Savienības prioritātēm pamatojas uz stabilu intervences loģiku un *ex ante* novērtējumu. Ja ierosinātajā programmā nebūs šādas stratēģijas un atbilstīgu mērķu, Komisija to neapstiprinās.

91.

Saskaņā ar subsidiaritātes un dalītās pārvaldības principiem dalībvalstīm un reģioniem ir ievērojama rīcības brīvība. Pieņemtais ES tiesiskais regulējums ir plašs un elastīgs, un dalībvalstis atbild par atbalsta ierobežojumiem, norādot tikai dažas darbības, kā arī projektu atlasī un apstiprināšanu.

Komisija uzskata, ka tai arī turpmāk būtu jānosaka attiecināmības pamatnosacījumi ES mērogā, bet precīzi attiecināmības un atlases kritēriji jānosaka atsevišķās LAP. Komisija uzskata, ka tās ierosinājumā par lauku attīstības politiku pēc 2013. gada ir ievērota šāda pieeja. Tomēr saistībā ar šo Komisija sniegs papildu norādes.

92.

Komisija uzskata, ka ir panākti uzlabojumi programmu īstenošanā plānošanas perioda laikā.

Tā kā Komisija apzinās, ka šajā jomā pastāv noteiktas problēmas, tā savā priekšlikumā par jauno ES lauku attīstības politiku nākamajam 2014.–2020. gada plānošanas periodam izvirzījusi īpašu obligātu prasību saistībā ar atlases kritēriju noteikšanu un izmantošanu (izņēmums ir dažas jomas vai ar dzīvniekiem saistīti pasākumi, kad nebūtu atbilstīgi piemērot šādu obligātu prasību).

KOMISIJAS ATBILDES

2. ieteikums

Jāatzīst revidēto pasākumu plašais tvērums, jo šie pasākumi ne tikai ietekmē nodarbinātību un ienākumus, bet arī veicina ilgtspējību lauku apgabalos.

Pašreizējā plānošanas periodā Komisija vairākkārt ir uzsvērusi nepieciešamību pēc lielākas selektivitātes un ir gatava arī turpmāk mudināt dalībvalstis to nodrošināt.

Veicot revīzijas misijas, Komisija pārbauda, vai tiek piemēroti atlases kritēriji vai līdzvērtīgi mehānismi mērķu noteikšanai, un saistībā ar šo dalībvalstīm ir izteikusi vairākus novērojumus. Vajadzības gadījumā Komisija ierosina veikt finanšu korekcijas.

Komisija piekrīt ierosinājumam un priekšlikumā par ES lauku attīstības politiku 2014.–2020. gada plānošanas periodā ir paredzējusi, ka atlases kritēriji jādefinē visiem pasākumiem, un jācenšas nodrošināt vienlīdzīgu attieksmi pret pieteikumu iesniedzējiem, labāku finanšu līdzekļu izmantošanu un mērķtiecīgākus pasākumus atbilstīgi Savienības prioritātēm lauku attīstībai. Tika izteikts ierosinājums, ka kopumā atlases kritēriji ir obligāti jāizmanto arī tad, kad pieejamie līdzekļi ir pietiekami, izņemot gadījumos, kad ir runa par kādu kompensācijas jomu un ar dzīvniekiem saistītiem pasākumiem²⁴.

Komisija arī piekrīt, ka projektu atlases sistēmai dalībvalstīs būtu jāņem vērā projektu kvalitāte un jāizmanto minimālo punktu skaita piešķiršanas sistēma. Komisija iesniegs dalībvalstīm pamatnostādnes par attiecināmības un atlases kritēriju izmantošanu nākamajā plānošanas periodā.

93.

Tiesību aktos nav noteikts, ka jāveic *a priori* novērtējums par to, vai pieteikuma iesniedzējiem būtu vajadzīga subsīdija vai ne. Prasība ir noteikt LAP vajadzības saistībā ar *SWOT* analīzi attiecīgajā jomā un attiecīgi noteikt atbalsta mērķi atbilstīgi konstatētajām teritorijas vajadzībām un strukturālajiem trūkumiem.

Tādēļ Komisija neuzskata, ka jautājums atbalsta saņēmējam par to, vai tam ir nepieciešama dotācija, ir atbilstīgs instruments liekās palīdzības novērtēšanai. Liekās palīdzības novērtējums ir sarežģīts process, un tas būtu jāveic kopā ar programmu novērtējumu.

Komisija uzskata, ka tad, ja ieguldījumu atbalstam ir labi noteikts mērķis (cita starpā izmantojot attiecināmības un atlases kritērijus, atbalsta līmeņa dažādošanu) un tā pamatā ir skaidri noteikti trūkumi/vajadzības, tiek maksimāli samazināts liekās palīdzības un aizstāšanas risks. Ieguldījumu atbalsta novirzīšana skaidri noteiktam mērķim (Komisijas Regulas (EK) Nr. 1974/2006 43. pants) tika skaidri ieviesta šajā plānošanas periodā, lai ierobežotu liekās palīdzības un aizstāšanas radīto ietekmi, kas parādījās agrākos novērtējumos.

Saistībā ar aizstāšanu Komisija neuzskata, ka tas, ka subsīdijas ietekmē palielinās tirgus daļa uz konkurenta rēķina, *a priori* ir neefektīvi no saimnieciskās darbības viedokļa. Piemēram, atbalsta rezultātā var veidoties efektīvāki (no saimnieciskās darbības un/vai vides viedokļa) uzņēmumi, kuri var veicināt lauku ekonomikas vispārējo attīstību.

Tiesību akta priekšlikumā par nākamo plānošanas periodu Komisija ir iekļāvusi prasību, ka īpašas vajadzības, kuras ir saistītas ar īpašiem nosacījumiem reģiona vai apakšreģiona līmenī, tiek ņemtas vērā un konkrēti risinātas, izmantojot atbilstīgi izstrādātas pasākumu kombinācijas vai tematiskās apakšprogrammas.

Komisija arī ierosinājusi noteikt atbilstīgus mērķus katrā jomā, kurā koncentrētas Kopienas prioritātes, pamatojoties uz kopējiem rādītājiem, un atlasīto pasākumu pamatā vajadzētu būt stabilai intervences loģikai un *ex ante* novērtējumam.

²⁴ Tiesiskais pamats ir priekšlikums par lauku attīstības regulu un tās 49. pants, kā arī saistītie īstenošanas/deleģētie akti. Sk. 2011. gada 19. oktobra dokumentu COM(2011) 627 (galīgā redakcija/2).

KOMISIJAS ATBILDES

3. ieteikums

Komisija piekrīt ieteikumam un ir gatava organizēt paraugprakses apmaiņu ar dalībvalstīm par to, kā mazināt liekās palīdzības un aizstāšanas riskus.

Saskaņā ar tiesību aktiem vispārīgus valsts atbalsta noteikumus piemēro atbalstam saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1698/2005 52. panta a) apakšpunktu. Šo noteikumu prasība ir, ka izdevumi ir attiecināmi no atbalsta iesnieguma iesniegšanas dienas. Šī prasība ir noteikta valsts atbalsta noteikumos, lai izveidotu nepieciešamo stimulējošo elementu liekās palīdzības nepieļaušanai²⁵. Līdzfinansētiem pasākumiem un atsevišķām atbalsta shēmām, kuras pazīnatas saskaņā ar valsts atbalsta režīmu, būtu jāpiemēro tādi paši noteikumi.

Ja, novērtējot lieko palīdzību, atbalsta saņēmēja finanšu spējas tiek aplūkotas izolēti, var veidoties risks, ka tiek atbalstīti projekti, kuri nav dzīvotspējīgi, un iestādēm veidojas lielākas administratīvās izmaksas, un atbalsta saņēmējiem rodas lielāks administratīvais slogs.

94.

Jāapsver pārmērīgu izdevumu risks. Atbalsta intensitātes līmenim būtu jāveicina šādu risku samazināšana.

4. ieteikums

Komisija norāda, ka šis ieteikums attiecas uz dalībvalstīm un saskaņā ar subsidiaritātes un dalītās pārvaldības principiem dalībvalstīm un reģioniem ir ievērojama rīcības brīvība.

Jautājums par izmaksu pamatotības novērtējumu ir iekļauts Komisijas revīzijas misijā par ieguldījumu pasākumiem. Komisija pārlicinās, vai dalībvalsts ir izveidojusi efektīvu sistēmu izmaksu pamatotības novērtēšanai. Tā kā jautājums ir sarežģīts, Komisija arī turpmāk to pārbaudīs savās revīzijas misijās. Tiks arī turpinātas diskusijas ar dalībvalstīm ārpus grāmatojumu noskaidrošanas sistēmas.

Revīzijas misiju skaits ir ierobežots pieejamo darbinieku skaita dēļ. Tādējādi lēmums par šo misiju skaitu un tvērumu tiek pieņemts, pamatojoties uz riska analīzi.

²⁵ Komisijas Regulas (EK) Nr. 800/2008 8. pants. Minētā panta 2. punktā noteikts šādi: "Ja pirms projekta vai pasākumu uzsākšanas saņēmējs ir iesniedzis atbalsta pieteikumu attiecīgajai dalībvalstij, atbalstu MVU, uz ko attiecas šī regula, uzskata par atbalstu ar stimulējošu ietekmi."

95.

Sagatavojot uzraudzības un novērtēšanas sistēmu nākamajam periodam, ņem vērā šajā periodā novērotos trūkumus. Praksē pārvaldes iestādei ir bijis grūti savākt nepieciešamos datus un veikt nepieciešamo analīzi, lai noteiktu vērtības šādu veidu rezultātu rādītājiem (GVA, ...) saistībā ar regulārajām gada uzraudzības aktivitātēm. Tādēļ nākamajam plānošanas periodam rezultātu rādītāji drīzāk tiks vērtēti kopā ar LAP novērtējumu. Tiks arī izstrādāti precīzāki paskaidrojuma dokumenti par katru rādītāju, lai novērstu iespējamās neatbilstības datu apkopošanā, ko rada nepareizs skaidrojums.

Informācijas apkopošana un projektu īstenošanas uzraudzība ir dalībvalstu pienākums, un nevar prasīt, lai Komisija aktīvi pārvaldītu šo procesu, jo tas būtu pretrunā ar subsidiaritātes un dalītās pārvaldības principu.

5. ieteikums

Programmas līmenī mērķus nosaka pārvaldes iestāde saskaņā ar programmas stratēģiju. Projektu līmenī aplēstos/plānotos rezultātus, ar kuru palīdzību attiecīgais projekts veicinās programmas mērķu sasniegšanu, iespējamie atbalsta saņēmēji nosaka *ex-ante* savos pieteikumos. Tomēr saistībā ar noteikto mērķu sasniegšanu vienmēr pastāv nenoteiktība un ārēji faktori, tādēļ jābūt iespējai mērķus attiecīgi koriģēt, ja tas ir nepieciešams.

Komisija piekrīt šim ieteikumam un rūpēsies par to, lai, sagatavojot jauno kopējo sistēmu uzraudzības un novērtējumu veikšanai, kura patlaban tiek izstrādāta²⁶, tiktu ņemti vērā šajā periodā novērotie trūkumi. Tādēļ nākamajā plānošanas periodā rezultātu rādītāji tiks drīzāk novērtēti kopā ar LAP novērtējumu. Tiks arī izstrādāti precīzāki paskaidrojuma dokumenti par katru rādītāju, lai novērstu iespējamās neatbilstības datu apkopošanā, ko rada nepareizs skaidrojums.

²⁶ Tiesiskais pamats ir priekšlikuma par horizontālo tiesību aktu 110. pants, priekšlikuma par lauku attīstības regulu VII sadaļa un saistītie īstenošanas/deleģētie akti. Sk. 2011. gada 19. oktobra dokumentu COM(2011) 628 (galīgā redakcija/2) un 2011. gada 19. oktobra dokumentu COM(2011) 627 (galīgā redakcija/2).

KOMISIJAS ATBILDES

Nākamajam 2014.–2020. gada plānošanas periodam Komisija kopā ar dalībvalstīm izstrādā jaunu VUNS, kurā varēs novērtēt katras LAP īstenošanas progresu, salīdzinot ar kopīgi definētiem mērķu rādītājiem saistībā ar programmai atlasītajām prioritātēm un svarīgākajām jomām. Par pamatu kalpos rādītāju plāns, kurš saistībā ar katru svarīgāko jomu nosaka mērķus, plānotos rezultātus un izdevumus pasākumiem, kuri tiks veikti programmas mērķu sasniegšanai. Salīdzinājumā ar pašreizējo neelastīgo asu struktūru rādītāju plāns precīzāk rāda kvantitatīvi izteiktu intervences loģiku saistībā ar katru atsevišķo programmu.

6. ieteikums

Saskaņā ar subsidiaritātes un dalītās pārvaldības principiem dalībvalsts pienākums ir nodrošināt efektīvu mehānismu rezultātu iegūšanai un labi funkcionējošas administratīvās procedūras valsts/reģiona līmenī.

Komisija mudina dalībvalstis (piemēram, Uzraudzības komitejas sanāksmēs un ikgadējās pārskatīšanas sanāksmēs) saīsināt kavēšanos saistībā ar projektu apstiprināšanu un maksājumiem atbalsta saņēmējiem, un saņemt informāciju, ka pašreizējā plānošanas periodā situācija uzlabojas.

Nākamajam plānošanas periodam 2014.–2020. gadam Komisija plāno vēl vairāk samazināt administratīvo slogu, ieviešot vienkāršotas izmaksas. Tādējādi tādi procesi kā maksājumu atmaksas pieprasīšana, administrēšana un revīzijas veikšana būs vienkāršāki gan atbalsta saņēmējiem, gan administrēšanas veicējiem.

Eiropas Revīzijas palāta

Īpašais ziņojums Nr. 6/2013

Vai dalībvalstis un Komisija ir lietderīgi izmantojušas finanšu līdzekļus, īstenojot lauku ekonomikas dažādošanas pasākumus

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs

2013 — 74 lpp. — 21 × 29,7 cm

ISBN 978-92-9241-300-2

doi:10.2865/90015

KĀ PASŪTĪT ES IZDEVUMUS

Bezmaksas izdevumi

- Viens eksemplārs:
ar *EU Bookshop* starpniecību (<http://bookshop.europa.eu>).
- Vairāk nekā viens eksemplārs vai plakāti/kartes:
Eiropas Savienības pārstāvniecībās
(http://ec.europa.eu/represent_lv.htm),
Eiropas Savienības delegācijās valstīs, kas nav ES dalībvalstis
(http://eeas.europa.eu/delegations/index_lv.htm),
ar *Europe Direct* dienesta starpniecību
(http://europa.eu/europedirect/index_lv.htm)
vai piezvanot uz tālruņa numuru 00 800 6 7 8 9 10 11 (zvanīšana bez maksas no
jebkuras vietas Eiropas Savienībā) (*).

(*) Informāciju sniedz bez maksas, tāpat arī lielākā daļa zvanu ir bezmaksas (izņemot dažus operatorus, viesnīcas vai taksofonus).

Maksas izdevumi

- Ar *EU Bookshop* starpniecību (<http://bookshop.europa.eu>).

Maksas abonementi

- Ar Eiropas Savienības Publikāciju biroja tirdzniecības aģentu starpniecību
(http://publications.europa.eu/others/agents/index_lv.htm).

LAUKU EKONOMIKAS DAŽĀDOŠANA IR BŪTISKA EKONOMIKAS IZAUGSMEI, NODARBINĀTĪBAI UN ILGTSPĒJĪGAI ATTĪSTĪBAI LAUKU APVIDOS. ŠAJĀ ZIŅOJUMĀ IR SECINĀTS, KA KOMISIJAI UN DALĪBVALSTĪM TIKAI IEROBEŽOTĀ APMĒRĀ IR IZDEVIES PANĀKT RENTABLU NAUDAS LĪDZEKĻU IZLIETOJUMU, FINANSĒJOT PASĀKUMUS, KURU MĒRĶIS BIJA LAUKU EKONOMIKAS DAŽĀDOŠANA. TĀ NOTICIS TĀPĒC, KA NEBIJA SKAIDRI PIERĀDĪTA VAJADZĪBA PĒC ATBALSTA, TRŪKA KONKRĒTU MĒRĶU, BET ATTIECINĀMĪBAS UN ATLASĒS KRITĒRIJI BIJA PĀRĀK PLAŠI. DALĪBVALSTIS NEBIJA VEIKUŠAS PIENĀCĪGUS PASĀKUMUS, LAI SAMAZINĀTU LIEKĀS PALĪDZĪBAS, AIZSTĀŠANAS UN PĀRTĒRĪŅA RISKU, TĀPĒC RADĀS NELIETDERĪGS RESURSU IZLIETOJUMS. ERP SNIEDZ IETEIKUMUS KOMISIJAI UN DALĪBVALSTĪM ŠO NEPILNĪBU NOVĒRŠANAI.

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA

Publikāciju birojs

ISBN 978-92-9241-300-2

9 789292 413002